Oxford Policy Management

ПАРТНЕРСТВО КОЖНІЙ ДИТИНІ
www.p4ec.org.ua

ОЦІНКА ІСНУЮЧИХ МОДЕЛЕЙ ТА ПРАКТИК СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ ТА СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ НА РІВНІ ГРОМАДИ

За підтримки

unicef for every child

МІНІСТЕРСТВО СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

ЖОВТЕНЬ 2017

Аналітичні матеріали розроблено в рамках реалізації проекту **“Розробка концепції та функціонально-структурної моделі інтегрованої системи соціального захисту в Україні в контексті реформи децентралізації влади”**.

Проект реалізується компанією Oxford Policy Management (UK) спільно з Партнерством “Кожній дитині” на замовлення та фінансування Дитячого фонду ООН ЮНІСЕФ Україна за підтримки Міністерства соціальної політики України.

Над дослідженням та підготовкою аналітичних матеріалів працювала група експертів проекту у складі: Кияниця Зінаїда Петрівна, Мельничук Лариса Михайлівна, Пєтушкова Лариса Антонівна.

Мета проекту: розробка концепції інтегрованої системи соціального захисту, яка є універсальною і може бути застосована для об'єднаних територіальних громад.

Завдання проекту:

- надання підтримки Міністерству соціальної політики України в розробці інтегрованої моделі організації надання соціальних послуг для сімей з дітьми на рівні об’єднаних територіальних громад;
- вивчення перспективної практики соціальної роботи в територіальних громадах;
- зміцнення потенціалу ОТГ шляхом проведення навчання з питань: ведення випадку (кейс-менеджменту), міжвідомчої взаємодії, планування на розвитку соціальних послуг, бюджетування на основі результатів у соціальному секторі.

У матеріалах узагальнено кращі практики соціальної роботи та надання соціальних послуг в містах Вінниця, Маріуполь, Умань та опис організаційної моделі соціального захисту в Омельницькій ОТГ Полтавської області. Зокрема, стратегічне планування розвитку соціальної сфери громади, механізми адміністрування надання соціальних послуг, досвід запровадження кейс-менеджменту у роботі із сім’ями/особами, які потрапили в складні життєві обставини, розвиток послуг для сімей з дітьми. Описано досвід міжвідомчої взаємодії, інтеграції органів виконавчої влади, громадських організацій щодо забезпечення найкращих інтересів дитини та підтримки сімей з дітьми. Представлено досвід організації роботи єдиного центру надання послуг, сервісів для надання соціальної підтримки сім’ї.

Також представлено результати вивчення окремих соціальних аспектів функціонування ОТГ, які беруть участь у проекті, а саме: основні демографічні показники та показники щодо вразливих груп населення; стан розвитку мережі соціальних, культурних, освітніх і медичних закладів, установ та організацій, які надають у громаді послуги сім’ям, дітям, молоді, особам поважного віку; наявних у громадах спеціалістів соціальної сфери; використання потенціалу громадського сектору в напрямі розвитку соціальних послуг, підтримки вразливих громадян, сімей з дітьми, осіб, які потрапили в складні життєві обставини; основні досягнення громади в соціальній сфері після об’єднання територіальних громад; найбільш актуальні соціальні проблеми для жителів ОТГ.

Запропоновані матеріали будуть корисними об’єднаним територіальним громадам у розробленні та запровадження власної моделі інтегрованої системи соціального захисту, розвитку послуг для дітей та сімей на рівні громади.

© Компанія Oxford Policy Management (Великобританія) та Партнерство “Кожній дитині” (Україна), 2017

ЗМІСТ

РОЗДІЛ І.
ОЦІНКА ІСНУЮЧИХ ПРАКТИК СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ ТА НАДАННЯ ПОСЛУГ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ В МІСТАХ ВІННИЦЯ, МАРІУПОЛЬ, УМАНЬ 4

1.1. Стратегічне планування розвитку соціальної сфери громади та механізми адміністрування надання соціальних послуг на прикладі громади міста Вінниці 4
1.2. Запровадження кейс-менеджменту та розвиток послуг для сімей з дітьми на прикладі громади міста Маріуполя 9
1.3. Досвід міста Умань щодо створення єдиного центру надання соціальних послуг та соціалізації людей з інвалідністю 28
1.4. Підсумки 38

РОЗДІЛ ІІ.
СТАН РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ В ПІЛОТНИХ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ 40

2.1. Структура населення 42
2.2. Економічна активність населення 43
2.3. Вразливі категорії населення 44
2.4. Організація надання послуг 47

РОЗДІЛ ІІІ.
УПРАВЛІНСЬКА МОДЕЛЬ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ В ОМЕЛЬНИЦЬКІЙ ТЕРИТОРІАЛЬНІЙ ГРОМАДІ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ 50

Додаток 1. Положення про відділ освіти, молоді та спорту виконавчого комітету Омельницької сільської ради Кременчуцького району Полтавської області 60
Додаток 2. Положення про центр соціальних послуг відділу охорони здоров'я, праці та соціального захисту населення виконавчого комітету Омельницької сільської ради Кременчуцького району Полтавської області 65
Додаток 3. Посадова інструкція начальника відділу охорони здоров'я, праці та соціального захисту населення виконкому Омельницької сільської ради Кременчуцького району Полтавської області 77
Додаток 4. Посадова інструкція спеціаліста відділу охорони здоров'я, праці та соціального захисту населення виконкому Омельницької сільської ради Кременчуцького району Полтавської області 79
Додаток 5. Посадова інструкція соціального робітника відділення соціальної допомоги вдома центру соціальних послуг відділу охорони здоров'я, праці та соціального захисту населення виконавчого комітету Омельницької сільської ради Кременчуцького району Полтавської області **82**

© Компанія Oxford Policy Management (Великобританія) та Партнерство "Кожній дитині" (Україна), 2017

Розділ І. Оцінка існуючих практик соціальної роботи та надання послуг соціального захисту в містах Вінниця, Маріуполь, Умань

В умовах децентралізації постає питання змін у підходах до організації системи соціального захисту, адже відповідно до Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні послуги повинні надаватися відповідно до державних стандартів з урахуванням територіальної доступності, що передбачає надання послуг на території громади, де проживає особа, та на високому професійному рівні.[1]

Для розробки та запровадження інтегрованої моделі соціального захисту в новостворених об'єднаних громадах, важливо проаналізувати і врахувати перспективний досвід, який вже успішно реалізується в умовах місцевого самоврядування. Тому відповідно до технічного завдання експертами проекту вивчався досвід таких міст як **Вінниця, Маріуполь, Умань** з питань застосування інтегрованого підходу на рівні системи соціального захисту та досвід надання адміністративних та соціальних послуг на рівні людини (отримувача)**.**

Жодне із цих міст ще не завершили процес запровадження цілісної моделі інтегрованого соціального захисту, що зумовлено, на нашу думку, багатьма факторами, в тому числі, відсутністю на рівні держави чітких механізмів її впровадження.

Зміни та новації, які впроваджуються в цих містах, залежать від багатьох чинників, одним із ключових є роль особистості, лідера, коли в результаті його наполегливості та досвіду відбуваються зміни, упроваджуються новації в соціальній сфері.

Також на процес змін у зазначених містах значний вплив мали соціальні проекти, які реалізовувались при підтримці міжнародних донорських організацій. Слід зазначити, що завдяки зацікавленості місцевої влади, більшість інноваційних послуг та підходів продовжують жити, стають місцевою практикою, яка підтримується частково чи повністю за бюджетні та позабюджетні кошти громади.

1.1. Стратегічне планування розвитку соціальної сфери громади та механізми адміністрування надання соціальних послуг на прикладі громади міста Вінниці

Вінниця – обласний центр Вінницької області та найбільше місто Центральної України з населенням більше 370 тисяч осіб.

Стратегія розвитку міста Вінниці є прикладом ефективного стратегічного планування, яка до 2020 року прогнозує, що Вінниця стане містом доброзичливих і усміхнених людей **(SMILE CITY)**[2]**.** Стратегія була затверджена в 2013 році і передбачає формування сильної та активної громади, яка прагне задовольнити потреби всіх городян і гарантує сталий економічний та соціальний розвиток міста.

У розробленні стратегії взяли участь більше 200 спеціалістів різних галузей, громадських організацій, в тому числі, міжнародних, активну участь в обговоренні взяла громада міста.

[1] Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80

[2] Сайт Вінницької міської ради. Режим доступу : http://www.vmr.gov.ua/TransparentCity/Lists/StrategyVinn2020/ShowContent.aspx?ID=1).

© Компанія Oxford Policy Management (Великобританія) та Партнерство "Кожній дитині" (Україна), 2017

Була проведена велика аналітична робота з визначенням основних проблемних питань розвитку міста та сильних сторін, на які можна було б покластися при реалізації стратегії.

Поруч з іншими пріоритетами, які визначає стратегія (формування сильної місцевої громади, економічний розвиток, сталий екологічний розвиток і покращення якості надання комунальних послуг) визначені і соціальні, а саме – **якість соціального життя** (*рисунок 1.1*). Дана стратегія передбачає досягнення таких цілей: місто, дружнє до дітей, місто молодих, здорове місто, місто культури, місто соціальної згуртованості.

Рис. 1.1 Стратегічний пріоритет стратегії розвитку міста «Вінниця-2020»

Як **місто, дружнє до дітей**, Вінниця взяла на себе зобов'язання втілювати в життя на місцевому рівні засади Конвенції ООН «Про права дитини», серед яких ключовими є:

- неприпустимість дискримінації за будь-якою ознакою та надання переваг дітям вразливих категорій;
- принцип найкращого забезпечення інтересів дитини;
- право на життя та розвиток;
- повага до точки зору дітей, включаючи право бути почутим на будь-якому адміністративному та правовому рівнях.

Реалізуючи цей підхід, місто підвищує обізнаність громади про права дітей, покращує власний потенціал для моніторингу їх дотримання та реалізує суть дружнього ставлення міста до дітей через розробку та впровадження програм, орієнтованих на безпеку, розвиток та самореалізацію дітей.

Заплановані заходи:

1. Забезпечення базових прав дітей. У фокусі постійної уваги міста є реалізація права кожної дитини бути рівноправним членом міської громади, який має доступ до кожної з основних послуг. Місто дбає про підвищення якості охорони здоров'я дітей, освіти, забезпечення їхнього права жити в належних умовах, зустрічатися з друзями та грати, брати участь у культурних і громадських заходах, мати ігрові та спортивні майданчики, зелені насадження, можливість спілкуватись з живою природою, жити у екологічно чистому міському середовищі. Особлива увага приділяється дітям із сімей, які опинились у складних життєвих обставинах, дітям з обмеженими фізичними можливостями та тим, які живуть без адекватної підтримки сім'ї. Окремим завданням є сприяння тому, щоб кожна дитина виховувалась у сім'ї – рідній або, принаймні, прийомній.

2. Права дітей на участь у розвитку міста. Розширення можливостей для дітей висловити свою думку про їхнє власне місто та його розвиток, мати вплив на прийняття рішень щодо його сьогодення та майбутнього. У місті розвиваються інститут дитячих омбудсменів, дитяча дорадча рада при міському голові, служба розв'язання конфліктів, інші форми залучення дітей до прийняття важливих для міста рішень. Місто сприяє формуванню поваги до дітей у родинах та школах.

© Компанія Oxford Policy Management (Великобританія) та Партнерство "Кожній дитині" (Україна), 2017

3. Безпека дітей. Маленькі мешканці міста повинні бути захищені від експлуатації, насильства та жорстокого поводження. Місто забезпечує їхнє право безпечно жити у місті та ходити його вулицями.

4. Налагодження зв'язків із іншими містами. Участь у мережі міст, дружніх до дітей, інших міжмуніципальних мережах з метою обміну інформацією, досвідом і кращими практиками.

5. Моніторинг забезпечення прав дітей. Місто зобов'язалося щорічно готувати доповідь щодо забезпечення прав дітей. Методологія підготовки цього документу розроблена відповідно до міжнародних стандартів, зокрема, вимог ЮНІСЕФ.

Для реалізації мети «**Місто молодих**» у Вінниці проводять заходи не лише для вирішення проблем молоді, але й на розширення доступних для них можливостей для самореалізації. Це інвестиції в молодь, спрямовані, зокрема, на реалізацію молодіжної політики у сферах освіти, зайнятості, соціальної інтеграції, культури та охорони здоров'я.

Здорове місто – це місто, яке створює належні умови для формування, збереження та відновлення здоров'я. І це стосується усіх аспектів міського розвитку. Слідуючи сучасним принципам формування здорового міста, Вінниця запланувала та реалізує заходи, що сприяють зміцненню здоров'я, захисту мешканців міста від загроз та підтримки сталого розвитку системи охорони здоров'я.

Місто перебудовує свої культурні та творчі сектори таким чином, щоб визначення «**Вінниця – місто культури**» стало однією з базових ідентичностей міста як для його мешканців, так і для зовнішнього оточення.

Як **місто соціальної згуртованості** модернізує систему соціального захисту, просуває та втілює принципи соціальної згуртованості, гендерної рівності і рівних можливостей для всіх через належні фінансово сталі та ефективні системи соціального захисту.

У стратегії відмічено, що громада стає більш вимогливою до підвищення якості надання органами місцевого самоврядування різних адміністративних та соціальних послуг. Тому **вдосконалюючи систему надання адміністративних та соціальних послуг**, особлива увага приділяється потребам людей і громади, зусилля спрямовуються на:

- *Поліпшення розуміння потреб отримувачів послуг.* Одним з ефективних механізмів досягнення цього є розвиток каналів зворотного зв'язку.
- *Спрощення процедури отримання і надання послуг у різних сферах.*

Зазначена стратегія може слугувати прикладом для ОТГ у питаннях стратегічного планування розвитку своїх громад, визначення стратегічних цілей, розроблення та реалізації системи заходів для досягнення поставленої мети.

Окремої уваги потребує досвід міста щодо створення **Центру адміністративних послуг «Прозорий офіс»,** який відіграє особливу роль у реалізації зазначеної стратегії та забезпеченні доступності вінничан, в тому числі, вразливих категорій до якісних адміністративних та соціальних послуг.

У рамках реалізації стратегії розвитку міста у Вінниці інтегровано діяльність структур, які надають адміністративні та соціальні послуги, запроваджено роботу центру адміністративних послуг «Прозорий офіс»[3]. Відповідно до затвердженого виконкомом

[3] Сайт Вінницької міської ради. – Режим доступу : http://transparent.vmr.gov.ua/default.aspx

© Компанія Oxford Policy Management (Великобританія) та Партнерство "Кожній дитині" (Україна), 2017

міської ради положення центр адміністративних послуг «прозорий офіс» – робочий орган виконкому міської ради, який об'єднує представників адміністративних органів, державних адміністраторів та державних реєстраторів для забезпечення взаємодії усіх учасників Центру у досягненні його мети. Роботу прозорого офісу організовано за принципом клієнто зорієнтованої системи. Зокрема, надання послуг організовано відповідно до таких принципів:

- зрозумілі процедури;
- стисло визначені та чіткі терміни;
- комфортні умови для отримувачів послуг;
- неможливість зловживань;
- максимальна результативність.

Основними засадами діяльності прозорого офісу є:

- поєднання різних видів адміністративних послуг в одному приміщенні;
- єдиний алгоритм оформлення документів;
- забезпечення сприятливих умов в обслуговуванні для людей з обмеженими фізичними можливостями та дітей отримувачів послуг;
- система оцінювання та моніторинг якості обслуговування клієнтів.

У місті Вінниця функціонує 4 центри адміністративних послуг «прозорий офіс» в різних мікрорайонах міста. Це 224 робочих місця, що об'єднані в єдину комп'ютерну мережу, зокрема:

- 11 державних реєстраторів, в т.ч. з питань легалізації ГО;
- 6 державних адміністраторів;
- 2 державних кадастрових реєстратора;
- 4 державних реєстратора речових прав по м. Вінниця та 4 по Вінницькому району;
- 30 спеціалістів управління Пенсійного Фонду в м. Вінниці;
- 40 спеціалістів департаменту праці і соціального захисту населення міської ради;
- 3 спеціаліста Фонду соціального страхування;
- 20 адміністраторів та консультантів із питань надання адміністративних послуг;
- 2 спеціаліста ПАТ «Вінницягаз» та 1 фахівець КП «Вінницяоблводоканал»;

На базі центрів надається 269 послуг, в т.ч. адміністративні:

- документів дозвільного характеру – 45;
- адміністративних послуг, реєстраційних процедур – 90;
- послуг з питань соціального захисту – 45;
- з питань соціального страхування – 9;
- пенсійного забезпечення – 27;
- послуг організаційного та інформаційно-довідкового характеру – 53.

Крім цього, в місті Вінниця організовано роботу 7 філій «прозорого офісу» із соціальним спрямуванням, а саме:

- Управління Пенсійного Фонду України у м. Вінниці;
- Вінницька обласна дирекція Фонду соціального страхування;
- Відділ державної реєстрації речових прав управління юстиції у Вінницькому районі;
- ПАТ «Вінницягаз» та КП «Вінницяоблводоканал»;
- Управління державної міграційної служби України у Вінницькій області;
- Управління Пенсійного Фонду України у Вінницькому районі Вінницької області;
- Управління праці і соціального захисту населення Вінницької РДА

© Компанія Oxford Policy Management (Великобританія) та Партнерство "Кожній дитині" (Україна), 2017

Крім адміністративних, в «прозорих офісах» міста надаються більше 80 видів соціальних та господарсько-адміністративних послуг (соціальний захист та соціальне страхування, оформлення пенсій та житлових субсидій, призначення соціальних виплат та пільг, надання матеріальних допомог та ін., оформлення технічних умов та дозволів на під'єднання до мереж газопостачання).

Прийшовши до «прозорого офісу, людина може отримати послуги довідково-інформаційного характеру, отримати безоплатну консультаційну допомогу, оформити державну реєстрацію тощо. Алгоритм подачі звернень такий: отримання талону на рецепції чи особисто в терміналі, очікування виклику електронної черги, отримання послуги, оцінка якості обслуговування. Крім того діє он-лайн статистика: в будь-який момент відвідувач «прозорого офісу може побачити, яка кількість людей у черзі, періоди найбільшого/найменшого завантаження, найбільш затребувані адміністративні послуги, історію просування черги.

Запровадження системи «прозорого офісу» дозволяє вінничанам отримати всі необхідні послуги в одному місці.

На кожну послугу в тому числі соціального захисту, розроблені інформаційні картки, які містять інформацію про суб'єкта надання адміністративних послуг, про нормативно-правові акти, якими регулюються питання надання адміністративних послуг, умови отримання послуги.

Крім того, всі соціальні інспектори (представники департаменту соціальної політики) та адміністратори (представники департаменту адміністративних послуг) пройшли навчання стосовно оцінки ризику щодо дітей та сімей в складних життєвих обставинах, що проводив обласний ЦССССДМ, отримали відповідні рекомендації і на сьогодні виконують функції щодо виявлення сімей з дітьми, які мають ознаки складних життєвих обставин. Тобто працівники ЦНАП під час прийому відвідувачів, які звернулись за оформленням якихось документів чи пільг, при опрацюванні їхніх документів особливу увагу звертають на наявність дітей, на рівень їхнього матеріального забезпечення, зайнятість батьків, тощо. У разі виникнення певних сумнівів уточнюють інформацію та рекомендують звернутись до представника ЦССССДМ. У випадках, якщо питання стосуються забезпечення, захисту прав дітей, встановлення опіки чи піклування, направляють до представника ССД.

Чергові представник ЦССССДМ, ССД мають відповідну психологічну, юридичну підготовку, спеціально обладнані робочі місця в приміщенні ЦНАП, які відділені від основних робочих місць адміністраторів та інспекторів. Отримавши інформацію від своїх колег, фахівець ЦССССДМ чи ССД запрошує батьків дитини до спілкування, з'ясовує та заносить до електронної картки основну інформацію, розповідає про можливість отримання послуг із соціальної підтримки Це дає змогу поспілкуватися з відвідувачем, надати йому інформацію про послуги, які він чи його сім'я можуть отримати, тощо.

Такий досвід є корисним для ОТГ, адже в більшості з них вже функціонують або планують створювати ЦНАП. Об'єднання процедури надання різних послуг (адміністративних, соціальних) в одному приміщенні дозволить людям у короткий термін отримати ці послуги, збільшить рівень їхньої обізнаності про всі наявні послуги та особливості їх надання. Проте не слід забувати, що адміністратори ЦНАП мають пройти відповідну підготовку та мати примірні опитувальники оцінки ризику щодо дітей та сімей в складних життєвих обставинах, а також налагоджені лінії переадресації, взаємодії та взаємоінформування з фахівцями соціальної роботи (ФСР), представником ССД. Адже виявлення сімей/осіб, які потрапили в СЖО, на більш ранньому етапі, комплексна підтримка, поєднання виплат та одночасно послуг дозволить сім'ї швидше подолати складні життєві обставини, відновити свою здатність гідно виконувати батьківські обов'язки.

© Компанія Oxford Policy Management (Великобританія) та Партнерство "Кожній дитині" (Україна), 2017

1.2. Запровадження кейс-менеджменту та розвиток послуг для сімей з дітьми на прикладі громади міста Маріуполя

Незважаючи на складний період місто **Маріуполь** змінюється. Впродовж останніх двох років у місті були зроблені послідовні кроки, спрямовані на покращення благополуччя своїх громадян, розвиток послуг для вразливих груп населення. І на сьогодні місто є прикладом запровадження змін у соціальній сфері для інших територій Донецької області.

***Маріуполь** – це торговельне, туристичне, промислове місто біля моря на сході України. У місті мешкає півмільйона жителів. Під впливом військового конфлікту перед містом постала низка нових викликів. Місто знаходиться поруч із лінією зіткнення, де йдуть військові дії, околиці міста неодноразово обстрілювалися бойовиками. У Маріуполі зареєстровано 100,2 тис. внутрішньо переміщених осіб (ВПО), майже 50% з яких постійно проживають у*

У місті розвивається новий спектр соціальних послуг, містяни оволодівають новими технологіями гуманітарної та соціальної роботи, залучають до цього широке коло волонтерів, громадськість.

У Маріуполі одночасно реалізуються десятки **міжнародних проектів**, які надали і продовжують надавати суттєву підтримку у вирішенні нагальних соціальних і гуманітарних проблем. Зокрема, програми таких міжнародних організацій[4]: Дитячий фонд ООН (ЮНІСЕФ), Товариство Червоного Хреста в Україні, Save the Children, Датська Рада щодо біженців (Danish Refugee Council), Програма розвитку ООН, Всесвітня Продовольча Програма ООН, Європейська Комісія з гуманітарної допомоги і громадянського захисту (ECHO), Міжнародний медичний корпус, «Лікарі без кордонів», благодійні фонди «Карітас», «Розвиток України», міжнародна неурядова організація «Людина в біді» (Чехія), Угорська Екуменічна Служба допомоги (Будапешт), Німецьке бюро міжнародного співробітництва (GIZ) та інші.

За підтримки донорських організацій та активної участі громадськості розроблена та затверджена сесією міської ради **стратегія розвитку** міста Маріуполя, в якій сформовано бачення міста в перспективі на 5 років. Стратегія базується на трьох основних цінностях: сильне, розумне, надихаюче місто (*рисунок 1.2*). [5]

[4] Сайт Маріупольської міської ради. Режим доступу : http://marsovet.org.ua/news/show/id/10797
[5] Сайт Маріупольської міської ради. Маріуполь: стратегія розвитку - 2021. Режим доступу : http://front.mariupol-preprod.com.dev11.vintagedev.com.ua/uploads/ckeditor/%D0%95%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D1%96%D0%BA%D0%B0/%D0%A1%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%96%D1%8F%202021/Strategy-2021-UKR%20%283%29.pdf

© Компанія Oxford Policy Management (Великобританія) та Партнерство “Кожній дитині” (Україна), 2017

Рис. 1.2. Основні цінності, визначені в стратегії розвитку міста Маріуполя

Одним із напрямів стратегії розвитку міста є **соціальна інтеграція і підтримка, спрямована на охоплення соціально вразливих груп населення соціальними послугами та сервісами**. Визначені такі завдання, які потрібно вирішити для реалізації зазначеного напряму:

- Активна соціалізація населення, в тому числі вразливих груп, спираючись на потенціал громади.
- Соціалізація літніх городян.
- Збільшення частки внутрішньо переміщених сімей, які успішно інтегровані в маріупольську громаду.
- Збільшення кількості дітей, які виховуються в сім'ях.
- Автоматизація обліку пільгових категорій.
- Упровадження проекту «Соціальна карта маріупольця».

Зокрема, проект «Соціальна карта маріупольця» передбачає прозорий механізм соціальної допомоги, ефективність використання бюджетних коштів, систему безготівкових розрахунків, електронне середовище взаємодії органів соціального захисту, облік використання і монетизацію пільг, у т. ч. і в «Електронному квитку»[6].

Результатом реалізованих проектів є позитивні зміни в соціальній сфері, а саме: значне збільшення кількості отримувачів послуг, покращення якості послуг, створення нових соціальних об'єктів та послуг, налагодження взаємодії між різними суб'єктами, зростання ролі громадських організацій та об'єднань.

Також йде пошук оптимальної моделі управління соціальною сферою (*рисунок 1.3*).

З 15 березня 2017 року у складі виконавчого органу Маріупольської міської ради функціонує **відділ розвитку соціальної сфери** (рішення міської ради від 03.03.2017 №7/16-1196)[7]. Відділ здійснює координацію діяльності структурних підрозділів органів

[6] Сайт Маріупольської міської ради. Маріуполь: стратегія розвитку - 2021. Режим доступу : http://front.mariupol-preprod.com.dev11.vintagedev.com.ua/uploads/ckeditor/%D0%95%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D1%96%D0%BA%D0%B0/%D0%A1%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%96%D1%8F%202021/Strategy-2021-UKR%20%283%29.pdf

[7] Сайт Маріупольської міської ради. Режим доступу : http://www.marsovet.org.ua/documents/show/menu/20881/page/36

© Компанія Oxford Policy Management (Великобританія) та Партнерство "Кожній дитині" (Україна), 2017

виконавчої влади, зокрема: служби у справах дітей, відділу з гуманітарних питань, відділу у справах сім'ї, департаменту освіти, управління охорони здоров'я, управлінь соціального захисту населення Кальміуського, Лівобережного, Приморського та Центрального районі. Таке поєднання є позитивним, адже таким чином формується спільне бачення проблем у соціальній сфері та визначаються загальні орієнтири у їх вирішенні. Назва самого відділу вже є свідченням того, що всі структурні підрозділи мають працювати для вирішення стратегічних завдань щодо розвитку соціальної сфери для жителів міста.

У виконавчій структурі міста є також установи, що уповноважені надавати послуги населенню, зокрема: департамент адміністративних послуг, в підпорядкуванні якого діє Центр надання адміністративних послуг та його філія - Лівобережне відділення ЦНАП. Ця установа надає більше 150 видів адміністративних, в тому числі, дозвільних послуг, проте перелік послуг із соціального захисту населення поки що дуже обмежений.

В управлінській структурі (*рисунок 1.3*) відмічено також значну кількість закладів та структурних підрозділів, на базі яких надаються послуги. Це і міські комунальні заклади, Маріупольський міський та 4 районних ЦССДМ, мережа територіальних центрів соціального обслуговування населення, які функціонують у кожному районі, Маріупольський міський соціальний гуртожиток. Незважаючи на те, що місто визначило в своїй стратегії завдання створити такі умови, щоб діти виховувалися в сім'ї, в місті поки що продовжують діяти 6 інтернатних закладів та ЦСПР.

© Компанія Oxford Policy Management (Великобританія) та Партнерство "Кожній дитині" (Україна), 2017

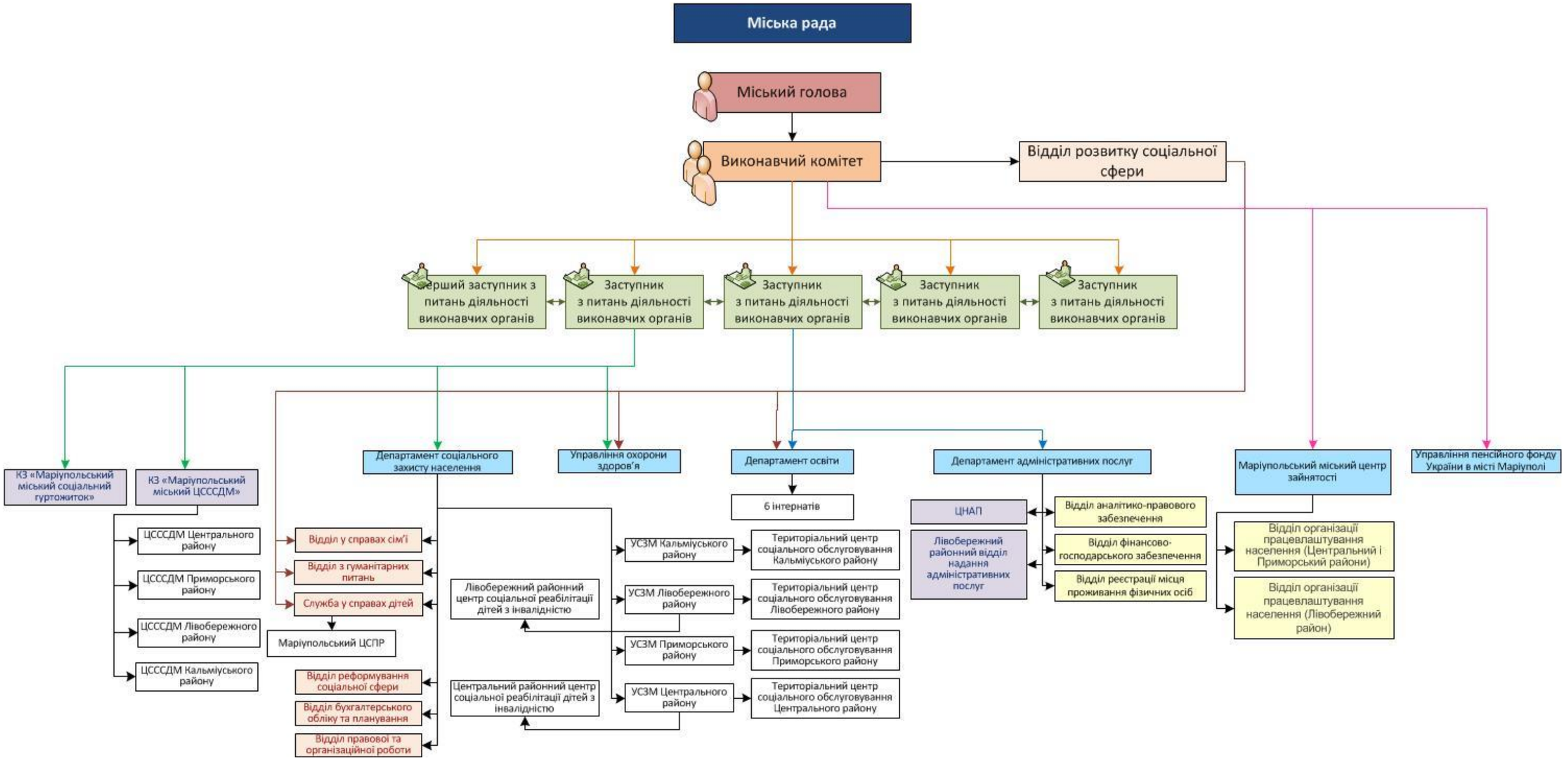

Рис. 1.3 Структура управління соціальною сферою м. Маріуполя

© Компанія Oxford Policy Management (Великобританія) та Партнерство “Кожній дитині” (Україна), 2017

Вивчення потреб громади в послугах

Заслуговує на увагу досвід щодо вивчення потреб населення у послугах, ініційоване ГО «Маріупольська спілка молоді» у співпраці з міською владою. Дослідження якості надання соціальних послуг та потреб громади у послугах проводилося в чотири етапи: попередній збір та аналіз статистики, дослідження потреб у соціальних послугах та якість їх надання, підсумковий аналіз (*рисунок 1.4*). [8]

Рис 1.4. Алгоритм дослідження якості надання соціальних послуг та потреб громади м. Маріуполя у послугах

Всього в опитуванні взяли участь понад 4,5 тис. респондентів, проведено 15 фокус-груп, спостереження в 19 соціальних установах (територіальних центрах соціального обслуговування, управліннях соціального захисту населення, ЦССДМ, управліннях пенсійного фонду, центрах реабілітації дітей інвалідністю, центрах обслуговування громадян без визначеного місця проживання). Для проведення дослідження було підготовлено 5 інтерв'юерів, які пройшли спеціальну підготовку.

На **першому етапі** дослідження було визначено чисельність фактичних та потенційних отримувачів соціальних послуг, перелік наявних соціальних програм, державних, муніципальних структур, громадських організацій, які надають соціальні послуги. Так, у результаті дослідження було виявлено, що в місті серед вразливих категорій найбільше: осіб з інвалідністю, другою вразливою групою, яка потребує соціальної підтримки, є одинокі матері, значна кількість осіб зі статусом ВІЛ (*рисунок 1.5*).

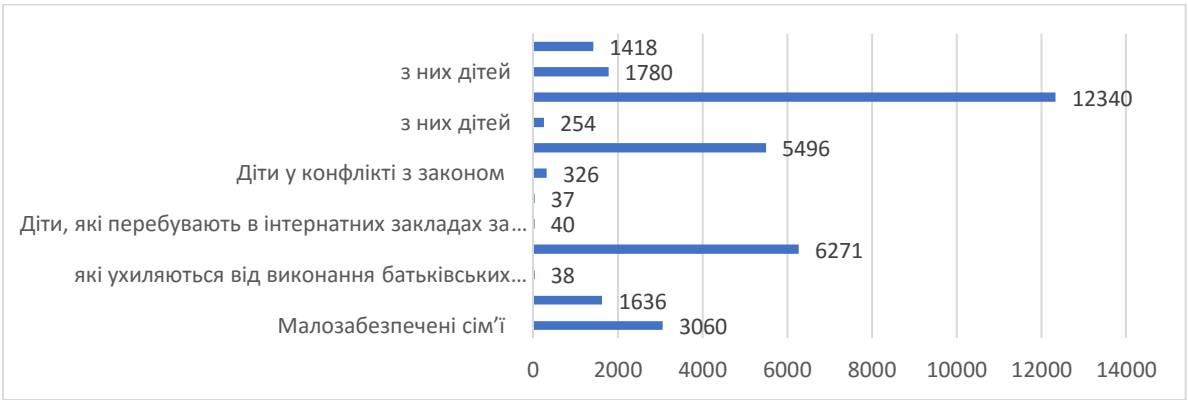

Рис. 1.5. Вразливі категорії сімей, дітей та молоді (результати дослідження якості надання соціальних послуг та потреб громади)

На **другому етапі** з метою визначення індивідуальних потреб потенційних отримувачів соціальних послуг, рівня задоволення потреб отримувачів послуг проведено

[8] Рекомендації до стратегії розвитку системи соціальних послуг в Україні на період до 2022. – Маріуполь, 2017. – С. 73-93

© Компанія Oxford Policy Management (Великобританія) та Партнерство "Кожній дитині" (Україна), 2017

стандартизоване інтерв'ю та фокус-групові дискусії з пересічними мешканцями, отримувачами соціальних послуг.

33% мешканців міста, які взяли участь в опитуванні, готові самостійно вирішувати питання, пов'язані з облаштуванням свого життя та відносно себе самих, але для цього їм потрібна підтримка. Вони вказали, що послуга «консультування» є вкрай важливою та допоможе їм зорієнтуватися на ринку соціальних послуг у громаді (*рисунок 1.6*).

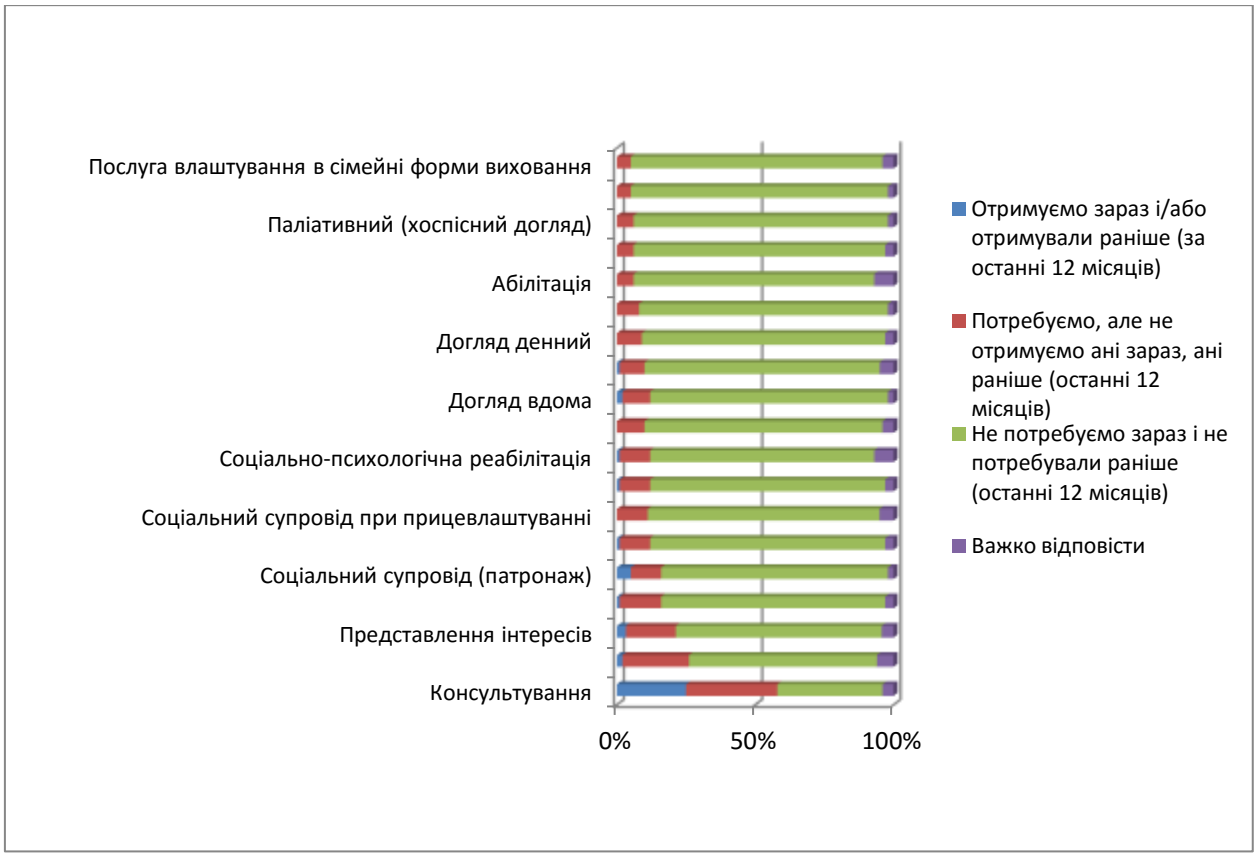

Рис. 1.6. Запит громади м. Маріуполя на соціальні послуги (за результатами дослідження якості надання соціальних послуг та потреб громади)

Значний відсоток респондентів (понад 20%) вказали, що мають потребу, але не отримували послуги з медіації, соціальної профілактики. Наприклад, респонденти відмітили підвищення соціальної напруги в родинах, суспільстві через зниження рівня життя. Наявність конфліктів призводить до переживань та емоційної напруги, а знизити це можливо через врегулювання конфліктів мирним шляхом (послуги медіації). Люди вважають таку послугу важливою та необхідною їм, їхнім родинам, знайомим після того, як більше про неї дізнаються. В декількох школах міста послуга медіації впроваджена на рівні шкільного самоврядування і це дає свої позитивні результати. Також є запит громади на відкриття консультаційних пунктів, де громадяни можуть отримати інформацію про соціальні послуги, відкриття центрів медіації та пунктів надання безоплатної правової допомоги (*рисунок 1.7*).

© Компанія Oxford Policy Management (Великобританія) та Партнерство "Кожній дитині" (Україна), 2017

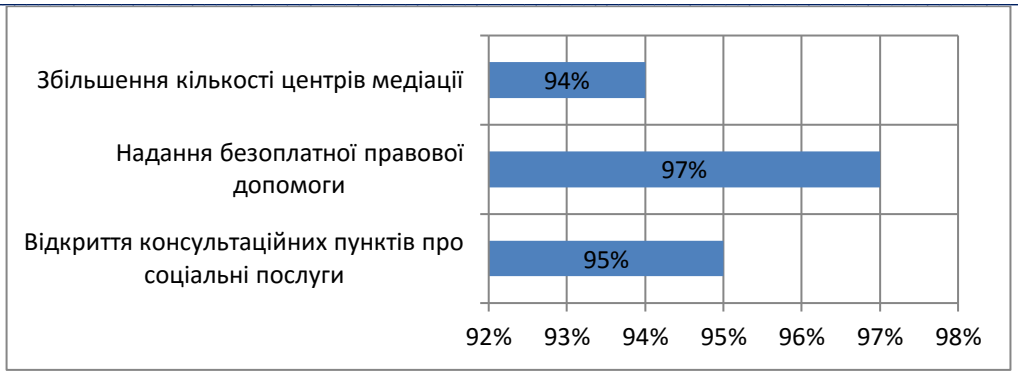

Рис. 1.7. Результати дослідження якості надання соціальних послуг та потреб громади м. Маріуполя у послугах

На **третьому етапі** з метою вивчення думки отримувачів соціальних послуг щодо якості наданих послуг проведено спостереження за умовами надання послуг та інтерв'ю з отримувачами на виході із соціальних установ.

Більшість респондентів зазначили, що задоволені якістю послуг, проте є деякі проблеми: великі черги, відсутність пандусів, застаріле обладнання тощо. Існує потреба у переміщенні установ до більш зручних для відвідувачів приміщень. Серед преваг респонденти вказали на професійну роботу персоналу, якісний ремонт у приміщеннях соціальних установ.

Четвертий етап дослідження передбачав визначення головних проблем та стратегічних пріоритетів розвитку соціальних послуг у місті, розроблення конкретних пропозицій та плану заходів для розвитку і оптимізації системи надання соціальних послуг. За результатами дослідження підготовлені рекомендації муніципалітету щодо поліпшення доступності та підвищення якості надання соціальних послуг, серед яких:

- Організувати роботу консультаційних пунктів про зміст соціальних послуг, інформацію про умови та організації, в яких можна їх отримати(зокрема, в ЦНАП). Таке інформування можна проводити за допомогою різних каналів, а саме: діалог «людина-людина», під час якої спеціаліст в змозі роз'яснити зміст послуги та, за потреби, місце надання послуги в громаді; організація роботи «гарячої телефонної лінії», скориставшись якою людина може дізнатися про заклади соціального обслуговування, умови отримання гуманітарної, грошової допомоги, про діючі програми підтримки тощо.
- Зробити в роздаткових та інформаційних матеріалах найменування послуг зрозумілим для пересічних представників населення, з орієнтиром на потреби людей, адже люди мають розуміти на отримання яких саме послуг вони мають право та розуміти зміст існуючих послуг, а також більш конкретизувати та деталізувати перелік цих послуг.
- Налагодити супровід працевлаштування громадян з інвалідністю, осіб, які опинилися в складних життєвих обставинах, та потребують сторонньої допомоги.
- Приділити увагу питанням запровадження процесу деінституалізації в громаді Маріуполя, та зробити все можливе, щоб діти, які не мають батьківського піклування, діти з інвалідністю виховувались у родині.
- Створити та постійно оновлювати карту соціальних послуг міста, яку доцільно розмістити на сайті міської ради, в інтернет-ресурсах, доступних громаді, в місцях загального доступу для населення міста.

Система надання соціальних послуг у місті Маріуполі знаходиться у процесі реформування, тому важливо, щоб оцінка потреб місцевих громад стала частиною цієї системи. Таке дослідження є одним із інструментів управління системою надання соціальних послуг у місті і дозволяє виміряти потреби та запити містян, порівняти їх з

© Компанія Oxford Policy Management (Великобританія) та Партнерство "Кожній дитині" (Україна), 2017

послугами, що надаються в громаді, та планувати шляхи вдосконалення існуючої системи. Адже в умовах децентралізації муніципалітет повинен орієнтуватися на актуальні потреби населення та спрямовувати діяльність на надання конкретних послуг, в яких є дійсно нагальна потреба, а не на утримання закладів. Так, наприклад, в місті працює 6 інтернатів, однак при опитуванні жоден з респондентів не наголосив на потребі влаштування дітей до інтернату, хоча мав таку можливість.

Ведення випадку (кейс-менеджмент)

Позитивними і надихаючими є послідовні кроки працівників ЦСССДМ, які у співпраці з ГО «Маріупольська спілка молоді» розпочали в місті запровадження технології кейс-менеджменту.

Кейс-менеджмент або ведення випадку – це спосіб організації надання індивідуальних соціальних послуг отримувачу, при якому відповідальний за ведення випадку спеціаліст оцінює потреби отримувача послуг, планує, організовує та координує процес їх надання з іншими надавачами, здійснює моніторинг та оцінку впливу наданих послуг, залучає та наснажує отримувача, його соціальне оточення до взаємодії, сприяє зростанню їхньої здатності самостійно долати складні життєві обставини чи мінімізувати їх негативний вплив.[9]

Були визначені умови, необхідні для запровадження даної технології, а саме:

- наявність відповідної кваліфікації фахівців з соціальної роботи;
- широкий спектр послуг відповідно до потреб жителів;
- наявність механізмів міжвідомчої та міждисциплінарної взаємодії;
- нормативно-правове забезпечення, що чітко визначає процедури, алгоритм та відповідальність учасників процесу;
- зручна, автоматизована система документування та обміну інформацією.

Неабияке значення у запровадженні технології кейс менеджменту є зміна підходів в організації надання послуг, якими мають оволодіти кейс менеджери. Це, насамперед, ставлення до отримувача послуг як до активного учасника змін власного життя, залучення його до прийняття рішень, вибору стратегій втручання та посилення його здатності самостійно вирішувати проблеми, долати СЖО.

Фундаментом кейс менеджменту є фахівці із соціальної роботи (ФСР). Слід зазначити, що в місті діє професійна команда із 85 ФСР (5,5 тис. населення на одного фахівця). На відміну від інших територій, в місті не скорочували ці посади, а, навпаки, збільшували їхню чисельність відповідно до зростання потреби населення у соціальній підтримці.

Сьогодні у місті ФСР є досить авторитетним і поважним спеціалістом громади. Цього стану було досягнуто перш за все шляхом послідовних заходів щодо підвищення їхньої професійної компетентності.

[9] Соціальна робота з вразливими сім'ями та дітьми : посіб. У 2-ох ч.; Ч І. Сучасні орієнтири та ключові технології / З.П. Кияниця, Ж..В. Петрочко. – К. : ОБНОВА КОМПАНІ, 2017. -256 с.

© Компанія Oxford Policy Management (Великобританія) та Партнерство "Кожній дитині" (Україна), 2017

Крім того, велика увага приділяється підготовці спеціалістів інших галузей, представників громадських організацій, дотичних до роботи з сім'ями/особами, які потрапили в СЖО. Для того, щоб сформувати спільні підходи до виявлення та роботи із зазначеною категорією сімей/осіб, спеціальну підготовку пройшли керівники відповідних структурних підрозділів, які були учасниками тренінгу **«Ведення випадку сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах: особливості міжвідомчої та міждисциплінарної взаємодії».** Всього учасниками тренінгу було 156 осіб: керівники та спеціалісти закладів та установ м. Маріуполя, що належать до суб'єктів соціальної роботи, зокрема: служб у справах дітей, центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, центри підтримки сім'ї, освіти, охорони здоров'я, поліції, управління соціального захисту населення, а також представники ГО «Маріупольська спілка молоді». Тренінги проходили в кожному районі міста і об'єднували представників різних відомств, які дотичні до роботи із сім'ями з дітьми.

Лише у 2016 році проведено більш ніж **40 тренінгів** для фахівців із соціальної роботи, спеціалістів соціальної сфери. Основні теми: мінімальні стандарти захисту дітей; основи соціальної роботи; методи роботи з сім'ями в СЖО; техніки арт-терапії; супервізія; профілактика «професійного вигорання»; медіація; технологія ведення випадку та ін. Кожен спеціаліст взяв участь як мінімум в одному (8 год.), максимум в 5-6 тренінгах (25-30 год.).

Під час тренінгів учасники:
- ✓ ознайомилися з міжнародними стандартами та підходами у роботі із сім'ями і дітьми на рівні громади;
- ✓ розглянули повноваження та функціональні обов'язки суб'єктів соціальної роботи,
- ✓ визначили ознаки та причини вразливості сімей з дітьми;
- ✓ сформували спільне розуміння щодо потреб та моделі їх оцінювання;
- ✓ ознайомилися з технологією «ведення випадку» відпрацювали алгоритм ведення випадку;
- ✓ визначили індикатори успішної громади у сфері забезпечення прав дітей та підтримки сімей;
- ✓ визначили механізми міжвідомчої взаємодії в процесі виявлення вразливих дітей та сімей;
- ✓ розглянули особливості роботи міждисциплінарної команди в процесі ведення випадку;
- ✓ сформували механізми прийняття рішень в найкращих інтересах дитини;
- ✓ ознайомилися з особливостями прийняття рішення щодо забезпечення соціальних прав членів громади;
- ✓ розробили пропозиції до стратегії міста щодо забезпечення прав дітей та підтримки сімей з дітьми.

Такі заходи, як зазначали учасники, об'єднують спеціалістів, вони можуть поспілкуватися, поділитися своїми проблемами, обговорити труднощі та знайти однодумців, узгодити власні дії із діями представників інших установ та організацій, формується спільне бачення проблем та шляхів їх вирішення, зникають бюрократичні перепони при наданні підтримки отримувачам послуг.

Заслуговує на увагу експеримент із запровадження супервізії як методу підвищення професійної компетентності та підтримки ФСР, які ведуть випадки та надають послуги сім'ям з дітьми.

Ця форма професійної підтримки в соціальній сфері України практично не використовується. В рамках проекту було розроблено та апробовано механізми використання супервізії під час соціального супроводу сімей, які перебувають в СЖО, та підготовку професійних супервізорів. Було проведено навчання супервізорів (8 осіб), здійснено методичну підтримку їхньої професійної діяльності.

На одному із навчальних занять для супервізорів учасники відмітили, що «*в процесі супервізії вирішуються навіть ті проблеми, які, здавалося, вирішити неможливо. Спеціалісти розуміють, що робити далі, стають більш професійними та впевненими*».

© Компанія Oxford Policy Management (Великобританія) та Партнерство "Кожній дитині" (Україна), 2017

Також визначено й апробовано функції професійної супервізії, зокрема: професійна підтримка, допомога у розв'язанні складних випадків, з якими зіткнувся фахівець у своїй роботі; розвиток професійних умінь; запобігання «професійному вигоранні» та зниження стресу у фахівця; забезпечення дотримання фахівцем професійних стандартів діяльності.

Така системна робота з розвитку професійної майстерності ФСР, спільні навчання представників різних відомств, запровадження супервізії безперечно впливає на якість роботи спеціалістів, допомагає їм ефективно використовувати інновації в своїй професійній діяльності, знижує рівень «професійного вигорання».

Нормативно-правове забезпечення ведення випадку

У місті Маріуполі була створена **робоча група** з числа найбільш кваліфікованих спеціалістів, які спільно з експертами проекту здійснили аналіз діючих нормативно-правових актів[10] на їх відповідність основним принципам кейс-менеджменту. В результаті було виявлено ряд суперечностей між самими документами, відсутність певних ключових механізмів.

В основу експериментальної роботи щодо запровадження кейс-менеджменту було покладено **Інструкцію з ведення випадку сімей з дітьми/ осіб, які потрапили в СЖО** (далі Інструкція)**, методику визначення складності випадку та форми документування ведення випадку,** розроблені експертом проекту (Партнерство «Кожній дитині»).

Інструкція передбачає використання єдиного алгоритму ведення випадку сімей/осіб, які потрапили в СЖО, з врахуванням складності обставин, в яких опинилася сім'я, та їх вплив на стан задоволення потреб дитини (*рисунок 1.8*).

[10] Постанови Кабінету Міністрів від 21.11.2013 № 895 «Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів соціального супроводу сімей (осіб), які перебувають у складних життєвих обставинах»,
від 21.11.2013 № 896 «Про затвердження Порядку виявлення сімей (осіб), які перебувають у складних життєвих обставинах, надання їм соціальних послуг та здійснення соціального супроводу таких сімей (осіб)»,
наказ Міністерства соціальної політики України від 09.07.2014 № 450 «Про затвердження форм обліку соціальних послуг сім'ям (особам), які перебувають у складних життєвих обставинах»

© Компанія Oxford Policy Management (Великобританія) та Партнерство "Кожній дитині" (Україна), 2017

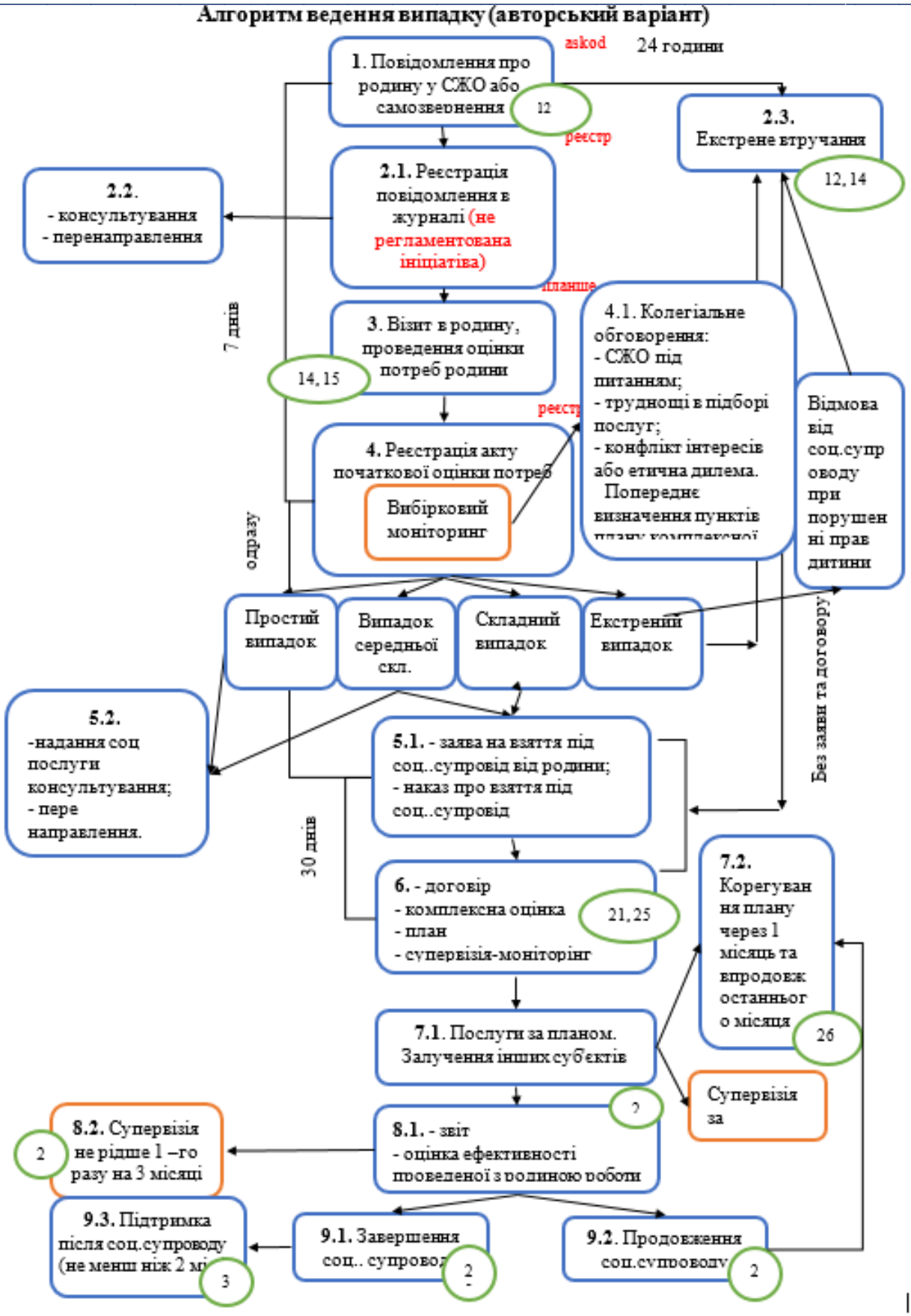

Рис. 1.8. Алгоритм ведення випадку

© Компанія Oxford Policy Management (Великобританія) та Партнерство "Кожній дитині" (Україна), 2017

Підставою для відкриття випадку є звернення/повідомлення про особу, сім'ю, яка перебуває в СЖО, та прийняття рішення про здійснення оцінки її потреб. За рівнем впливу СЖО на стан отримувача пропонується вирізняти **4 типи складності випадку**: простий випадок, випадок середньої складності, складний та екстрений випадок. Тип випадку визначається за результатами оцінки потреб отримувача шляхом аналізу інформації, зібраної під час оцінки, за такими параметрами:

- характер впливу СЖО на стан та потреби дитини/особи;
- стан осіб, батьків, їхня здатність долати СЖО/задовольняти потреби дитини;
- вплив факторів середовища на стан сім'ї/особи, на задоволення потреб дитини;
- тривалість існування проблем;
- усвідомлення отримувачем наявності проблем та готовність до співпраці з надавачами послуг.

Кожен із вищезазначених критеріїв має 4 групи ознак, які характеризують можливі варіанти СЖО та їхній вплив на стан та потреби дитини/особи. (*Додаток 1. Критерії визначення складності випадку*). Кожна група ознак оцінюється певною кількістю балів. Перша група ознак характеризує простий випадок (0-2 бали); друга – випадок-середньої складності (4-5 балів); третя – складний випадок (6-8 балів), четверта – екстрений випадок (9-10 балів).

Відповідальний спеціаліст здійснює аналіз за кожним критерієм, використовуючи ознаки, зазначенні в таблиці, та відповідні шкали обрахунку. За результатами формує висновок оцінки, який складається з описової частини та обрахунку суми виставлених балів. За сумою балів готується пропозиція щодо типу випадку:

- Простий соціальний випадок – сума від 1 до 12
- Соціальний випадок середньої складності – 13-28
- Складний соціальний випадок – 29- 42
- Екстрений соціальний випадок – 43-50.

Відповідно до висновків оцінки, виявлених проблем та пропозицій ФСР, який здійснював оцінку керівником[11] приймається рішення щодо типу випадку та потреби у послугах; призначається відповідної кваліфікації спеціаліст, відповідальний за ведення випадку; при потребі формується міждисциплінарна команда спеціалістів; визначається обсяг та інтенсивність послуг; механізми взаємодії з отримувачем, його сім'єю та найближчим оточенням; засоби моніторингу та оцінки якості наданих послуг.

Інструкція та форми документування пройшли апробацію протягом березня-серпня п.р. Підготовлені за спеціально розробленою програмою ФСР та супервізори застосовували інструкцію та форми документування в процесі здійснення практичної соціальної роботи з сім'ями/особами, які потрапили в СЖО.

Також проведено значну роботу для спрощення форм документування у процесі ведення випадку, розроблено програмне забезпечення електронної бази ведення випадку.

Форми документування ведення випадку, які є додатками до зазначеної Інструкції, включають наступні бланки:

- звернення/повідомлення про СЖО;
- соціальна картка обліку соціальної роботи з сім'єю/особою;
- початкова оцінка потреб сім'ї з дітьми/особи;
- індивідуальний план надання соціальних послуг;
- звіт соціального працівника про надання послуг/ведення випадку;

[11] Особа наділена повноваженнями приймати відповідні рішення (начальник відділу/управління, директор ЦССДМ, соціального закладу)

© Компанія Oxford Policy Management (Великобританія) та Партнерство "Кожній дитині" (Україна), 2017

- опитувальник отримувача щодо якості наданих послуг.

На основі запропонованих форм документування розроблено **програмне забезпечення електронної бази ведення випадку** та його адміністрування (*рисунок 1.9*). Всі форми між собою взаємодіють, ключова інформація чи висновки прогнозують наступні дії та відображаються в наступній формі. Так, висновки оцінки автоматично будуть відображені в соціальній картці, індивідуальному плані та у звіті соціального працівника. Цілі індивідуального плану автоматично заносяться в соціальну картку та у звіт соціального працівника і т. д.

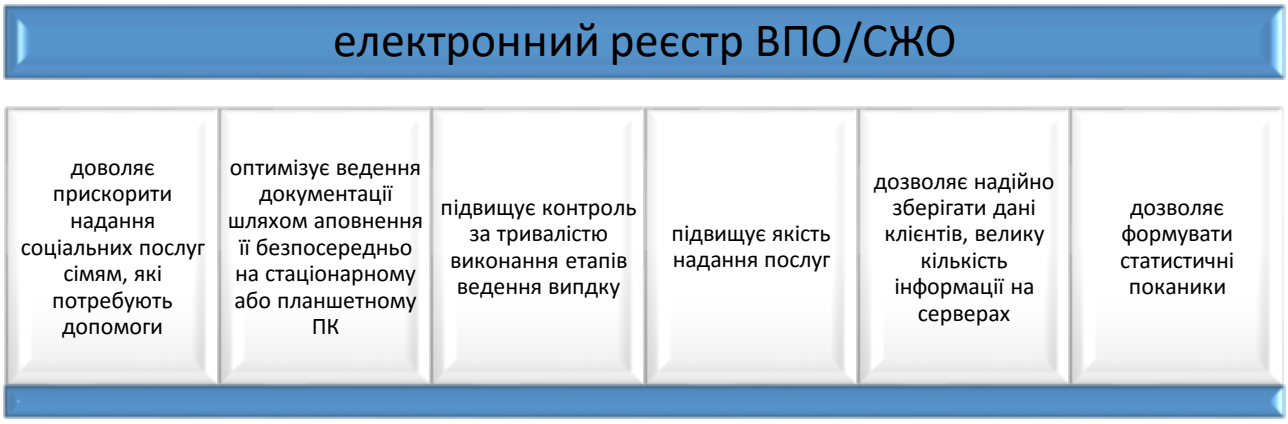

Рис. 1.9. Переваги електронного реєстру ВПО/СЖО

Основні можливості програмного забезпечення:

- автономна робота без підключення до мережі Інтернет;
- індивідуальні паролі та логіни для входу в програму;
- внесення даних про сім'ї;
- створення списків сімей за різними категоріями (ознаками);
- заповнення акту оцінки потреб.

Для використання електронної бази у професійній діяльності були придбані планшетні ПК для спеціалістів центрів соціальних служб сім'ї, дітей та молоді міста. Також проведене навчання спеціалістів щодо особливостей використання програмного забезпечення, доступу до реєстру сімей ВПО та сімей, які потрапили в СЖО. 4 групи фахівців пройшли таке навчання та здійснили апробацію зазначеного комплексу, кожен ФСР має планшет, за допомогою якого може миттєво заносити інформацію про сім'ю, визначати її потреби, ресурси, вести он-лайн звітність.

Спеціалісти соціальної сфери, які здійснювали пілотування програмного забезпечення, досить позитивно оцінили можливість використання електронної бази ведення випадку на основі розробленої інструкції, таблиць та форм документування, зазначали їх зручність та ефективність при підготовці висновку оцінки та виборі алгоритму дій при веденні випадку.

Міжвідомча взаємодія.

Заслуговує на увагу довід міста Маріуполя у питаннях організації міжвідомчої взаємодії, інтеграції органів виконавчої влади, громадських організацій з метою забезпечення найкращих інтересів дитини та підтримки сімей з дітьми.

© Компанія Oxford Policy Management (Великобританія) та Партнерство "Кожній дитині" (Україна), 2017

За ініціативи ГО «Маріупольська спілка молоді» та підтримки міської влади у місті Маріуполі проведено **представницький форум «Співпраця заради безпеки дітей»**, учасниками якого було понад 220 осіб, зокрема: представники міжнародних організацій, правоохоронних органів, місцевої влади, педагоги та батьки дітей.

З досвіду м. Маріуполя

Під час форуму «Співпраця заради безпеки дітей» було проведено опитування учасників щодо того, що найбільше загрожує безпеці дітей. Відповіді учасників такі:
49% - байдужість батьків;
40% - сайти, соціальні мережі, зокрема, он-лайн групи, присвячені темі суїциду, злочинності, наркоманії тощо;
28% - конфлікти в дитячому середовищі;
24% - насильство в сім'ї.
Серед інших проблем, які виділили респонденти: непорозуміння в сім'ї (19,6%), поширення шкідливих і асоціальних звичок (17,4%), економічні проблеми (15,2%); байдужість суспільства (14,1%).

Учасники форуму прийшли до висновку, що зменшити вплив факторів, які загрожують безпеці дітей, можна лише об'єднавшись спільно, коли спеціалісти різних відомств, представники громадських організацій разом будуть проводити інформаційну роботу серед населення з метою зміни ставлення до виховання дітей, просвітницьку роботу щодо формування батьківських навичок.

Не менш важливим є запровадження в практику механізмів виявлення сімей з дітьми, на ранніх етапах їх потрапляння в складні життєві обставини, з метою протидії насильства в сім'ї, жорстокого поводження з дітьми, протидії булінгу.

У продовження розпочатої роботи було проведено круглий стіл з теми «Механізми інтеграції та взаємодії муніципальних структур, органів державної влади, громадських організації з метою забезпечення найкращих інтересів та підтримки сімей з дітьми». За «круглим столом» зібралися представники міської влади, соціальних служб, поліції, міжнародних організацій, маріупольські педагоги та громадські активісти, які обговорили особливості впровадження міжвідомчої і міждисциплінарної взаємодії, зокрема: узгодження діагностичних процедур і прийняття єдиного інструментарію оцінки потреб дитини та її сім'ї.

Такий підхід є прикладом для ОТГ, тому що дозволяє узгодити механізми взаємодії на рівні громади, обговорити і прийняти спільні рішення щодо інтеграції всіх структур громади у роботі із сім'ями і дітьми.

Система послуг для вразливих категорій населення.

На основі вивчення потреб жителів міста, в тому числі в ході вище згаданого дослідження, були визначені основні цільові категорії потенційних отримувачів послуг, а саме: сім'ї з дітьми; діти та молодь, внутрішньо переміщені особи, вагітні та породіллі, які мають ризик відмови від дитини.

Зокрема, в місті функціонують сервіси, якими може скористатись будь-який житель громади в разі потреби. Це, зокрема: «телефон довіри», центри підтримки сімей, єдина психологічна служба, батьківські клуби, молодіжні центри та інші. (*рисунок 1.10*).

© Компанія Oxford Policy Management (Великобританія) та Партнерство "Кожній дитині" (Україна), 2017

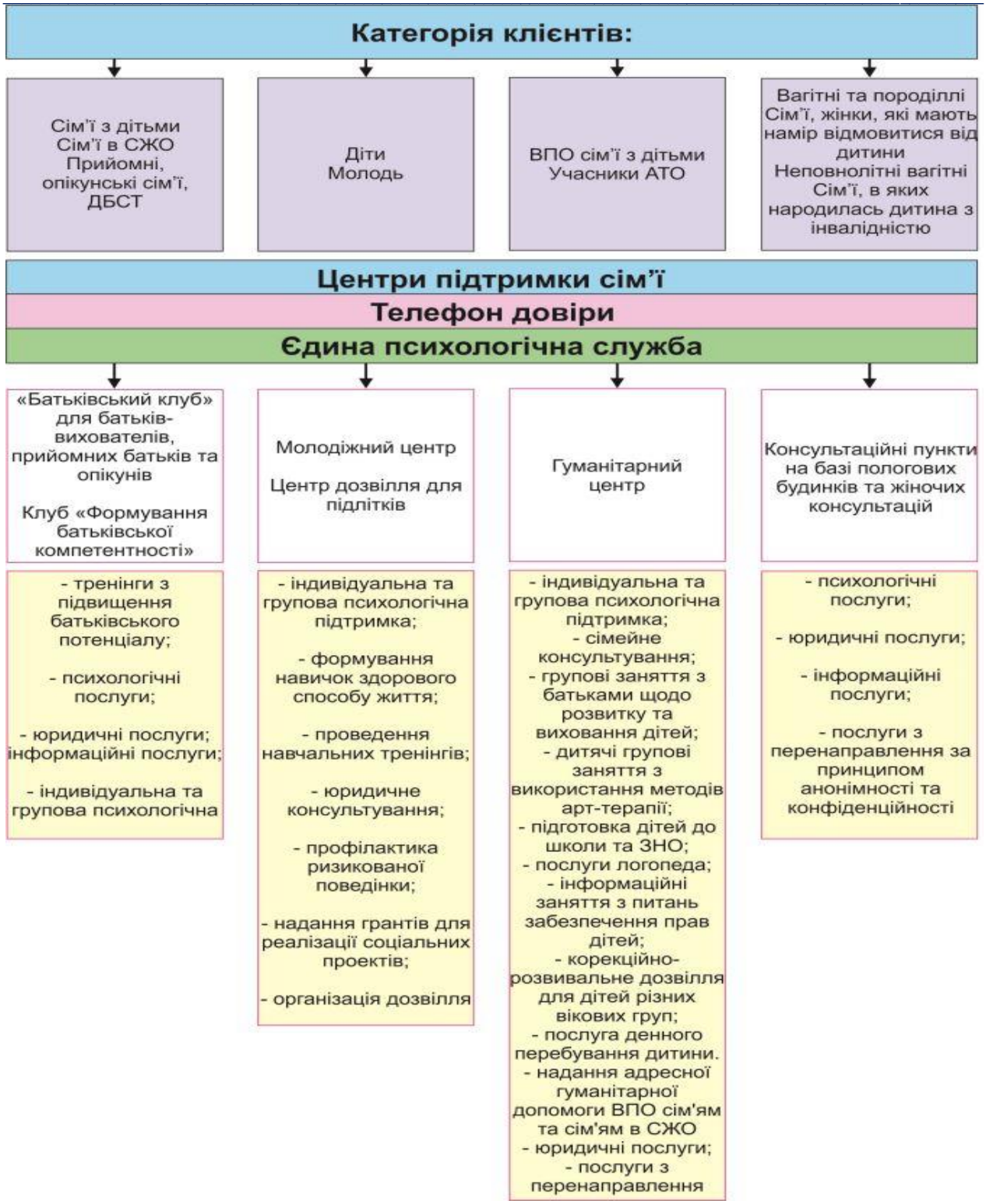

Рис. 1.10. Сервіси для надання соціальної підтримки сім'ям

Також функціонують різні послуги та сервіси, які допомагають конкретній вразливій групі. Так в консультаційному пункті на базі пологового будинку і жіночої консультації надаються послуги вагітним жінкам та породіллям, їхнім сім'ям, адже потреби цієї категорії

© Компанія Oxford Policy Management (Великобританія) та Партнерство "Кожній дитині" (Україна), 2017

отримувачів послуг є особливими і з ними мають працювати спеціалісти, які обізнані цих питаннях.

За підтримки ЮНІСЕФ, Уряду Федеративної Республіки Німеччини, Датської ради в справах біженців, Консорціуму Міністерства в справах міжнародного розвитку Великобританії у співпраці з ГО «Маріупольська спілка молоді» у місті Маріуполі відкрито **6 центрів підтримки сім'ї**.

Як зазначила Джованна Барберіс під час відкриття одного із центрів «Ми інвестуємо у центри підтримки сім'ї, тому що громади для нас – як сім'ї, а збереження єдності сімей під час кризи – це один із наших основних пріоритетів. Чим більшій кількості людей ми можемо допомогти, тим сильнішою стає громада, а сильна громада може допомогти окремим сім'ям набагато краще, ніж слабка».

Центр підтримки сім'ї – це комфортне та безпечне місце, куди можуть прийти сім'ї з дітьми і отримати необхідну допомогу. Тут надають психологічну і юридичну допомогу, проводять заняття з розвитку для дітей різного віку. А ще на базі центрів проводяться тренінги з питань стосунків батьків і дітей, діють батьківські клуби, групи взаємодопомоги, проводяться заняття з використанням методів арт-терапії, пластиліноrрафії, з кінетичним піском тощо.

Центри підтримки сім'ї надають такі послуги:

- психологічна підтримка сім'ї;
- інформування про спектр надання соціальних послуг;
- сімейне консультування;
- групові заняття з батьками питань розвитку та виховання дітей;
- дитячі групові заняття з використанням засобів арт-терапії;
- підготовка дітей до навчання в школі;
- інформаційні заняття з питань прав дитини, основ безпечної поведінки, гігієни та здорового способу життя.12

Крім цього, на базі центрів функціонують ігрові кімнати, де можна за потреби залишити дитину на пару годин. Всього за рік послугами центрів скористалися понад 20 тис. осіб (*рисунок 1.11*).

Рис. 1.11. Результати діяльності центрів підтримки сім'ї

[12] Сайт Маріупольської міської ради. – Режим доступу : http://marsovet.org.ua/news/show/id/13070

© Компанія Oxford Policy Management (Великобританія) та Партнерство "Кожній дитині" (Україна), 2017

Ще одним прикладом запровадження інтегрованих послуг є створення в 2015 році **єдиної психологічної служби.** яка об'єднує всіх психологів міста: освіти, позашкілля, ЦССДМ, громадських організацій. Працівники психологічної служби проводять індивідуальну і групову роботу з особам і сім'ям, які потрапили в складні життєві обставини.[13]

Напрями діяльності:

- надання індивідуальних психологічних консультацій дітям і дорослим, які в зв'язку із воєнними діями переживають надмірну тривожність чи травму;
- проведення групових психокорекційних занять з дітьми;
- проведення інформаційних заходів для сімей;
- проведення просвітницьких заходів для педагогічних працівників;
- проведення навчальних тренінгів та супервізійних зустрічей для психологів та соціальних педагогів, фахівців із соціальної роботи, які працюють із сім'ями і дітьми;
- надання першої психологічної допомоги телефоном чи в режимі он-лайн.14

Дуже ефективною формою роботи, як зазначали отримувачі послуг, є робота груп взаємопідтримки, під час яких учасники обмінюються власним досвідом подолання складних життєвих обставин, підвищують свій внутрішній потенціал. Під час роботи цих груп формується атмосфера безпеки і довіри, співпраці, що є обов'язковою умовою їх результативності.

За час функціонування єдиної психологічної служби проведено понад 300 групових занять, в яких взяли участь понад 3000 осіб, з них майже 1500 осіб отримали індивідуальну психологічну допомогу.

Досвід створення єдиної психологічної служби є цінним для ОТГ, адже існує великий дефіцит практичних психологів у закладах і установах соціальної сфери. За статистичними даними Міністерства освіти і науки України[15] лише 57% навчальних закладів забезпечені ставками практичних психологів відповідно до потреби. Аналогічна ситуація і в інших сферах (соціальній сфері, поліції тощо). Тому, об'єднавши психологів, які є в ОТГ у різних сферах, в єдину психологічну службу, створивши умови для їхньої праці (кабінети для індивідуальної та групової роботи), можемо охопити їхніми послугами більшу кількість членів громади, уникнути дублювання психологічної допомоги сім'ям з дітьми в різних відомствах.

Ще одним інноваційним сервісом, в якому надається допомога та підтримка дітям, підліткам та молоді, є **молодіжні центри.** Особливу роль вони відіграють у прифронтовій зоні, тому що за оцінкою ЮНІСЕФ, щонайменше 200 тисяч дітей (тобто, кожна четверта дитина) у Донецькій та Луганській областях, що найбільше постраждали від конфлікту на сході України, потребують невідкладної та постійної психосоціальної допомоги.[16]

Так виникла ідея створити в місті молодіжні центри. Ініціатором та реалізатором ідеї знову ж таки виступив Маріупольський союз молоді спільно з Представництвом Данської ради у справах біженців в Україні. Центри стали свого роду вільним простором для організації дозвілля молоді та підлітків. Тут відвідувачі можуть безкоштовно і з користю проводити свій вільний час, стати учасниками тренінгів та отримати підтримку фахівців, наставників та психологів. У центрах діти та молодь мають можливість підвищити самооцінку, знайти вихід зі складного становища, з конфліктної ситуації, можливість розказати фахівцям центру про свої переживання.

[13] Сайт Маріупольської міської ради. – Режим доступу : http://marsovet.org.ua/articles/show/article/144
[14] Сайт ГО «Маріупольська спілка молоді». – Режим доступу : http://www.mariupolunion.com.ua/programs.php?cat=S&id=74
[15] Сайт психологічної служби системи освіти України. – Режим доступу http://psyua.com.ua/doc/list/1_9-383.pdf
[16] Сайт UNICEF Україна. – Режим доступу : https://www.unicef.org/ukraine/ukr/reallives_30734.html

© Компанія Oxford Policy Management (Великобританія) та Партнерство "Кожній дитині" (Україна), 2017

Багатьом підліткам, які ходять на заняття до центру, важко висловлювати свої почуття. Центр організовує дискусійні групи, заняття з арт-терапії та надає індивідуальні психологічні консультації, що допомагають молодим людям висловлювати важкі емоції, з якими вони живуть в умовах конфлікту.

«Дуже важко лікувати психологічні рани, які відкриваються знову і знову. Кожний обстріл нагадує про те, що 24 січня 2015 року може повторитися у будь-який час, – підкреслює А.Кашира, психолог молодіжного центру – Діти вже почали розбиратися у ракетах. Вони намагаються визначити, чи це звуки «Граду», ракети калібру 122 мм, чи 150 мм. Це дуже сумно. Діти не мають бути експертами з ракет».

Особливістю роботи молодіжних центрів є використання методики «рівний рівному», підтримка молодіжних та дитячих ініціатив, врахування пропозицій молоді при розробці стратегії та програм міста, участь молоді в їх реалізації.

Також у молодіжних клубах проводяться тренінгові заняття з молоддю за програмою «Як стати успішними» (МБО «Партнерство «Кожній дитині»). Були підготовлені 20 молодіжних тренерів, які в центрах проводять тренінги, організовують дискусійні групи, обговорення, допомагають молодим людям подолати труднощі, досягти успіху, вивчити свої сильні сторони, ресурси.

До молодіжних клубів кожного місяця ходить близько 1 тисячі молодих людей. Клуби надають дітям і підліткам до 150 індивідуальних психологічних консультацій на місяць. Всі послуги у молодіжних клубах є безкоштовними для дітей.

Історії успіху

Одна з підлітків, які ходять в молодіжний центр – Маша. Дівчина була переміщена зі свого дому через бойові дії і нині мешкає у Маріуполі. За словами психолога, одного разу Маша намалювала Маріуполь у формі великої чорної хмари, хоча вона живе тут вже два роки. Тато дівчинки загинув під час конфлікту, і Маша звинувачує в його смерті себе. Разом із психологом дівчинка написали листа татові, виплеснули всі емоції, всі страхи та почуття вини. Після цього вони разом спалили листа, щоб через дим ці слова дійшли до тата Маші. Після цього вона стала почуватися набагато краще. Тепер її улюбленим місцем є молодіжний центр. І приходить вона туди не лише для того, щоб допомогти собі. Вона разом із психологом допомагає іншим, ділиться власним досвідом.

До молодіжного центру почав ходити 15-річний хлопець на ім'я Віктор. Учителі у школі, його мати, співробітники молодіжного центру та сусіди почали скаржитися на його антисоціальну поведінку. Поведінка Віктора дійсно була девіантною, а іноді навіть агресивною. Психолог неодноразово намагалася налагодити контакт і поговорити з ним, але Віктор не приймав жодної з спроб. Під час одного із занять арт-терапією, коли працювали із асоціативними картками, Віктор взяв картку і зблід. Він сів і тихо промовив: «А це мій старший брат… Він загинув два місяці тому на війні». Після цього заняття підліток сам захотів поговорити із психологом. Під час індивідуальної консультації він нарешті виразив свої почуття, які він так довго намагався тримати у собі. За його словами, тепер він став старшим чоловіком у сім'ї і не має права проявляти слабкість – дитинство для нього закінчилося. Наразі психолог продовжує працювати з Віктором, його психоемоційний стан стабілізується. Віктор з матір'ю переїхали до більш «спокійного» району у місті, але він все ще ходить до молодіжного центру.

В ОТГ, які наразі створюються переважно в сільській місцевості, навчальні заклади використовуються не на повну потужність, постає питання зниження ступеня навчального закладу або його закриття. Тому ОТГ можуть запровадити на базі навчальних закладів перспективну інновацію Маріуполя – молодіжні центри, ефективно використовуючи приміщення шкіл.

У результаті змін, які відбулися в системі соціального захисту в м. Маріуполі, значно зросла кількість отримувачів послуг. І ще неможливо визначити ефективність самої управлінської моделі, адже вона ще формується, але розширення спектру соціальних послуг на основі вивчення потреб громади, запровадження технології кейс-менеджменту, введення посад та

© Компанія Oxford Policy Management (Великобританія) та Партнерство "Кожній дитині" (Україна), 2017

система підготовки ФСР, запровадження супервізії, розроблення спрощених форм документування, створення електронних реєстрів, ефективна міжвідомча взаємодія у роботі з сім'ями і дітьми позитивно вплинули на її результативність.

Так, за статистикою, розміщеною на офіційному сайті міста[17], за пів року до зазначених сервісів за допомогою звернулися 15622 сімей ВПО. Вони отримали таку допомогу: забезпечення продуктами харчування, тимчасовим місцем проживання, речами першої необхідності, надання психологічної підтримки, сприяння в отриманні медичної допомоги, переоформленні соціальних та пенсійних виплат тощо, було видано понад 200 тисяч продуктових наборів. Відповідно до потреб осіб/сімей була надана допомога в начисленні соціальних виплат, пенсій, відновленні документів, працевлаштуванні, оформленні дітей до навчальних закладів, необхідна психологічна підтримка. Результати роботи з сім'ями ВПО представлені на *рисунку 1.12*.

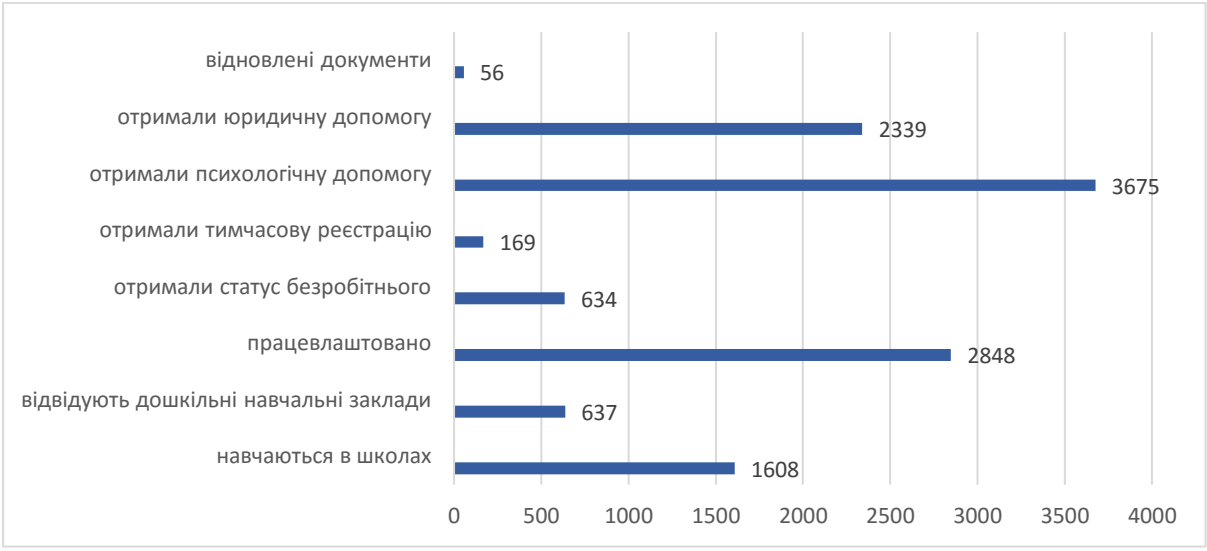

Рис. 1.12. Результати роботи із сім'ями ВПО

Крім того, за пів року різну соціальну підтримку отримали 15116 сімей, які опинилися в складних життєвих обставинах та взяли участь у програмі комплексного соціального супроводу (з них 664 сім'ї ВПО і 900 маріупольських сімей). Як результат – 63,3% цих сімей повністю змогли подолати складні життєві обставини.

Місто Маріуполь – місто, яке розвивається, вірить в свої сили, і в центрі уваги є люди з їхніми потребами та проблемами. Зроблені кроки у реформуванні соціальної сфери допоможуть маріупольцям в повній мірі реалізувати свій життєвий потенціал у місті розумних, сильних та надихаючих жителів. Досвід міста у вирішенні соціальних проблем буде корисними для вивчення і запровадження в ОТГ.

[17] Сайт Маріупольської міської ради. – Режим доступу : http://marsovet.org.ua/articles/show/article/2755

© Компанія Oxford Policy Management (Великобританія) та Партнерство "Кожній дитині" (Україна), 2017

1.3. Досвід міста Умань щодо створення єдиного центру надання соціальних послуг та соціалізації людей з інвалідністю

Умань – місто обласного значення з розвиненим промисловим, науково-освітнім, соціально-культурним та туристичним потенціалом, друге в області за кількістю населення, а це близько 86 тисяч осіб. З них пенсіонерів 28.3%, людей з інвалідністю – 6,8%, малозабезпечених – 12,9%, безробітних – 0,9%, 515 учасників АТО, 27% населення

Шляхи реалізації державної політики щодо соціального захисту населення міста Умані визначені в стратегії міста та в цільових довгострокових програмах, які затверджені на сесії міської ради, як-от: програма соціальної допомоги «Турбота», «Безбар'єрна Умань» та інші. У місті здійснено оптимізацію системи соціального захисту, створено єдиний центр соціальних послуг, введено посади ФСР (14 осіб, навантаження – близько 6 тис. осіб на ФСР) та закріплено за ними відповідні території міста. Заслуговує на увагу досвід міста у наданні послуг особам з інвалідністю.

Реалізацію визначених стратегічних завдань з питань соціального захисту громадян в місті забезпечують ряд підрозділів виконавчого органу місцевого самоврядування (*рисунок 1.13*). Структури підпорядковані міській раді, міському голові, зокрема: відділ охорони здоров'я, відділ освіти, відділ культури, відділ у справах сім'ї та молоді, управління праці і соціального захисту населення, взаємодіють між собою в рамках місцевих програм

© Компанія Oxford Policy Management (Великобританія) та Партнерство "Кожній дитині" (Україна), 2017

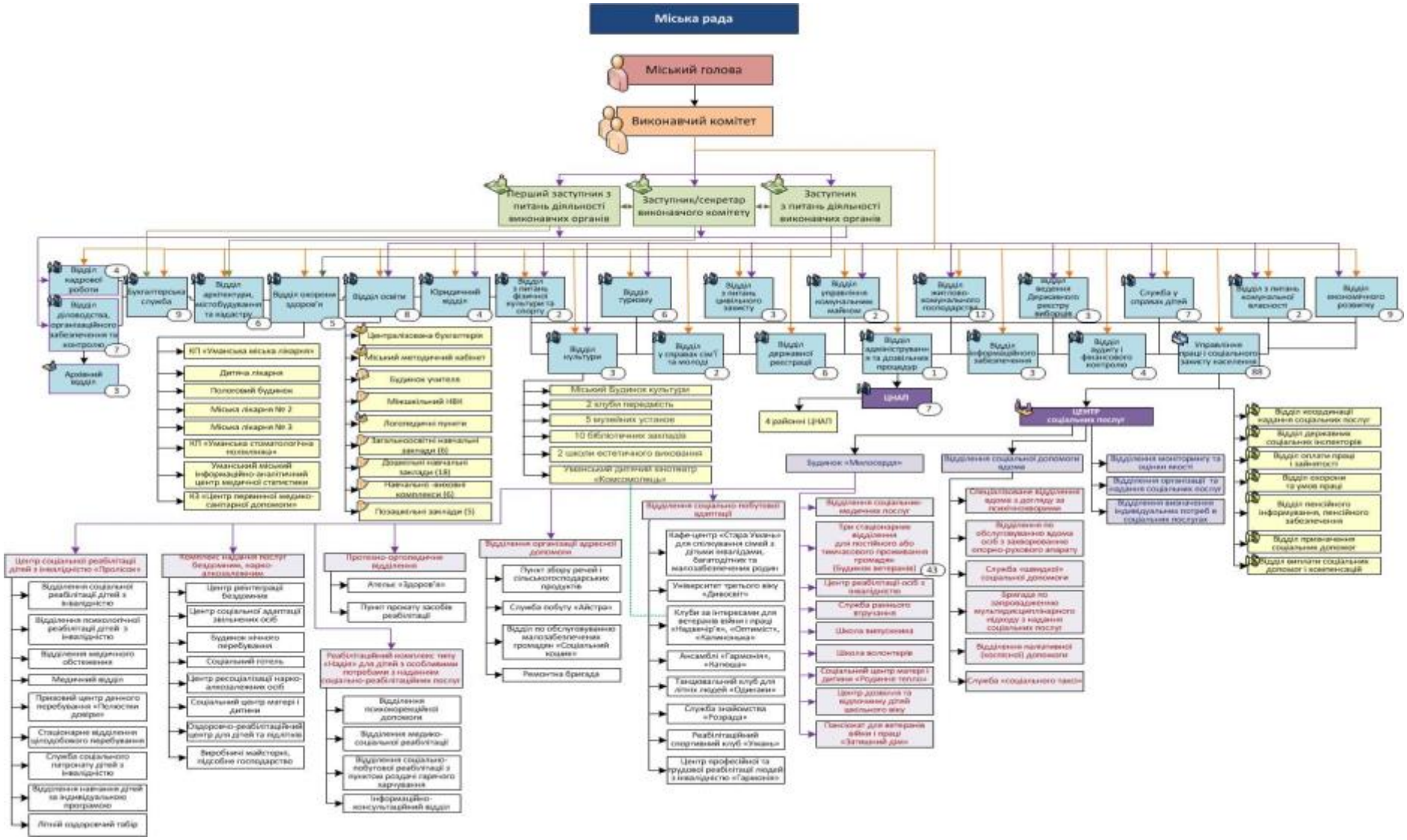

Рисунок 1.13. Організаційна модель управління соціальною сферою міста Умані

© Компанія Oxford Policy Management (Великобританія) та Партнерство "Кожній дитині" (Україна), 2017

Провідна роль в питаннях соціального захисту належить **управлінню праці і соціального захисту населення**, основними функціями якого є: підтримка сім'ї, попередження насильства в сім'ї; забезпечення рівності прав чоловіків та жінок, оздоровлення та відпочинку дітей, протидії торгівлі людьми, виконання програм і здійснення заходів у цій сфері; призначення та виплата соціальної допомоги, компенсацій та інших соціальних виплат, надання субсидій; організація соціального обслуговування населення, здійснення соціальної роботи та надання соціальних послуг, у тому числі соціального супроводу сімей/осіб шляхом розширення спектру послуг, розвитку спеціалізованих закладів, установ та служб та залучення недержавних організацій, які надають соціальні послуги.[18]

Для реалізації зазначених функцій починаючи з 2014 року здійснюються заходи з пошуку оптимальної моделі соціального захисту населення, яка б найбільше відповідала потребам вразливих груп населення, вчасно та ефективно реагувала на нові виклики, була економічно обґрунтованою та посильною для бюджету громади.

Серед позитивних рішень, які можуть слугувати прикладом для інших громад, є оптимізація системи управління та створення єдиного центру соціальних послуг.

Більш детально хочемо охарактеризувати організацію роботи **єдиного центру соціальних послуг.** Поставивши в центр системи соціального захисту людину з її потребами і проблемами, а також для уникнення дублювання функцій різними підрозділами було прийнято рішення про утворення у структурі управління праці та соціального захисту населення **єдиного центру соціальних послуг** шляхом приєднання та реорганізації ЦССДМ (*рисунок 1.14*).

[18] Сайт управління праці та соціального захисту населення Уманської міської ради. – Режим доступу : http://umanupszn.gov.ua/normativni-dokumenti/polozhennya/

© Компанія Oxford Policy Management (Великобританія) та Партнерство “Кожній дитині” (Україна), 2017

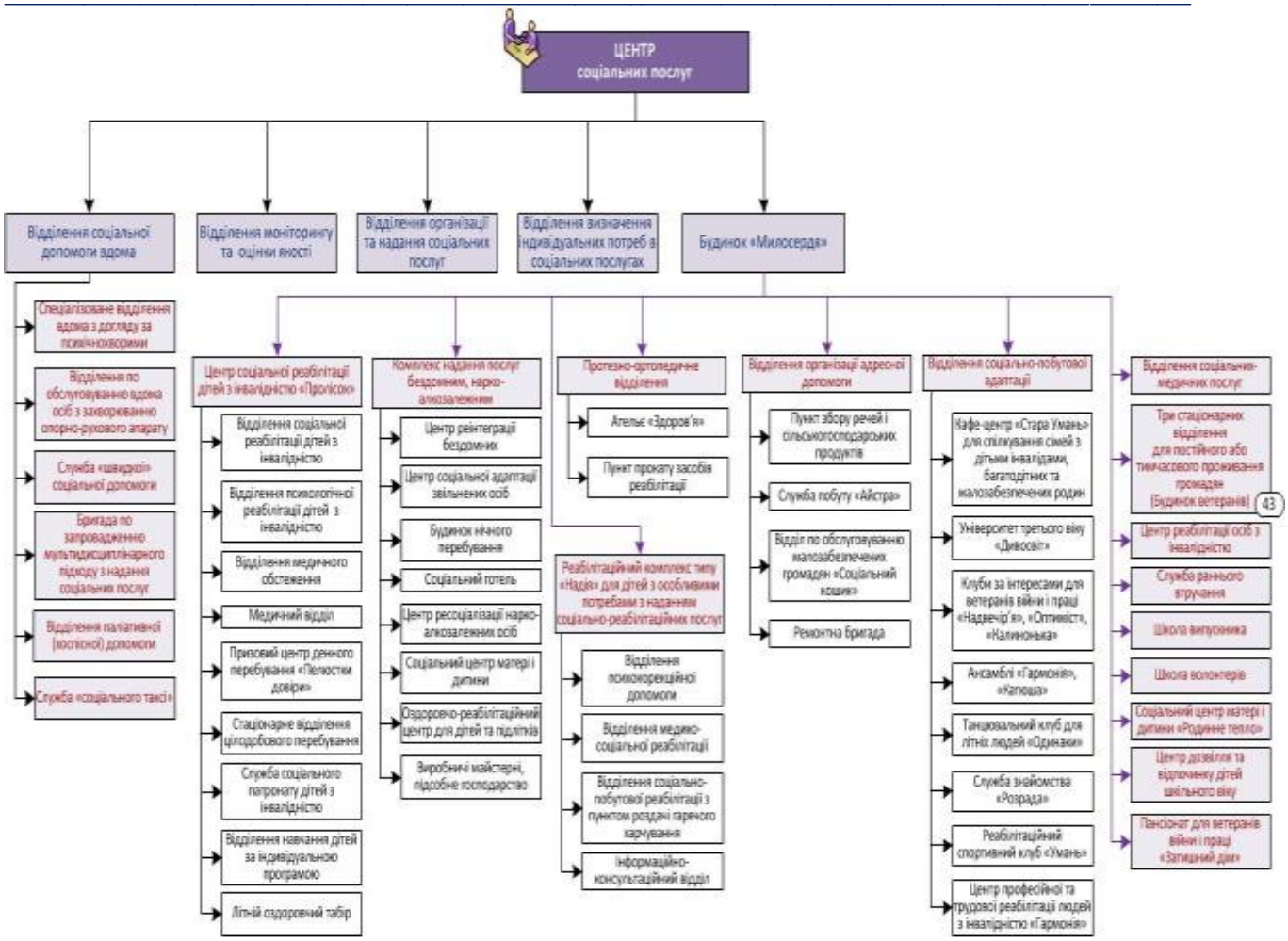

Рис. 1.14. Схема єдиного центру соціальних послуг м. Умані

Структура центру включає **такі основні підрозділи**: відділення визначення індивідуальних потреб у соціальних послугах, відділення організації і надання соціальних послуг, відділення моніторингу та якості оцінки, відділення надання соціальної допомоги вдома. [19]

Завдання **відділу визначення індивідуальних потреб:**

- аналізування заяв, звернень, повідомлень щодо надання послуг, призначення соціальних виплат та допомог;
- направлення їх відповідним спеціалістам для призначенням допомог чи ФСР для здійснення оцінки потреб у соціальних послугах ;
- розроблення індивідуальних планів надання послуг;
- укладання договорів;
- надсилання запитів до суб'єктів соціальної роботи, підприємств, установ та організацій для отримання необхідного пакету документів у випадках, коли сім'я/особа направляється в інші відділення для отримання соціальних послуг;
- ведення загальної бази осіб/сімей, які потрапили в СЖО.

[19] Управління праці і соціального захисту населення Уманської міської ради. – Режим доступу : http://umanupszn.gov.ua/strukturi/

© Компанія Oxford Policy Management (Великобританія) та Партнерство "Кожній дитині" (Україна), 2017

Для забезпечення повної доступності до соціальних послуг організовано роботу **мобільного соціального офісу**, До його складу входять представники відділів призначення соціальних допомог, пенсійного забезпечення та персоніфікованого обліку одержувачів пільг, їхнього соціального обслуговування та реабілітації. Спеціалісти здійснюють оформлення різних видів соціальних виплат та допомог, оцінюють потребу у послугах за місцем проживання громадян, які за станом здоров'я чи віку не в змозі відвідати відповідні установи. Також двічі на тиждень проводиться прийом документів на призначення різних видів соціальної допомоги спеціалістами управління безпосередньо **в пологовому будинку**. З 2016 року започатковано роботу **Інтернет-приймальні**, якою скористалися понад 100 громадян.

Відділ моніторингу та оцінки якості надання соціальних послуг передбачає проведення інформування, розроблення й проведення систематичних заходів з моніторингу та контролю якості послуг в центрі, підготовки статистичної звітності й аналітичних матеріалів.

Спеціалісти відділення:

- здійснюють підготовку й поширення інформації про діяльність центру надання послуг;
- надають інформаційну та методичну підтримку спеціалістам та надавачам послуг, персоналу центру, що спрямована на покращення організації надання соціальних послуг усіх структурних підрозділів;
- визначають потребу у навчальних заходах;
- планують та організовують проведення семінарів, супервізій, стажувань персоналу тощо;
- здійснюють моніторинг якості надання послуг;
- готують пропозиції та рекомендації щодо вдосконалення організації та надання соціальних послуг.

Відділ організації надання соціальних послуг у громаді здійснює:

- організацію надання послуг, безпосередньо за місцем проживання сім'ї в СЖО;
- виявлення у закріпленій за ними території сім'ї/особи, які перебувають в СЖО, шляхом відвідування сімей, розгляду інформації, поданої іншими відділами чи громадянами;
- формування мультидисциплінарної команди відповідно до потреб отримувача послуг (юрист, психолог, реабілітолог, масажист тощо).

У підпорядкуванні відділу 14 фахівців з соціальної роботи, які здійснюють індивідуальний супровід сімей з дітьми, молоді, осіб, які потрапили в складні життєві обставини. Вони також є координаторами у процесі ведення випадку та надання послуг отримувачу і його сім'ї. Фахівці закріплені за мікрорайонами (*рисунок 1.15*), працюють в тісній взаємодії зі спеціалістами центру, а також закладами освіти, охорони здоров'я, правопорядку тощо, що розміщені в мікрорайоні. Це сприяє виявленню сімей, які потрапили в складні життєві обставини, на більш ранньому етапі, вчасному наданню послуг та підтримки їх відповідно до потреб.

Фахівець відповідно до повноважень:

- організовує виявлення вразливих категорій дітей та сімей з дітьми в мікрорайоні та веде їхній облік;
- здійснює оцінку потреб сімей з дітьми з ознаками складних життєвих обставин;
- розробляє індивідуальні плани для роботи з випадком та визначає форми та методи допомоги;
- співпрацює з представниками соціальної сфери громади, мікрорайону (працівниками закладів освіти, охорони здоров'я, внутрішніх справ, культури за місцем проживання) та координує надання послуг вразливим категоріям дітей та сімей з дітьми відповідно до їхніх потреб;
- надає підтримку у зборі та оформленні документів для отримання державних соціальних виплат та допомоги, субсидій.

© Компанія Oxford Policy Management (Великобританія) та Партнерство "Кожній дитині" (Україна), 2017

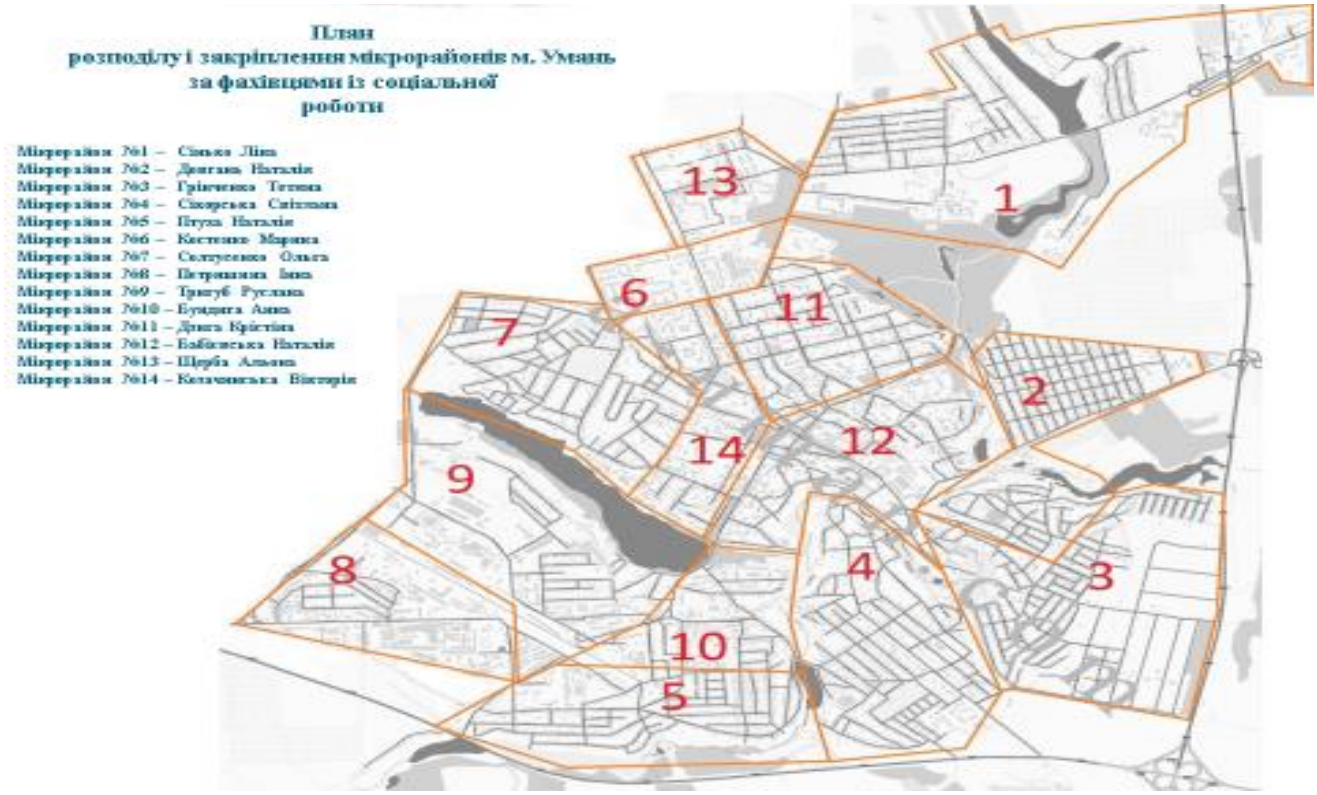

Рисунок 1.15. План розподілу і закріплення мікрорайонів за ФСР

За мікрорайонами також розподілені соціальні робітники, які надають послуги з догляду та підтриманого проживання одиноким, пристарілим особам, які не здатні самообслуговуватись

Організаційно й методично єдиному центру підпорядковані всі соціальні заклади, послуги, які повністю чи частково фінансуються з бюджету міста. Це зокрема:

- три відділення стаціонарного догляду,
- центр соціальної реабілітації дітей-інвалідів «Пролісок»,
- центр професійної реабілітації інвалідів,
- реабілітаційний комплекс для людей з особливими потребами,
- будинок ветеранів, у тому числі відділення паліативної (хоспісної) допомоги,
- будинок милосердя з відділеннями соціально-медичних послуг та денного перебування,
- відділення соціальної допомоги вдома, яке обслуговує в тому числі важкохворих та психічно хворих, здійснюється паліативний догляд удома,
- протезно-ортопедичне відділення,
- ательє «Здоров'я»,
- служба побуту «Айстра»,
- відділ обслуговування малозабезпечених пенсіонерів «Соціальний кошик»,
- «Швидка соціальна допомога»,
- «Соціальне таксі».
- центр денного перебування для дітей з кризових сімей «Пелюстки довіри» та інші (рисунок 1.14).

Єдиний центр є надавачем послуг, одночасно організатором та замовником послуг для тих громадян, які до них звернулись, або яких вони виявили і взяли на обслуговування, яких їм

© Компанія Oxford Policy Management (Великобританія) та Партнерство "Кожній дитині" (Україна), 2017

перенаправили інші підрозділи місцевого самоврядування. Всі фінансові операції щодо оплати послуг здійснює єдина бухгалтерія.

Результатом діяльності в місті Умані моделі надання послуг в єдиному центрі є **збільшення кількості осіб, які отримали послуги.** Зокрема, у 2013 році отримувачами послуг були 1749 осіб, а в 2016 році надано послуги 3062 особам (*рисунок 1.16*), збільшення кількості спеціалістів, які безпосередньо здійснюють соціальну роботу, надають послуги, зокрема введено 10 посад фахівців з соціальної роботи (в 2014 їх було 4, зараз 14), залучення до надання послуг НГО, фізичних осіб підприємців.

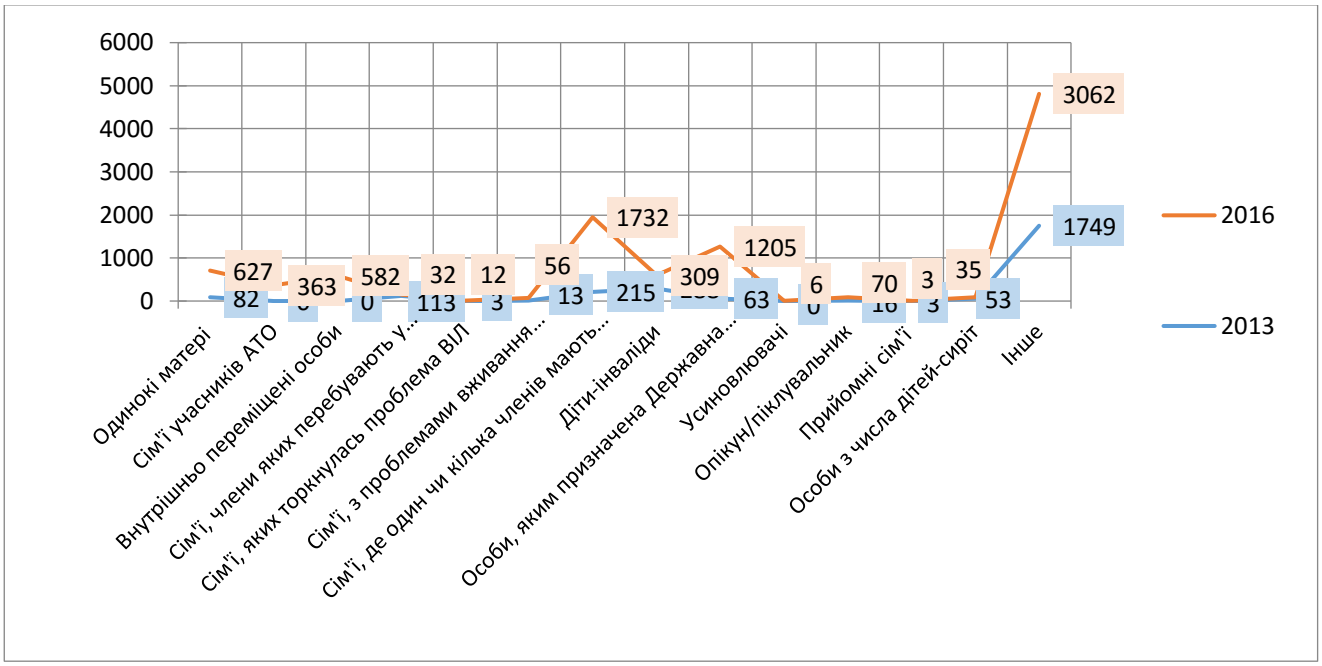

Рис. 1.16. Динаміка надання послуг фахівцями із соціальної роботи

Соціалізація та інтеграція людей інвалідністю. У місті Умань майже 6 тисяч осіб з обмеженими фізичними можливостями, що становить 6,8% від загальної кількості мешканців (в середньому в Україні такий показник становить 5%). Така статистика визначає пріоритетність розвитку послуг для цієї вразливої групи населення. Проте у місті відійшли від традиційного підходу «особа з інвалідністю це споживач послуг». Визначена основна мета: створити сприятливі умови життєдіяльності та інтеграції людей з інвалідністю в суспільне життя громади. Це значить, що особи з інвалідністю мають мати змогу отримувати комплекс послуг у відповідно до своїх потреб та брати активну участь у житті міста, примножувати його здобутки.

Процес створення сприятливих умов життєдіяльності для людей з обмеженими фізичними можливостями передбачає створення **безбар`єрного доступу** до всіх громадських об`єктів міста, раннє втручання та підтримку родин дітей з особливими потребами, підвищення якості реабілітаційних послуг, комплексну реабілітацію осіб з інвалідністю та їхню інтеграцію в громаді. Для потреб маломобільних груп населення обладнано 302 об'єкти соціальної інфраструктури міста, світлофори обладнані мовним супроводженням, надаються послуги «**соціального таксі**». Проте, ще велика кількість закладів і установ залишаються недоступними для людей з особливими потребами. Для прикладу наведемо статистику, яка стосується навчальних закладів міста. Лише 5 із 11 навчальних закладів обладнані пандусами.

© Компанія Oxford Policy Management (Великобританія) та Партнерство "Кожній дитині" (Україна), 2017

Важливу роль у соціальній реабілітації осіб з інвалідністю відіграє забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації, спецавтотранспортом. Вдосконалення електронної системи обліку та контролю за виготовленням і видачею технічних та інших засобів реабілітації і створення на його основі централізованого банку даних з проблем інвалідності сприяло поглибленню адресності послуги. В м. Умань, крім механізму забезпечення засобами реабілітації, потребуюче населення може користуватися пунктом прокату таких засобів та послугами протезно-ортопедичного відділення.

Управління праці та соціального захисту населення є координатором всіх послуг, які надаються особам з інвалідністю та їхнім сім'ям (*рисунок 1.17*).

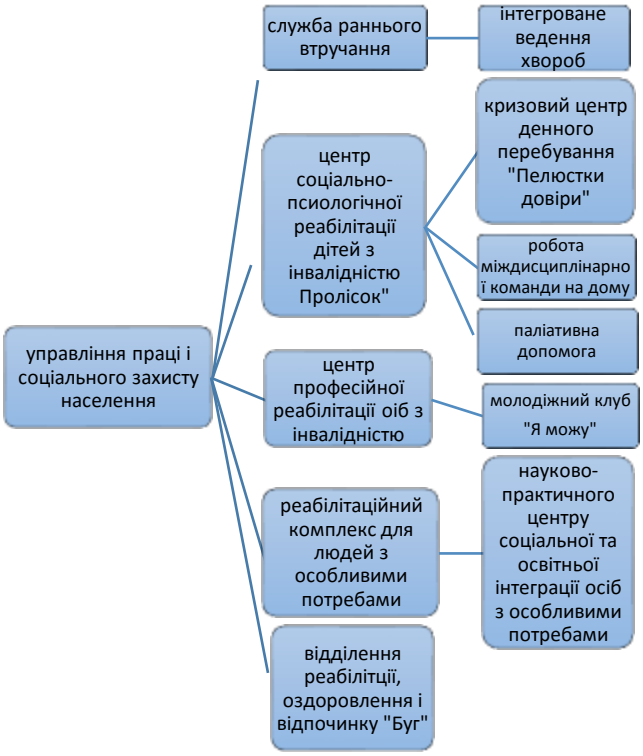

Рис. 1.17. Система управління надання послуг особам з інвалідністю та їхнім сім'ям

У місті запроваджено роботу **служби раннього втручання,** що дало можливість створити середовище, безпечне для розвитку дитини, збереження її здоров'я та життя; надавати підтримку родинам, які виховують дітей із вадами розвитку, запобігати відмові батьків від дітей із психофізичними порушеннями та потраплянню їх в інтернатні заклади, а також інвалідизації дитячого населення. У співпраці з лікарями запроваджено **інтегрований підхід при веденні випадків сімей, які виховують** дітей перших років життя з вродженими вадами здоров'я, патологіями,

Ця робота спрямована на ранню діагностику хвороб, відхилень дитини у розвитку, а також на підтримку батьків, формування їхньої здатності доглядати за дитиною, надання підтримки у вирішенні різнопланових питань, що стосуються організації лікування, реабілітації, абілітації дитини, вирішення сімейних проблем тощо.

Послуги для людей з інвалідністю надають три центри: центр соціальної реабілітації дітей-інвалідів «Пролісок», центр професійної реабілітації інвалідів та реабілітаційний комплекс

© Компанія Oxford Policy Management (Великобританія) та Партнерство "Кожній дитині" (Україна), 2017

для людей з особливими потребами. Ці заклади забезпечують повний цикл реабілітації осіб з інвалідністю від самого народження і протягом всього життя.

Із 2000 року працює **центр соціальної реабілітації дітей-інвалідів «Пролісок»**, де отримують послуги 306 дітей з інвалідністю, в тому числі 36 психічнохворих дітей та 41 дитина, хвора на ДЦП, 29 тяжкохворих дітей, які за станом здоров'я не можуть відвідувати центр. У центрі діти проходять комплексну реабілітацію, здійснюється їхнє навчання за індивідуальною формою та фізкультурно-спортивна реабілітація, оздоровлення в літньому таборі санаторного типу «Мрія».[20]

На базі центру соціальної реабілітації дітей-інвалідів «Пролісок» організовано роботу **кризового центру денного перебування «Пелюстки довіри»,** де сім'ї з дітьми з інвалідністю можуть отримати такі послуги:

- соціальну, психологічну, педагогічну, медичну, правову та інші види допомоги;
- денний догляд та забезпечення дітей дворазовим харчуванням;
- упровадження програм, спрямованих на зміцнення фізичного, психологічного і духовного здоров'я дитини;
- формування особистості дитини, набуття нею соціального досвіду, забезпечення соціальної адаптації дітей;
- здійснення соціального супроводу сім'ї та проведення занять з батьками або особами, які їх замінюють.

Для обслуговування та надання підтримки сім'ям, які виховують дітей, які не можуть самостійно пересуватись, **створена мультидисциплінарна команда спеціалістів,** до якої входять лікар, вчитель-реабілітолог, психолог, патронажна медична сестра. Вони відвідують сім'ї, консультують батьків щодо розвитку та реабілітації дитини, фіксують динаміку розвитку, навчають батьків методик та технік реабілітації, які вони можуть проводити з дитиною тощо.

На базі центру працює **відділення паліативної допомоги.**

Особливої підтримки та допомоги потребують діти **з розладами аутичного спектру та синдромом Дауна,** адже не в кожному місті, та й на обласних рівнях організовують корекційно-розвивальну роботу відповідно до їхніх особливих потреб. В Умані такі діти проходять реабілітацію за спеціальними програмами, якими оволоділи місцеві спеціалісти.

У місті ще діє **реабілітаційний комплекс для людей з особливими потребами**, в якому можуть отримати різноманітні послуги люди з інвалідністю, ветерани війни і праці, учасники АТО та їхні сім'ї. В його стінах, завдяки турботі кваліфікованого персоналу та наявності сучасного обладнання щорічно одержують соціально-реабілітаційні послуги більше тисячі громадян з інвалідністю, ветерани, учасники АТО. А в цілому близько двох тисяч людей, адже оздоровитися тут мають змогу на платній основі і звичайні жителі міста та прилеглих районів. Реабілітаційний комплекс має відзнаку Ради Європи та Державної служби у справах ветеранів війни та учасників АТО.

У реабілітаційному комплексі надається понад 30 різних фізіотерапевтичних процедур, консультації лікарів, працює водне відділення з сучасним обладнанням, відділення ЛФК, надаються фізіотерапевтичні процедури (апарат «Біоптрон») тощо. Комплекс обладнано вертикальним підйомником.

[20] Управління праці і соціального захисту населення Уманської міської ради. – Режим доступу : http://umanupszn.gov.ua/2017/03/21/znayomstvo-z-robotoyu-centru-socialn/

© Компанія Oxford Policy Management (Великобританія) та Партнерство "Кожній дитині" (Україна), 2017

Приміром, у водному відділенні є душ Шарко, висхідний, циркулярний, гідролазерний душі, підводний душ-масаж, ванна Джакузі, басейн, інфрачервона, а також комп'ютеризована душова кабіни, сауна тощо. Працює відділення фізіотерапевтичних процедур, де надається відвідувачам консультації та патронаж різних лікарів. Тут і ультразвукові інгаляції, і парафіно-озокерітові аплікації, біотрон, дарсонвалізація, ампліпульс-терапія, фіто-, аромо-, кінезотерапії. Функціонує кріосауна, соляна кімната, тренажерний зал та ще безліч іншого.

На базі Комплексу необхідні послуги з оздоровлення та реабілітації отримують люди з інвалідністю, ветерани війни і праці, учасники АТО та їхні сім'ї. Пільгові категорії населення можуть отримати безкоштовні путівки на 10 днів (фізіотерапевтичні процедури) і 18 днів (водні процедури). У центрі є як денне, так і стаціонарне відділення.

Крім послуг оздоровлення та реабілітації організовано роботу **пункту психологічної допомоги**, здійснюється соціальний супровід сімей загиблих та учасників АТО, проводиться інформаційно-консультативна робота, надаються послуги із соціальної адаптації, соціально-побутової, соціально-медичної, соціально-психологічної, психотерапевтичної, реабілітації.

Для визначення рівня соціальної адаптації хворого для подальшого прийняття рішення щодо необхідності сторонньої допомоги особам з інвалідністю використовується **оцінка рівня соціального функціонування та навичок самообслуговування в побуті** (опитувальник).

З метою залучення додаткових ресурсів, громади до співпраці у сфері надання соціальних послуг людям з інвалідністю **налагоджено співпрацю** з

- Уманським державним педагогічним університетом щодо створення науково-практичного центру соціальної та освітньої інтеграції осіб з особливими потребами;
- Службою Милосердя Свято-Успенської церкви щодо залучення волонтерів до надання соціальних послуг;
- Черкаським обласним центром медико-соціальної експертизи у питань експертизи та реабілітації осіб з інвалідністю;
- з професійними ліцеями міста щодо проходження практики студентами на базі структурних підрозділів центру соціальних послуг.

Над вирішення проблеми професійної зайнятості людей з інвалідністю працює Уманський центр професійної реабілітації осіб з інвалідністю, який пропонує навчання по п'ятьом робітничим професіям: секретар-друкарка, взуттьовик, оператор комп'ютерної верстки, перукар, флорист. За час діяльності центру здобули професію 432 молодих людей, які отримали свідоцтва державного зразка, (ліцензія Міносвіти і науки України), з них **88%** працевлаштовано.

Особи з інвалідністю є активними і впливовими жителями громади, адже у місті діє **10 громадських організацій осіб з інвалідністю.** Велика увага приділяється соціалізації дітей та молоді з інвалідністю, залучення їх до активного життя в громаді. Створено громадську організацію **«Асоціація молодих інвалідів м. Умань»,** яка ввійшла в громадську раду міста. Також на базі центру організовано роботу **клубу молоді «Я можу»,** в якому молоді люди спілкуються, розвивають власні соціальні навички, вчаться вирішувати складні ситуації та жити повноцінно в соціумі.

Створено **реабілітаційно-спортивний клуб «Умань»,** що об'єднує спортсменів з

Історії успіху

Батьки Артема звернулися до центру соціальної реабілітації з складним для них діагнозом, у Артема ДЦП. Хлопчик вважав, що це вирок і в житті його чекає розчарування і одинокість. Але через деякий час, працюючи з педагогами та спеціалістами центру він змінив ставлення до себе і до оточення. Хлопчик став відкритим, товариським, бра активну участь в художній самодіяльності, молодіжному клубі. Після завершення навчання в школі (індивідуальна форма), Артем навчався в центрі професійної реабілітації і отримав професію «Оператор комп'ютерного набору». Зараз він успішний студент Національного університету садівництва, староста групи і член студентського самоврядування. Він часто приходить до центру, працює вже там як волонтер, ділиться своїми успіхами з іншими, надихає їх на позитивну та успішну перспективу в житті.

інвалідністю. Відкрито відділення обласної дитячо-юнацької спортивної школи **«Інваспорт»** із введенням посади тренера-викладача зі спорту. Уманці мають гарні результати – команда спортсменів з інвалідністю (психічні розлади) «Гармонія» стали призерами змагань з тенісу в місті Варшава у Міжнародній спеціальній олімпіаді «Європа-Азія» для людей з вадами здоров'я, Чемпіонату Європи з настільного тенісу в м. Любляна (Словенія), вибороли золоті нагороди в літніх Олімпійських ігор за програмою Спеціальної Олімпіади України, які проходили в Бельгії, призові місця на других Всеукраїнських іграх «OPEN GAMES»

Розбудова інтегрованої системи соціального захисту в місті Умані триває. Є досягнення щодо об'єднання спеціалістів, які виявляють проблеми в сім'ях та їхні потреби в послугах, та надавачів послуг, спрощено систему отримання послуг, інформування про наявні послуги тощо. Заслуговує на увагу розроблена та упроваджена в місті соціальна модель надання допомоги особам з інвалідністю, яка є дієвою і результативною, про що свідчать зазначені вище факти. Приклад м. Умані свідчить, що сучасна соціальна інтеграція людей з інвалідністю має свої досягнення, які можуть забезпечити самі територіальні громади прогресивними методами соціальної підтримки осіб з інвалідністю.

Проте на рівні міста ще не спрацьовують механізми взаємодії між різними структурами, зокрема: управлінням праці і соціального захисту та відділом освіти. Незважаючи на великий спектр послуг, спрямованих на інтеграцію людей з інвалідністю в соціум, у системі освіти за інклюзивною формою навчаються лиш 13 учнів, 76 – за індивідуальною формою вдома і не мають змоги повноцінно інтегруватися. Можливо причиною є відсутність пандусів у половини навчальних закладів міста.

Таким чином, проведення реорганізації та створення єдиного центру соціальних послуг сприяло покращенню доступності та якості послуг, що надаються різним категоріям населення – дітям, молоді, сім'ям, особам з інвалідністю, ветеранам, учасникам антитерористичної операції, пенсіонерам, внутрішньо переміщеним особам та іншим соціально вразливим категоріям населення.

1.4. Підсумки

Огляд кращої практики організації соціального захисту населення на прикладі міст Вінниця, Умань, Маріуполь свідчить, що наявні нормативно-правові, фінансові та самоврядні механізми дозволяють запроваджувати в цих містах нові підходи, орієнтовані на покращення добробуту жителів, створення якісних та доступних адміністративних та соціальних послуг, забезпечення їх доступності для вразливих громадян, людей з інвалідністю.

Кожне з цих міст вибудовує свою модель організації системи соціального захисту населення в рамках діючого законодавства. Спільним до прикладу для міст Вінниці та Маріуполя є наявність досить якісно розроблених сучасних соціально орієнтовних стратегій міста, які мають чіткі та зрозумілі для їх мешканців цілі. Місто Вінниця було першим містом в Україні, яке запровадила в центрі надання адміністративних послуг систему «прозорий офіс», пізніше доповнило систему цілим спектром послуг з соціальної підтримки осіб, сімей, дітей, які потрапили в складні життєві обставини.

Місто Маріуполь може служити прикладом організації превентивної соціальної роботи, розвитку спектру послуг для різних вразливих категорій населення, сімей, дітей, молоді, на основі вивчення їхніх потреб, з акцентом на розвиток сильних сторін; запровадження

© Компанія Oxford Policy Management (Великобританія) та Партнерство "Кожній дитині" (Україна), 2017

технології ведення випадку, залучення дітей та молоді, волонтерський рух, інтеграції внутрішньо переміщених осіб.

В місті Умані вибудувана своя модель єдиного центру надання послуг, який об'єднав практично всіх надавачів послуг, скоротивши при цьому бюрократичний апарат, відпрацьовані механізми та процедури щодо надання платних послуг, налагоджена системна робота щодо організації послуг для людей з інвалідністю з активним залученням громадських організацій, в тому числі, людей з інвалідністю.

Проте, жодне місто не має достатньо хорошої практики реалізації механізму соціального замовлення, застосування закупівель соціальних послуг у недержавних суб'єктів, в містах продовжують існувати інтернатні заклади.

Проте визначені стратегічні цілі, подальша цілеспрямована робота органів місцевого самоврядування цих міст щодо їх досягнення, заходи з підвищення професійного рівня працівників соціальної сфери, активна проектна діяльність, а також системна державна політика, спрямована на децентралізацію та деінституалізацію, створять нові можливості для завершення процесу створення інтегрованої системи соціального захисту населення, покращення соціальної захищеності мешканців цих міст.

© Компанія Oxford Policy Management (Великобританія) та Партнерство "Кожній дитині" (Україна), 2017

Розділ ІІ. Стан розвитку соціальної сфери в пілотних об'єднаних територіальних громадах

Наказом Міністерства соціальної політики України від 21.06.2017 року №1030 «Про деякі питання діяльності об'єднаної територіальної громади щодо надання послуг із соціальної підтримки населення» визначено 40 об'єднаних територіальних громад із 20 областей України, на базі яких передбачається пілотування моделі інтегрованої системи надання соціальних послуг.

Задля вивчення окремих соціальних аспектів функціонування пілотних ОТГ, виявлення та розуміння потреб громади у соціальних послугах здійснено **анкетне опитування** керівників громад стосовно:

- основних демографічних показників та показників щодо вразливих груп населення;
- стану розвитку мережі соціальних, культурних, освітніх і медичних закладів, установ та організацій, які надають у громаді послуги сім'ям, дітям, молоді, особам поважного віку;
- наявних у громадах спеціалістів соціальної сфери;
- використання потенціалу громадського сектору в напрямі розвитку соціальних послуг, підтримки вразливих громадян, сімей з дітьми, осіб, які потрапили в складні життєві обставини;
- основних досягнень громади в соціальній сфері після об'єднання територіальних громад;
- найбільш актуальних соціальних проблем для жителів ОТГ.

За результатами анкетування, в якому взяли участь 34 громади, здійснено аналіз стану розвитку соціальної сфери об'єднаних громад на початковому етапі впровадження проекту. Доводиться констатувати, що дані анкет з окремих питань мають суб'єктивний характер, базуючись виключно на оцінці керівництвом ОТГ ситуації в громаді, потреб та проблем її мешканців, відповідно не відображають повною мірою реальний стан справ. Це зайвий раз підтверджує, що питання соціального захисту населення та прав дітей не набули пріоритетного значення для окремих керівників об'єднаних громад.

Така ситуація має й об'єктивні корені, оскільки затверджена на законодавчому рівні форма паспорту спроможної територіальної громади (постанова Кабінету Міністрів України від 08.04.2015 № 214) не містить показники, які б повною мірою відображали спроможність громади щодо надання послуг у сфері соціального захисту, зокрема, тих, що мають надаватися громадянам, які є вразливими у реалізації соціальних прав та/або перебувають у складних життєвих обставинах. Негативно позначилися й недоліки законодавства в унормуванні питань визначення потреб населення у соціальних послугах.

Слід також відмітити, що аналіз даних анкетування здійснювався у розрізі різних категорій об'єднаних територіальних громад відповідно до типу населеного пункту та кількості населення. У результаті ОТГ розподілено на **чотири групи**:

- І група (10 громад) – сільські громади з чисельністю населення до 5 тис. осіб;
- ІІ група (14 громад) – сільські/селищні громади з чисельністю населення від 5 до 10 тис. населення;
- ІІІ група (5 громад) – сільські/селищні громади з чисельністю населення понад 10 тисяч осіб;
- ІV група (11 громад) – це міські, переважно великі за кількістю населення громади (табл. 2.1).

© Компанія Oxford Policy Management (Великобританія) та Партнерство "Кожній дитині" (Україна), 2017

Таблиця 2.1

Список пілотних громад (із загальною кількістю населення)

I група (10 громад)		II група (14 громад)		III група (5 громад)		IV група (11 громад)	
Студенянська сільська ОТГ	3075	Тетерівська сільська ОТГ	11883	Веселівська селищна ОТГ	12888	Баранівська міська ОТГ	24048
Вакулівська сільська ОТГ	3100	Комиш-Зорянська селищна ОТГ	6493	Верхнянська сільська ОТГ	10701	Ходорівська міська ОТГ	27000
Берестівська сільська ОТГ	4449	Воскресенська сільська ОТГ	6100	Новопсковська селищна ОТГ	12432	Пирятинська міська ОТГ	17261
Смирновська сільська ОТГ	3638	Гніздичівська сільська ОТГ	6698	Шишацька селищна ОТГ	15270	Радивилівська міська ОТГ	16491
Підлозцівська сільська ОТГ	2142	Березівська сільська ОТГ	5635	Слобожанська селищна ОТГ	12903	Теребовлянська міська ОТГ	30698
Кочубеївська сільська ОТГ	3368	Куцурубська сільська ОТГ	8792			Шумська міська ОТГ	21392
Кіптівська сільська ОТГ	3674	Зимнівська сільська ОТГ	6190			Мереф'янська міська ОТГ	25734
Макіївська сільська ОТГ	1830	Березdівська сільська ОТГ	8599			Миколаївська міська ОТГ	17059
Вертіївська сільська ОТГ	5032	Піщанська сільська ОТГ	8548			Волочиська міська ОТГ	33115
Білоцерківська сільська ОТГ	4921	Миляцька сільська ОТГ	7127			Маловисківська міська ОТГ	13931
		Білозірська сільська ОТГ	9238			Вижницька міська ОТГ	18707
		Грушівська сільська ОТГ	7949				
		Омельницька сільська ОТГ	5658				
		Єрківська селищна ОТГ	5559				

© Компанія Oxford Policy Management (Великобританія) та Партнерство "Кожній дитині" (Україна), 2017

2.1. Структура населення

Виявлення потреб адміністративно-територіальних одиниць у соціальних послугах неможливе без аналізу демографічних і статистичних показників, які характеризують населення. За даними поданих анкет населення об'єднаних територіальних громад становить 380 140 осіб, які формують основні демографічні групи:

- діти (0-17 років) – 65067 осіб або 17,12% від з.к., з них понад 60 % – діти шкільного віку;
- особи працездатного віку – 207 277 осіб або 54,53%, в тому числі молоді громадяни (18-35 років) – 89 587 осіб або 23,6 %;
- особи пенсійного віку – 107 796 осіб або 28,36 % (рис. 2.1).

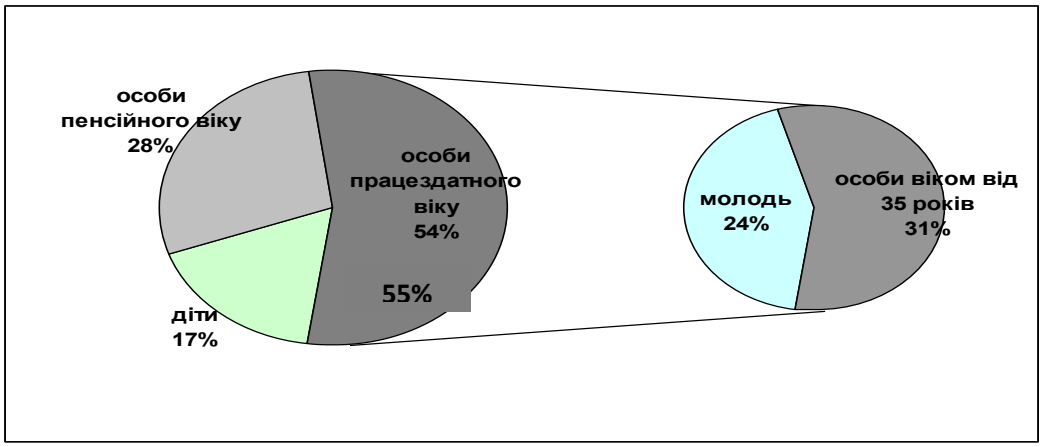

Рис. 2.1. Структура населення пілотних громад за віком.

Така ситуація практично відповідає середньостатистичним даним в цілому по країні. Так, за даними Держкомстату України[21] станом на початок 2017 р. діти (0-17 років) складають 17,96% від загальної чисельності населення, особи працездатного віку (18-60 років) – 59,54%, особи пенсійного віку (60 років і старше) – 22,51%. Як видно, різниця полягає лише у вищій частці осіб похилого віку на досліджуваній території, що певним чином пояснюється переважаючою більшістю сільського населення, для якого характерними є вищі показники щодо цієї категорії громадян (частка сільського населення у віці від 60 років складає 23,12% проти 22,23% у міських населених пунктах). Крім того, така вікова структура населення в цілому характерна для усіх об'єднаних громад незалежно від кількості населення та типу населеного пункту (*рис. 2.2*).

Водночас існують відмінності між громадами за кількістю та складом населення, що позначилося на сформованих системах соціального захисту населення в об'єднаних територіальних громадах. Так, різниця між максимальним (31 658 осіб у Волочиській міській громаді) та мінімальним (1 873 особи у Макіївській сільській громаді) значенням загальної чисельності населення ОТГ становить 17 разів. Частка дитячого населення різниться у 4,5 рази: від 7,01 % (Новопсковська селищна громада) до 31,30 % (Радивилівська міська громада), громадян похилого віку – майже у чотири рази: від 14,33% (Тетерівська сільська громада) до 54,35% (Макіївська сільська громада).

[21] Сайт Державної служби статистики України. – Режим доступу : http://www.ukrstat.gov.ua/

© Компанія Oxford Policy Management (Великобританія) та Партнерство "Кожній дитині" (Україна), 2017

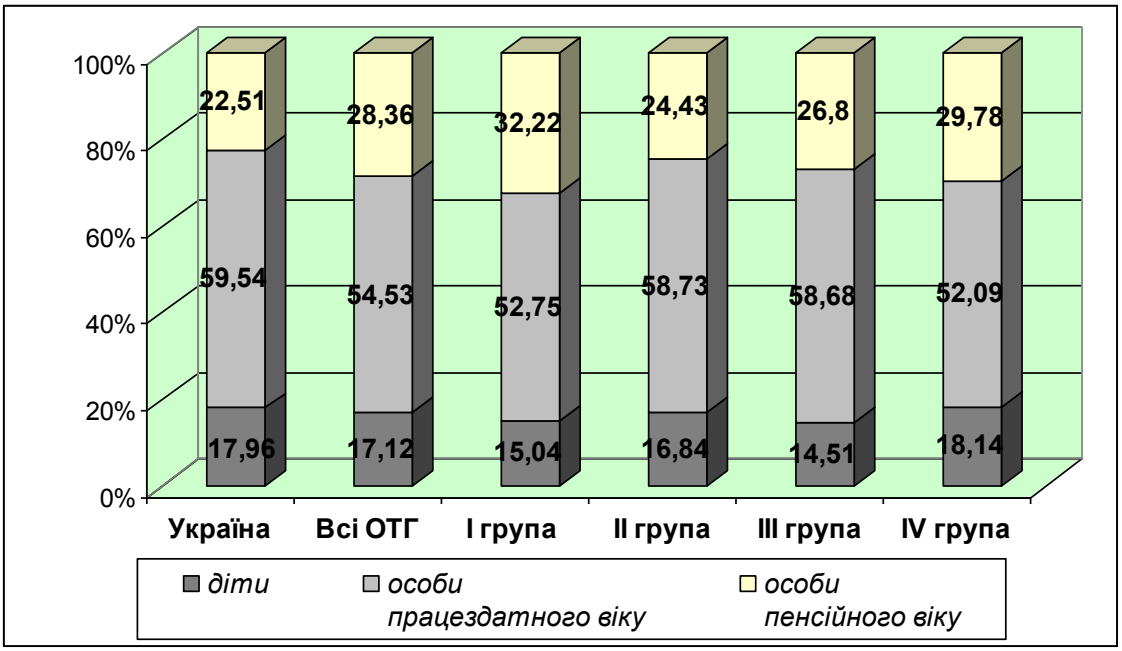

Рис. 2.2. Вікова структура населення громад за групами ОТГ, %

Відтак з огляду на подібність структури населення та одночасно міжтериторіальні відмінності його чисельності напрошується висновок про необхідність формування системи адміністрування та безпосереднього надання соціальних послуг на рівні усіх об'єднаних громад незалежно від їх типу, однак диференційовано, з урахуванням індивідуальних особливостей громади.

2.2. Економічна активність населення

Соціальна захищеність непрацездатних груп населення, а це майже половина (45 %) населення пілотних територіальних громад (що, до того ж, демонструє високий рівень «демографічного навантаження» в громадах) залежить від рівня та ефективності зайнятості працездатних громадян.

Дійсно, на рівні системи завдяки високій зайнятості населення збільшується рівень надходжень до бюджетів відповідних рівнів та різноманітних страхових фондів, (що виступають ключовими джерелами фінансування системи соціального захисту), зменшуються витрати на соціальний захист безробітних та створюються можливості для розвитку соціальної сфери з притаманними їй функціями щодо забезпечення якості життя людини.

На рівні людини зайнятість виступає тим чинником, який забезпечує окремій особі потребу у самовираженні, отримання доходу, отже певний рівень добробуту для неї та членів її сім'ї. Відповідно стан зайнятості виступає певним індикатором соціальної стабільності у громаді, соціального захисту особи та її безпеки.

При цьому аналіз стану зайнятості в пілотних територіальних громадах демонструє подібні загальноукраїнським показникам дані щодо економічної активності населення. Зокрема, рівень зайнятості громадян працездатного віку за даними анкетування становить 64,2% (за даними Держстату в цілому по країні у II кв. 2017 р. – 65,1%, в тому числі 66,4% у міських поселеннях, 62,5% – у сільській місцевості).

© Компанія Oxford Policy Management (Великобританія) та Партнерство "Кожній дитині" (Україна), 2017

Характеризуючи рівень безробіття працездатного населення, що становить 10,2% та також відповідає середньоукраїнським показникам (10,5% у I кв. ц.р, 9,4% у II кв. ц.р.), слід відмітити хоча й незначне, але перевищення безпечної межі безробіття, яка відповідно до міжнародних стандартів складає 8-10 %. Тому цілком зрозумілим є те, що за оцінкою громад питання працевлаштування населення займають перше місце у рейтингу проблем, які потребують нагального вирішення.

Характерною ознакою зайнятості населення пілотних громад є зростання його рівня зі зростанням «розміру» громади, нижчий рівень безробіття у міських громадах порівняно з середніми показниками у сільській місцевості (15,4%), що відповідає ситуації в цілому по країні. Слід відмітити, що високі показники безробіття у другій групі ОТГ пояснюються тим, що окремими громадами, а саме Комиш-Зорянською (Запорізька обл.) та Миляцькою (Рівненська обл.) до числа безробітних віднесено тих мешканців, які зайняті у неформальному секторі економіки, зокрема, у веденні індивідуальних підсобних господарств (табл. 2.2).

Таблиця 2.2.

Зайнятість та безробіття населення пілотних громад

Група ОТГ	Зайняте населення		Безробітне населення	
	к-сть, осіб	*рівень зайнятості, %*	*к-сть, осіб*	*Рівень безробіття, %*
I група	8166	52,94	1366	8,24
II група	29253	58,25	12685	28,56
III група	18919	62,53	6261	9,37
IV група	76767	64,22	21061	5,65

Результати анкетування ОТГ засвідчують також міжтериторіальні диспропорції у рівнях зайнятості та безробіття. Так, рівень зайнятості населення працездатного віку коливається між 20 % у Вакулівській сільській громаді та 99 % у Білозірській сільській громаді (майже у 5 разів). Більш разюча різниця у рівнях безробіття відповідної соціально-демографічної групи населення: від 0,56 % у Берестівській сільській громаді до 58,8 % у Миляцькій громаді. **Така ситуація спонукає до висновку про необхідність застосування диференційованого підходу у вирішенні соціальних проблем та формуванні моделі системи надання соціальної підтримки й соціальних послуг.**

2.3. Вразливі категорії населення

Вагомий сегмент у структурі населення ОТГ (майже 70 %) складають соціально-демографічні групи, вразливі щодо реалізації своїх прав, та відповідно до законодавства потребують соціального захисту, в тому числі, надання соціальних послуг. Маються на увазі діти (Закон України «Про охорону дитинства»), молоді громадяни (Закон України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні») та особи пенсійного віку (Закон України «Про основні засади соціального захисту ветеранів праці та інших громадян похилого віку в Україні»); внутрішньо переміщені особи (Закон України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб»); сім'ї з особами з інвалідністю (Закон України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні»; сім'ї у складних обставинах(Закон України «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю») і т. п.

Водночас соціальне законодавство характеризується так званою «позитивною дискримінацією», виокремлюючи категорії громадян, для яких встановлено певні пільги та переваги у системі соціального обслуговування. За даними анкетування такі групи населення більшою чи меншою мірою наявні в усіх пілотних територіальних громадах (*Рис. 2.3*).

© Компанія Oxford Policy Management (Великобританія) та Партнерство "Кожній дитині" (Україна), 2017

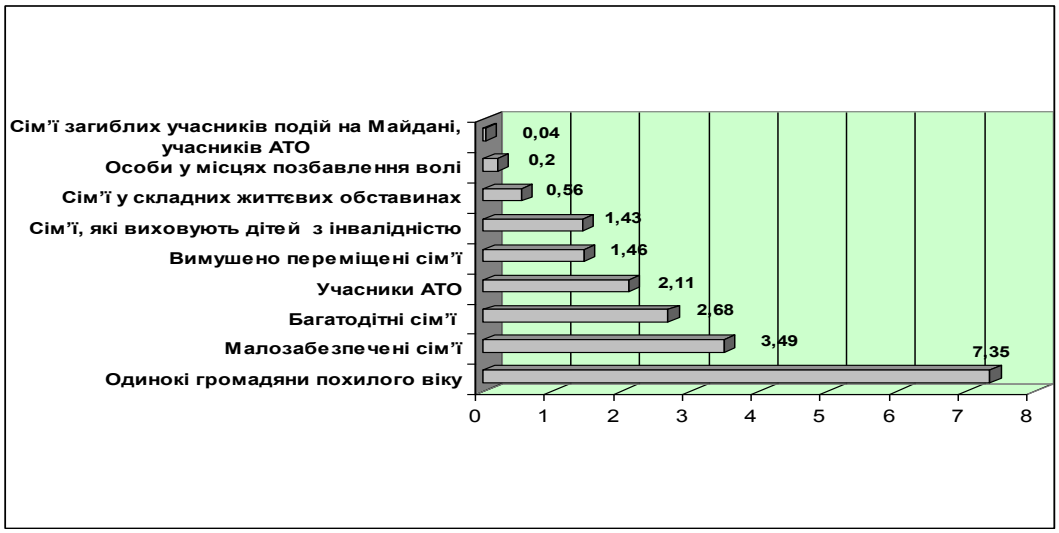

Рис. 2.3. Частка вразливих груп сімей у загальній чисельності домогосподарств, %

При цьому результати дослідження демонструють певну кореляцію між кількістю вразливих категорій сімей та наявними можливостями (способами) їх ідентифікації: розвитку інституту соціальних робітників для обслуговування людей похилого віку, існування системи надання допомоги малозабезпеченим сім'ям (відповідно їх реєстрації), наявності обліку та видачі посвідчень для багатодітних сімей, запровадження системи реєстрації вимушено переміщених осіб тощо.

Зважаючи на демографічні показники та розмір пенсійного забезпечення об'єктивним є й те, що серед вразливих груп населення, хто найбільше потребує соціального захисту та підтримки в пілотних ОТГ, визначено одиноких громадян похилого віку (7,35%).

Водночас занадто низькими та такими, що скоріше не відповідають дійсності, є показники сімей в СЖО (узагальнений показник складає 0,56%). Адже серед основних проблем керівники громад зазначили: безробіття, алкоголізм, бідність, що не може не впливати на стан і благополуччя дітей і сімей. Такий низький відсоток сімей в СЖО пов'язаний, перш за все, з не чітко визначеними повноваженнями та відповідальністю щодо соціальної роботи з цією категорією населення; звичка, що за роботу із сім'ями в СЖО відповідальний районний/міський центр ЦССДМ, і саме головне, на сьогодні в третині ОТГ відсутні ФСР, особливо це стосується тих громад, які наближені до районних центрів або їх адміністративні центри є одночасно й центрами районів.

Серед дитячого населення майже 17 тисяч або чверть дітей у пілотних ОТГ належить до вразливих категорій. При цьому з них значну частку (84%) складають діти з багатодітних сімей, 10% – діти з інвалідністю; 9% – це діти, які перебувають у складних життєвих обставинах, 7% – діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування. Проте, в той час як далеко не усі діти з багатодітних сімей потребують надання соціальних послуг, соціальна підтримка дітей в СЖО надається у межах роботи з відповідною категорією сімей, то захист прав дітей-сиріт виступає прямим обов'язком держави. В пілотних ОТГ таких дітей нараховується більше 1000 або 1,54% від загальної кількості дитячого населення, що в 1,7 рази перевищує середні показники по країні, які складають 0,9 % на початку 2017р., відповідно посилює актуальність належної організації системи соціального захисту прав означеної категорії дітей (*рис. 2.4*).

© Компанія Oxford Policy Management (Великобританія) та Партнерство "Кожній дитині" (Україна), 2017

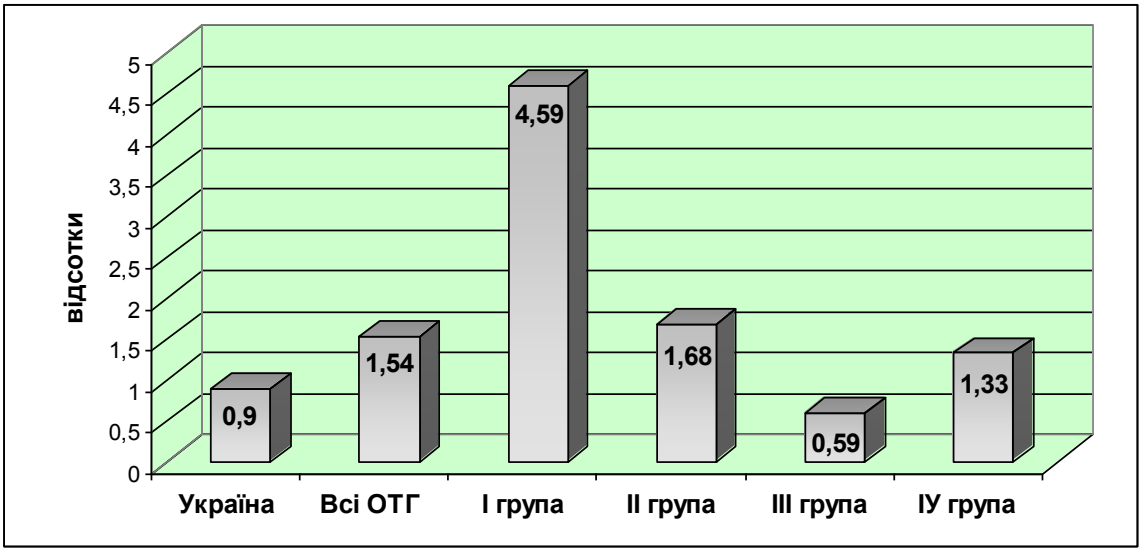

Рис. 2.4. Частка дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, у загальній чисельності дитячого населення, %

Слід зазначити, що значна частка дітей-сиріт у першій групі ОТГ пояснюється наявністю на їх території інтернатних закладів. Зокрема, на території Вакулівської сільської громади Дніпропетровської області, у якій найбільша кількість дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, виховується в інтернаті (119 осіб), функціонує комунальний заклад освіти «Жовтневий навчально-реабілітаційний центр з поглибленим професійно-трудовим навчанням». Подібна ситуація у Миколаївській громаді Донецької області, на території якої діє Миколаївська спеціальна загальноосвітня школа-інтернат № 7, відповідно 94 дитини-сироти перебуває саме в інтернатному закладі системи освіти. З цих же причин саме у цій групі переважає інституційна форма соціального захисту прав дітей. Частка дітей-сиріт цієї групи, які виховуються в інтернатних закладах, більш ніж удвічі більша порівняно з середніми значеннями загалом по ОТГ та майже у 4 рази – в цілому по країні (рис. 2.5).

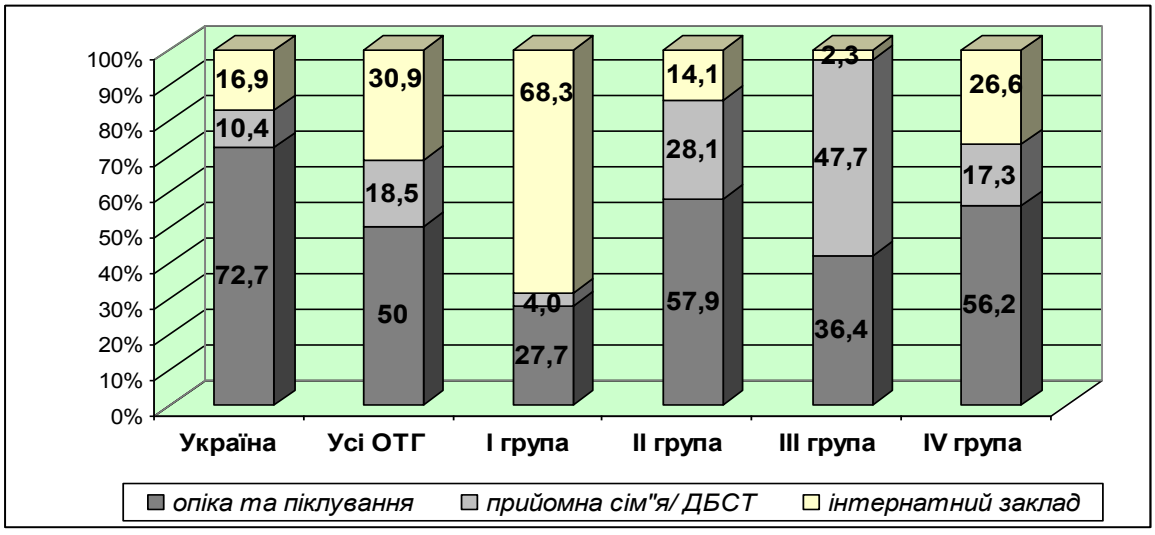

Рис. 2.5. Розподіл дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, за формою утримання

Така ситуація засвідчує, що керівники ОТГ ще не усвідомлюють своєї відповідальності за дітей, які виховуються в інтернатній установі, не розуміють шкоди інтернатного догляду для дитини, та потребу в розвитку альтернативних послуг. Адже з економічної точки зору, інтернат – це джерело доходів у місцевий бюджет, робочі місця для жителів громади.

© Компанія Oxford Policy Management (Великобританія) та Партнерство "Кожній дитині" (Україна), 2017

Проте сьогодні необхідно вже думати проте, а хто в майбутньому буде жити в цій громаді, наскільки вона буде безпечною, для кого будуються дороги.

Про це також засвідчує той факт, що налічується лише 7 ОТГ (20,6%), в яких всі діти-сироти, діти, позбавлені батьківського піклування, виховуються виключно у сімейних формах. Це Веселівська, Берестівська, Воскресенська (Чапаєвська) громади Запорізької області, Пирятинська міська та Піщанська сільська громади Полтавської області, Білозірська громада Черкаської області та Верхнянська громада Івано-Франківської області.

2.4. Організація надання послуг

З метою забезпечення виконання повноважень ОТГ у сфері соціального захисту населення та захисту прав дітей триває процес створення у виконавчих органах відповідних місцевих рад відповідальних соціальних підрозділів, в тому числі, служб у справах дітей, відповідних віддалених робочих місць у стратостатах, введення в штатний розпис посад уповноваженого з питань захисту прав дітей.

Слід зазначити, що за оцінкою керівників громад створення таких структур виступає одним із ключових досягнень внаслідок об'єднання територіальних громад. У цьому напрямі діяльності найбільшою активністю та наявністю прогресу серед учасників пілотного проекту вирізняється група ОТГ з чисельністю населення від 5 до 10 тис. мешканців, у переважаючій більшості якої створено відповідальний підрозділ з питань забезпечення реалізації державної політики у сфері соціального захисту або введено посадову особу, відповідальну за здійснення вказаних функцій. Системним підходом у стратегічному управлінні територією та побудови інтегрованої системи надання соціальних послуг відмічається досвід Кіптівської ОТГ Чернігівської обл., Омельницької та Шишацької ОТГ Полтавської обл., Білозірської ОТГ Черкаської обл., Березівської ОТГ Сумської обл., Гніздичівської ОТГ Львівської обл., Слобожанської ОТГ Дніпропетровської області.

Разом з тим, на даний час відсутня уніфікована структура управління у сфері соціальної підтримки населення. У виконавчих органах рад ОТГ створюються різні типи структурних підрозділів, для прикладу, це управління/відділи надання соціальних послуг; відділи соціального захисту; відділи освіти, охорони здоров'я та соціального захисту населення; відділи сім'ї, молоді, спорту та соціального захисту населення; відділи соціальної допомоги; відділи охорони здоров'я та соціального захисту населення; відділи охорони здоров'я та соціальної сфери; соціально-гуманітарні відділи; сектори соціального захисту населення; відділення соціальної допомоги вдома.

Позитивним прикладом є досвід Омельницької ОТГ Полтавської обл., де створено цілісну систему управління та надання послуг населенню. Зазначена модель представлена в IV розділі звіту.

Окремі ОТГ характеризуються низькою інституційною спроможністю щодо забезпечення соціальної підтримки населення та захисту прав дітей, оскільки у них взагалі відсутні управлінські структури для організації соціального захисту та соціальної роботи у громаді. Крім того, взаємодія та системний вплив органів виконавчої влади на динаміку розвитку соціальної сфери відбувається повільно у великих міських громадах, що здебільшого орієнтуються на районні структурні підрозділи з питань соціального захисту та служби, з якими уклали угоди або перераховують субвенцію на забезпечення виконання певних функцій.

© Компанія Oxford Policy Management (Великобританія) та Партнерство "Кожній дитині" (Україна), 2017

Лише у 10 пілотних громадах (менше ніж 40%) створено служби у справах дітей чи введено посади уповноважених представників. При цьому спостерігається тенденція до збільшення кількості таких служб зі зростанням величини громади за кількістю населення: I група – 1 служба (посада); II група – 2; III група – 3; IV група – 4.

З огляду на такий стан справ, цілком зрозуміло, що питання низького рівня забезпечення діяльності органів та служб соціального захисту населення, захисту прав дітей, здійснення соціальної роботи за оцінкою керівників ОТГ займають третє місце у рейтингу найбільш актуальних соціальних проблем для жителів громад.

При цьому не менш актуальною постає проблема створення в ОТГ власних комунальних закладів – суб'єктів надання соціальних послуг та впровадження інноваційних та інтегрованих послуг. Так, частка закладів соціального обслуговування (перш за все, територіальних центрів та їх відділень) серед усіх закладів соціальної сфери складає лише 2% (*рис. 2.6*).

За такого рівня розвитку мережі закладів/відділень соціального обслуговування вкрай проблематичним є забезпечення якості та доступності послуг, об'єднання та координації зусиль навколо підтримки вразливих груп населення.

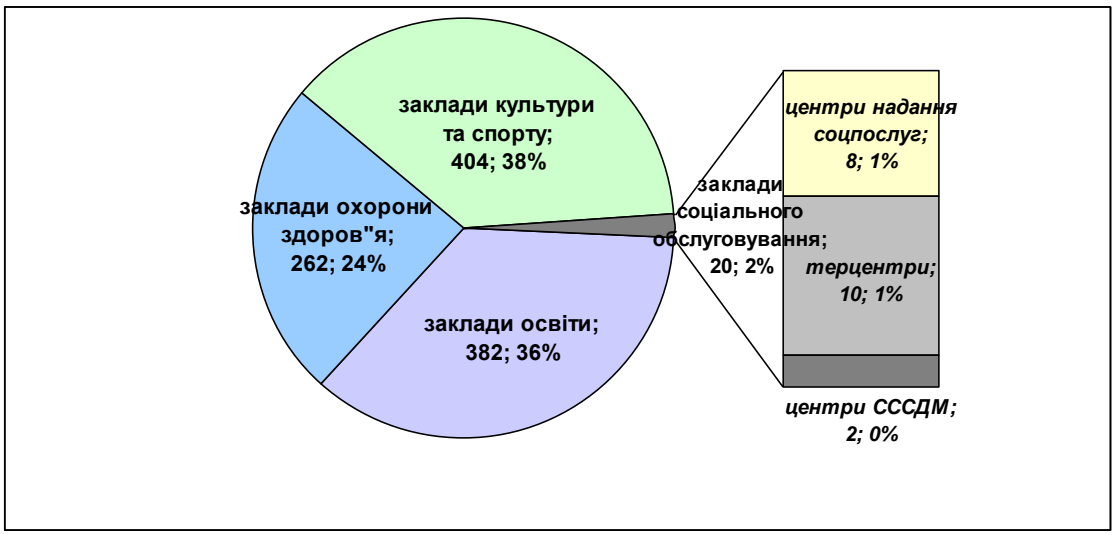

Рис. 2.6. Розподіл закладів надання послуг за галуззю та видами

Таким чином, незважаючи на певні досягнення у розвитку системи надання послуг, яким сприяло об'єднання громад, а саме: створення закладів надання послуг (центри надання адміністративних послуг, соціальних послуг, первинної медико-санітарної допомоги, територіальні центри соціального обслуговування та їх відділення, заклади культури та мистецтв, об'єкти фізкультури та спорту); упорядкування мережі освітніх закладів, створення освітніх округів та опорних шкіл, все ж проблеми створення ефективної інтегрованої системи надання послуг залишаються невирішеними.

Серед актуальних також питання, на яких наголошують керівники ОТГ та які підтверджуються даними анкетування, – низький рівень кадрового потенціалу закладів та служб надання послуг. Для роботи із вразливими категоріями населення недостатньо використовуються людські та матеріальні ресурси закладів та установ соціальної сфери. Так, згідно з аналізу, в пілотних ОТГ майже 7 % населення працездатного віку зайнято в соціальній сфері, проте найбільше в системі освіти (62%). І лише 6% – це фахівці галузі соціального захисту. Практично на нульовому рівні забезпечується використання потенціалу громадського сектору, що пояснює виокремлення серед актуальних проблем громади – низький рівень активності організованої громадськості (*рис. 2.7*). Крім того,

© Компанія Oxford Policy Management (Великобританія) та Партнерство "Кожній дитині" (Україна), 2017

характеризуючи наявний рівень людських ресурсів об'єднаних громад, доводиться констатувати, що переважна більшість керівників громад не змогли повною мірою ідентифікувати профільних фахівців різних галузей соціальної сфери, зокрема: соціальних педагогів, практичних психологів, працівників позашкільних закладів, сімейних лікарів тощо, співпраця яких виступає основою інтеграції надання соціальних послуг вразливим верствам населення громади. Відтак напрошується висновок про недостатність використання у більшості громад кадрового потенціалу різних суб'єктів соціальної роботи, недосконаліть або ж відсутність взаємодії зі структурами районного підпорядкування, механізмів чіткої міжвідомчої взаємодії щодо забезпечення прав та інтересів дитини, спільної командної роботи фахівців, які опікуються питаннями дитини та її сім'ї на рівні громади, отже нерозвиненість в цілому системи надання інтегрованих соціальних послуг дітям/сім'ям, які перебувають у складних життєвих обставинах.

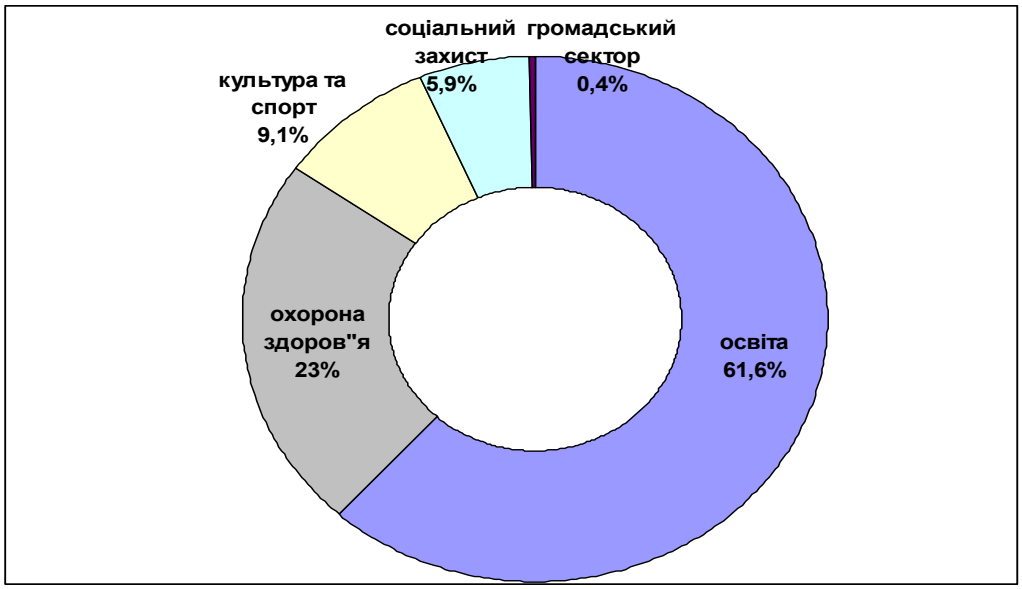

Рис. 2.7. Розподіл фахівців соціальної сфери за галуззю

Такі невтішні показники щодо кадрового забезпечення галузі при зростанні соціальної напруженості мають спонукати до її кадрового укріплення, особливо практичними соціальними працівниками, фахівцями із соціальної роботи, які напряму працюють з особою, сім'єю, яка потребує допомоги. Натомість у третині громад посади таких фахівців взагалі не введено. У більшості випадків їх працює недостатня кількість, що створює суттєве навантаження на одну особу. В середньому понад 5 тисяч мешканців громади має обслуговувати один фахівець. Лише в одній громаді кількість фахівців відповідає встановленим законодавство нормативам (Куцурубська ОТГ Миколаївської області). Незначне перевищення норм характерне для Берестівської (2225 мешканців на 1 фахівця) та Підлозцівської (2080 осіб) громад, відносно невелике – для Пирятинської (2510 осіб) та Березділвської (2713 особи) громад. При цьому найбільше навантаження (понад 10 тисяч населення) відмічається у Верхнянській ОТГ Івано-Франківської області.

Таким чином, результати дослідження чітко доводять необхідність розробки інтегрованої моделі соціального захисту на рівні об'єднаних територіальних громад, яка б дозволила максимально ефективно використовувати наявні в громаді ресурси (людські, матеріальні, приміщення), для забезпечення виявлення осіб, сімей, дітей, які потребують підтримки на ранніх етапах кризи, для створення нових послуг, максимального наближення їх до отримувачів.

© Компанія Oxford Policy Management (Великобританія) та Партнерство "Кожній дитині" (Україна), 2017

Розділ ІІІ. Управлінська модель соціального захисту в Омельницькій територіальній громаді Полтавської області

Омельницька територіальна громада утворена 13 серпня 2015 року шляхом добровільного об'єднання громад 20 сіл. До її складу увійшли 4 сільських ради:

- Омельницька (Омельник, Варакути, Пустовіти, Литвиненки, Федоренки);
- Рокитненська (Рокитне, П'ятихатки, Романки, Онищенки, Щербаки);
- Демидівська (Демидівка, Гуньки, Ковалі, Найденівка, Радочини, Щербухи, Яремівка);
- Запсільська (Запсілля, Крамаренки, Степівка).

Територія громади, площа якої 109 кв.км., згідно з адміністративно-територіальним устроєм України входить до складу Кременчуцького району Полтавської області.

Ключовим документом, що визначає довгострокову політику суспільно-економічного розвитку громади, виступає **Стратегія розвитку Омельницької об'єднаної територіальної громади Полтавської області на 2017-2025 роки**, затверджена рішенням 16 сесії VII скликання Омельницької сільської ради Кременчуцького району Полтавської області від 20.04.2017 року.

Стратегія не містить безпосередньо положень щодо розвитку соціальної сфери. Водночас зроблено акцент на розвиток внутрішніх ресурсів громади, що сприятиме створенню можливостей для попередження та/чи вирішення соціальних проблем. Зокрема, серед її пріоритетів – використання стратегічного потенціалу, яким є освічені і активні мешканці, для всебічного розвитку громадянського суспільства за посередництвом створення різноманітних освітніх ініціатив.

У розвиток та доповнення основних положень Стратегії розробляються та впроваджуються щорічні плани соціального і економічного розвитку громади. Крім того, розроблено та забезпечується виконання цільових програм, яких у 2017 році налічується 16, в тому числі 10 – це програми соціогуманітарного спрямування, а саме:

- Програма соціально-економічного і культурного розвитку Омельницької сільської ради Кременчуцького району Полтавської області та утримання її соціальної сфери, житлово – комунального господарства на 2017 рік;
- Програма соціального захисту окремих категорій населення на 2016-2020 роки, що діє на території Омельницької сільської ради Кременчуцького району Полтавської обл.;
- Програма зайнятості населення на 2017 рік;
- Програма «Сільська школа – 2017»;
- Програма «Сільська медицина – 2017»;
- Програма розвитку культури, фізичної культури і спорту на період 2016-2020 роки;
- Комплексна програма підтримки та розвитку місцевих ініціатив Омельницької територіальної громади на 2017 рік;
- Комплексна програма розвитку сільського зеленого туризму на 2016-2020 роки;
- Комплексна програма підтримки учасників антитерористичної операції в східних областях України та членів їхніх сімей — мешканців Омельницької сільської ради Кременчуцького району Полтавської області на 2017 рік;
- Програма підтримки релігійної громади Вознесенської церкви в селі Омельник Кременчуцького району Полтавської області по ремонту та утримання культових споруд на 2017 рік.

© Компанія Oxford Policy Management (Великобританія) та Партнерство "Кожній дитині" (Україна), 2017

Населення в Омельницькій громаді налічує 5410 осіб, в тому числі:

- діти (0-17 років) – 879 осіб або 16,25% від з.к., з них майже 65 % – це діти шкільного віку;
- молоді громадяни (18-35 років) – 1188 осіб або 22 %;
- особи працездатного віку – 2707 осіб або 50, %;
- особи пенсійного віку – 1824 осіб або 33,7 %.

Така вікова структура населення в цілому характерна для усіх об'єднаних громад незалежно від кількості населення та типу населеного пункту. Особливістю Омельницької ОТГ є лише дещо вища частка осіб похилого віку в загальній структурі населення, що позначилося на організації надання соціальних послуг.

Аналіз **стану зайнятості** в Омельницькій громаді демонструє порівняно високі показники економічної активності населення. Зокрема, рівень зайнятості громадян працездатного віку становить майже 82 % (пілотні ОТГ – 64,2 %, в цілому по країні за II кв. 2017 р. – 65,1 %). Характеризуючи рівень безробіття працездатного населення, що становить лише 1,15 %, слід також відмітити значно кращі показники порівняно з іншими пілотними громадами (10,2 %) чи середньоукраїнськими значеннями (9,4 % у II кв. ц.р.). Така ситуація пояснюється, зокрема, наближеністю територіальної громади до районного центру, відповідно високою трудовою мобільністю її мешканців. Серед загальної чисельності домогосподарств, яких налічується 2647, близько 8% належать до **вразливих категорій населення** (*табл. 3.1*).

Таблиця 3.1

Вразливі категорії сімей Омельницької громади

Група сімей/осіб	Кількість	Частка від заг. к-сті домогосподарств
Одинокі громадяни похилого віку	79	2,98
Учасники АТО	50	1,89
Малозабезпечені сім'ї	28	1,06
Вимушено переміщені сім'ї	16	0,6
Багатодітні сім'ї	14	0,53
Сім'ї, які виховують дітей з інвалідністю	5	0,19
Сім'ї у складних життєвих обставинах	4	0,15
Особи у місцях позбавлення волі	4	0,15
Сім'ї загиблих учасників подій на Майдані, учасників АТО	1	0,04

Принагідно слід відмітити наявність певної кореляції між такою структурою вразливих груп населення та системою організації соціального захисту населення в Омельницькій громаді:

- функціонування відділення соціальної допомоги вдома,
- розвиток інституту соціальних робітників,
- співпраця з районним територіальним центром соціального обслуговування,
- впровадження програми соціального захисту учасників антитерористичної операції,
- чітка система адміністрування послуг з надання допомоги малозабезпеченим сім'ям тощо.

Серед **дитячого населення** 78 дітей або майже 9% також належить до вразливих категорій. При цьому з них, як і в інших пілотних громадах, значну частку складають діти з багатодітних сімей (44 дитини). У складних життєвих обставинах перебуває 9 дітей. Дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, налічується 25 осіб або 2,84% від загальної кількості дітей в громаді, що більш ніж утричі перевищує середні показники по країні (0,9% на поч. 2017р.). Такий стан справ певним чином пояснюється вихованням у

© Компанія Oxford Policy Management (Великобританія) та Партнерство "Кожній дитині" (Україна), 2017

прийомних сім'ях дітей з тих населених пунктів, що не належать до Омельницької громади. Незважаючи на це та з огляду на високі показники виховання дітей в інтернатних закладах (Омельницька ОТГ – 20%, Україна – 16,9%), актуальним залишається питання належної організації системи соціального захисту прав означеної категорії дітей.

З метою забезпечення виконання повноважень об'єднаної громади у сфері соціального захисту населення та захисту прав дітей в Омельницькій ОТГ сформовано цілісну **систему управління та надання послуг населенню** забезпечено пропорційний кількості населення розподіл управлінських структур, віддалених робочих місць, закладів/установ соціального спрямування між старостинськими округами (*рис. 3.1*.). Загальна управлінська структура в цілому відповідає типовій моделі організації влади в об'єднаних територіальних громадах по країні.

© Компанія Oxford Policy Management (Великобританія) та Партнерство "Кожній дитині" (Україна), 2017

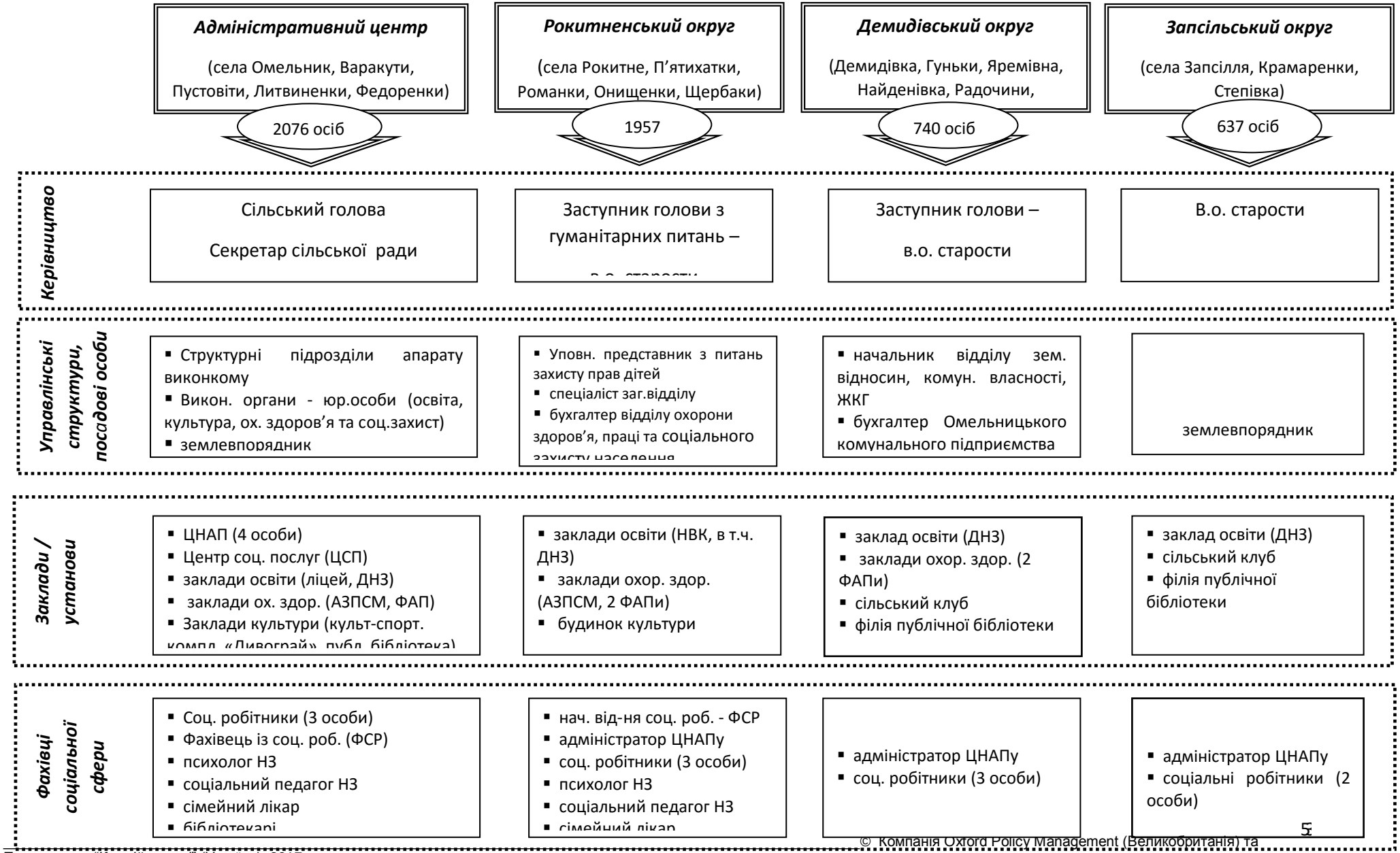

© Компанія Oxford Policy Management (Великобританія) та Партнерство "Кожній дитині" (Україна), 2017

Рис. 3.1. Структура управління та надання соціальних послуг в Омельницькій територіальній громаді

© Компанія Oxford Policy Management (Великобританія) та Партнерство “Кожній дитині” (Україна), 2017

Водночас особливістю Омельницької ОТГ є те, що заступники сільського голови одночасно виконують обов'язки старостів й відповідно відповідають не лише за певний напрям діяльності, але й представляють інтереси мешканців певної території. Відповідно практикується розподіл коштів не лише за функціональним призначенням, але й за кількістю населення в старостинських округах.

Так, сільський голова здійснює загальне керівництво громадою, організовує роботу заступників, виконуючих обов'язки старостів, секретаря сільської ради.

Перший заступник голови відповідальний за діяльність фінансово-економічного відділу (4 особи), відділу бухгалтерського обліку та звітності (3 особи), відділу державної реєстрації (3 особи). У підпорядкуванні першого заступника голови перебуває також центр надання адміністративних послуг (7 осіб), який є юридичною особою та не входить до складу апарату виконкому (крім керівника).

Заступник голови з гуманітарних питань, який одночасно виконує обов'язки старости Рокитненського округу, організовує, координує та контролює діяльність відділу охорони здоров'я, праці та соціального захисту населення (4 особи), відділу освіти, молоді та спорту (7 осіб) та відділу культури, туризму та інформаційної роботи (3 особи), що є виконавчими органами сільської ради зі статусом юридичної особи та діють на підставі положень, затверджених рішенням вісімнадцятої сесії Омельницької сільської ради сьомого скликання від 29.08.2017 р.

У підпорядкуванні іншого заступника голови сільської ради та виконуючого обов'язки старости Демидівського округу перебуває відділ земельних відносин, комунальної власності, житлово-комунального господарства (3 особи, планується збільшити до 5).

На виконуючого обов'язки старости Запсільського округу покладено обов'язки координації роботи відділу надзвичайних ситуацій (2 особи), основними завданнями якого є вирішення питань будівництва доріг, благоустрою, забезпечення техногенної безпеки.

За відсутності керуючого справами його функції частково виконує секретар сільської ради, якому підпорядкований загальний відділ (3 особи) та який, з поміж іншого, забезпечує роботу депутатських комісій.

Всього у виконавчих органах сільської ради працює 46 осіб, з них 23 є посадовими особами апарату виконкому.

Повноваження Омельницької територіальної громади з питань соціального захисту населення безпосередньо здійснює **відділ охорони здоров'я, праці та соціального захисту населення** (*рис. 3.2*.).

© Компанія Oxford Policy Management (Великобританія) та Партнерство "Кожній дитині" (Україна), 2017

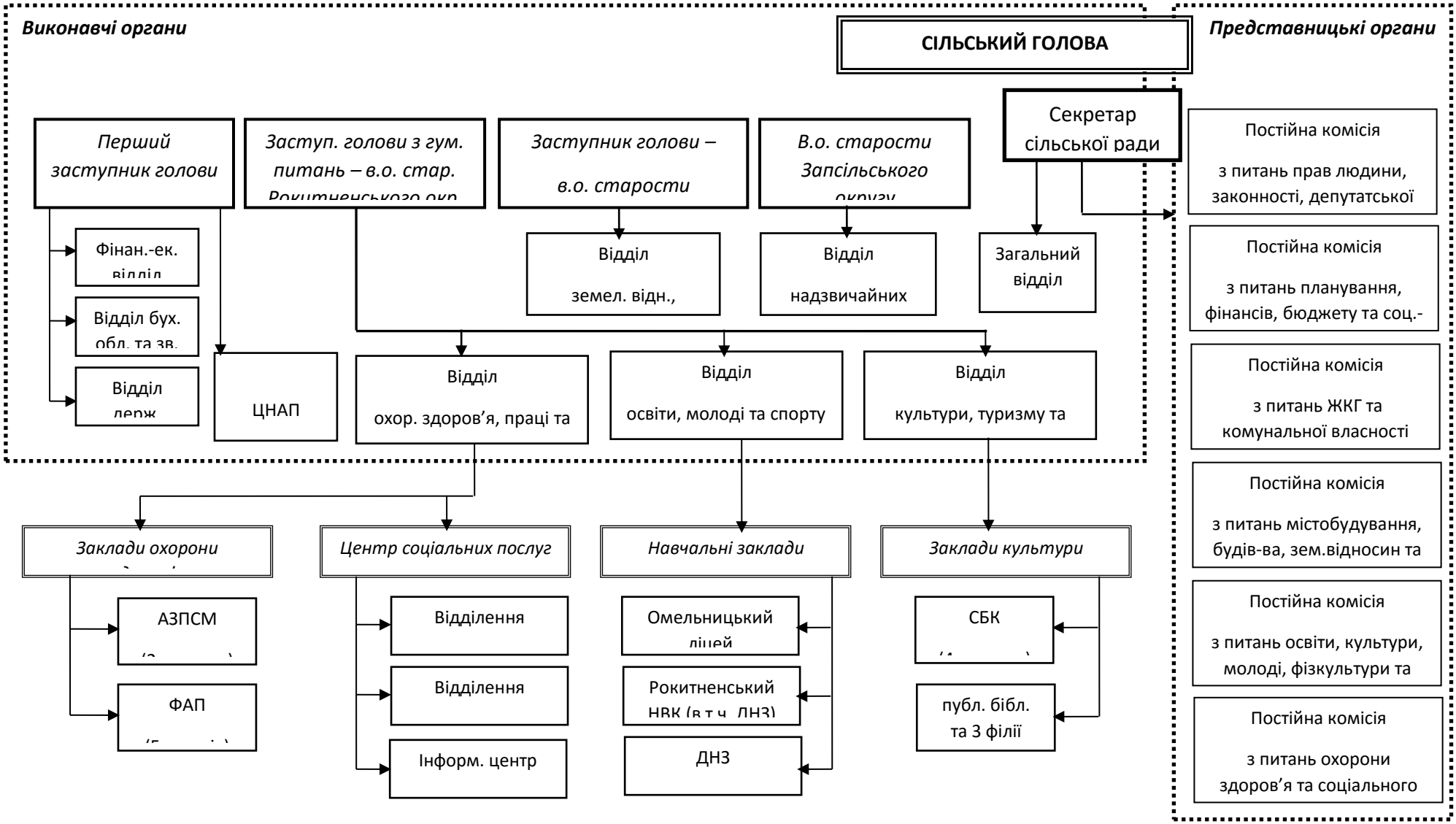

Рис. 3.2. Структура управління та надання соціальних послуг в Омельницькій територіальній громаді

© Компанія Oxford Policy Management (Великобританія) та Партнерство "Кожній дитині" (Україна), 2017

Роботу відділу забезпечує 4 особи:

- керівник (входить до складу виконавчого комітету сільської ради), який виконує організаційну роботу, спрямовану на реалізацію завдань відділу з питань охорони здоров'я, праці та соціального захисту населення;
- уповноважений представник із захисту прав дітей, який, крім функцій уповноваженого, виконує відповідно до посадової інструкції інші обов'язки з питань соціального захисту населення та територіально розміщений у Рокитненському старостаті;
- інспектор праці, який відповідальний за забезпечення реалізації державної політики з питань праці та соціально-трудових відносин на рівні громади;
- спеціаліст з питань охорони здоров'я відповідальний за забезпечення покладених на відділ завдань щодо реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я, який з поміж іншого організовує роботу з охорони материнства і дитинства, контролює стан здоров'я дітей у дошкільних та інших навчальних закладах незалежно від форми власності та підпорядкування (*додаток 1*).

Відділ охорони здоров'я, праці та соціального захисту у своїй діяльності тісно співпрацює з відділом освіти, молоді та спорту та відділом культури, туризму та інформаційної роботи.

При відділі охорони здоров'я, праці та соціального захисту створено та функціонує **Центр соціальних послуг**, який є закладом соціального захисту населення, що проводить соціальну роботу та надає соціальні послуги особам, сім'ям, які перебувають у складних життєвих обставинах та потребують сторонньої допомоги.

Основними завданнями Центру є:

- виявлення та формування інформаційної бази щодо осіб, сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах та потребують сторонньої допомоги, визначення індивідуальних потреб зазначених осіб у соціальних послугах;
- організація, планування та якісне надання соціальних послуг особам, сім'ям, які перебувають у складних життєвих обставинах, особам, які зазнали жорстокості та насильства, постраждали від торгівлі людьми;
- проведення соціально-профілактичної роботи, спрямованої на запобігання складним життєвим обставинам осіб, сімей; здійснення інформаційно-просвітницької роботи щодо формування стандартів позитивної поведінки, здорового способу життя, пропагування сімейних форм виховання та питань соціального захисту населення шляхом розповсюдження соціальної реклами і проведення консультацій;
- проведення оцінки потреб дитини, сім'ї та молодої особи, обстеження матеріально-побутових умов за згодою сім'ї, визначення плану та методів соціальної роботи;
- забезпечення соціальної підтримки ВІЛ-інфікованих дітей, молоді та членів їхніх сімей; здійснення заходів із соціального патронажу осіб, які відбували покарання у вигляді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк, у тому числі, за повідомленням установ виконання покарань (*додаток 2*).

У додатках уміщено посадові інструкції начальника відділу охорони здоров'я, праці та соціального захисту населення (*додаток 3*), спеціаліста відділу (*додаток 4*), соціального робітника (*додаток 5*).

Для реалізації завдань Центру у його складі функціонують відділення соціальної допомоги вдома (11 осіб), відділення соціальної роботи (2 особи) та інформаційний центр (1 особа).

Відділення соціальної допомоги вдома забезпечує надання соціальних послуг за місцем проживання/перебування не менш як 80 одиноким громадянам, які не здатні до самообслуговування у зв'язку з частковою втратою рухової активності та потребують сторонньої допомоги, надання соціальних послуг в домашніх умовах згідно з медичним висновком. Відділення надає послуги догляду вдома та паліативного/хоспісного догляду

© Компанія Oxford Policy Management (Великобританія) та Партнерство "Кожній дитині" (Україна), 2017

відповідно до державних стандартів соціальних послуг. У структурі відділення функціонує два підрозділи:

- громадський центр (Університет ІІІ віку, оздоровчий центр);
- культурно-дозвіллєвий центр (клуб «Надвечір'я», творча студія «Калинове гроно», клуб «А ми чудові господині»).

Роботу відділення забезпечує начальник відділення та 10 соціальних робітників. Соціальні робітники розподілені між старостинськими округами пропорційно кількості одиноких громадян похилого віку: адміністративний центр громади, Рокитненський та Демидівський округи – по 3 особи, Заспільський округ – 2 особи.

Відділення соціальної роботи забезпечує здійснення соціальної роботи з сім'ями, дітьми та молоддю, які перебувають у складних життєвих обставинах та потребують сторонньої допомоги. Основними завданнями відділення є:

- проведення соціально-профілактичної роботи, спрямованої на запобігання потраплянню в складні життєві обставини сімей, дітей та молоді;
- виявлення сімей, дітей та молоді, які перебувають у складних життєвих обставинах і потребують сторонньої допомоги;
- здійснення соціального супроводу сімей, дітей та молоді, які перебувають у складних життєвих обставинах і потребують сторонньої допомоги, надання їм соціальних послуг за результатами проведеної оцінки потреб їх у таких послугах.

В його структурі створено також два підрозділи:

- сімейний центр, який своєю чергою містить центр юридичних послуг та центр психотерапевтичних та медичних послуг;
- центр розвитку громадського виховання, в рамках якого функціонують школа вихідного дня, культурно-спортивний комплекс «Дивограй», екологічна стежина ім. В. І. Вернадського.

Роботу відділення забезпечує 2 фахівці із соціальної роботи. Один з них – начальник відділення, який територіально розміщений у Рокитненському старостаті.

До складу центру соціальних послуг входить також **інформаційний центр**, який створено з метою сприяння доступу громадян до інформації в сфері надання соціальної допомоги та соціальних послуг й процедури їх призначення. Основними завданнями інформцентру є: надання роз'яснень громадянам з питань оформлення документів для призначення соціальної допомоги, субсидії на житлово-комунальні послуги і компенсації, сприяння громадянам в одержанні та/чи оформленні необхідних для цього документів; проведення роз'яснювальної роботи серед населення з питань соціального захисту та соціального забезпечення, застосування законодавства з надання всіх видів допомоги, оновлення відповідної інформації на інформаційних стендах.

У рамках угоди з Кременчуцькою районною радою здійснюється також закупівля послуг територіального центру соціального обслуговування (надання соціальних послуг) Кременчуцького району, зокрема, інноваційної послуги «соціального таксі», обладнаного спецплатформою для осіб з інвалідністю, які пересуваються на візку, послуги із забезпечення засобами реабілітації (інвалідні візки, ходунці, милиці та ін.), а також лікувально-оздоровчого масажу для пільгових категорій населення.

Надання послуг населенню в Омельницькій територіальній громаді здійснюється також через **Центр надання адміністративних послуг**, який створено з метою забезпечення доступності та спрощення адміністративних послуг мешканцям громади. Роботу центру забезпечує 7 працівників, в тому числі, три адміністратори з дистанційним робочим місцем (по одному в старостинських округах).

© Компанія Oxford Policy Management (Великобританія) та Партнерство "Кожній дитині" (Україна), 2017

Окрім виконання основних завдань ЦНАП працює в режимі фронт-офісу відділу охорони здоров'я, праці та соціального захисту населення, і забезпечує:

- безпосередній прийом громадян;
- прийом та формування пакету документів на отримання різних видів державної допомоги, компенсацій, грошових виплат тощо;
- передачу документів управліню праці та соціального захисту населення Кременчуцької райдержадміністрації для опрацювання і прийняття відповідних рішень;
- видачу громадянам повідомлень про прийняті рішення відповідно до поданих заяв.

Для вирішення соціальних проблем та надання соціальних послуг в Омельницькій територіальній громаді активно використовується потенціал організованої громадськості, зокрема, таких громадських організацій як творча вітальня «Калинове гроно Омельника», «Університет третього віку», ГО «Спільна праця».

© Компанія Oxford Policy Management (Великобританія) та Партнерство "Кожній дитині" (Україна), 2017

Додаток 1.

Положення про відділ освіти, молоді та спорту виконавчого комітету Омельницької сільської ради Кременчуцького району Полтавської області

ЗАТВЕРДЖЕНО
рішенням вісімнадцятої сесії
сільської ради сьомого скликання
від 29.08.2017 року

1.Загальні положення

1.1. Відділ освіти, молоді та спорту (надалі - Відділ) є виконавчим органом Виконавчого комітету Омельницької сільської ради, створюється сільською радою, підзвітне і підконтрольне сільській раді, підпорядковане виконавчому комітету сільської ради, сільському голові, першому заступнику сільського голови, заступнику сільського голови та керуючому справами виконкому, відповідно до розподілу обов'язків, а з питань здійснення делегованих повноважень підконтрольне відповідним органам виконавчої влади.

1.2. Відділ у своїй діяльності керується Конституцією України, Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод, Європейською хартією місцевого самоврядування, іншими міжнародними договорами та правовими актами, ратифікованими Верховною Радою України, Законами України «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про службу в органах місцевого самоврядування», «Про державну службу» та іншими законами України з питань організації та діяльності органів місцевого самоврядування, постановами Верховної Ради України, актами Президента України, декретами, постановами і розпорядженнями Кабінету Міністрів України, Регламентом виконавчого комітету Омельницької сільської ради, рішеннями сільської ради і виконавчого комітету, розпорядженнями сільського голови, даним Положенням та іншими нормативними актами.

1.3. Відділ є неприбутковою юридичною особою, має самостійний баланс, рахунки в установах банків, печатку із зображенням Державного герба України і своїм найменуванням.

2. Мета Відділу

2.1. Метою Відділу є створення умов для розвитку особистості і творчої самореалізації кожного громадянина через систему багатопрофільної, різнорівневої дошкільної, загальної середньої та позашкільної освіти, забезпечення доступності, безоплатності та обов'язковості освіти для всіх, хто її потребує, формування якісного інформаційно-освітнього простору, надання населенню якісних послуг в сфері фізичної культури і спорту шляхом виконання відповідних державних і місцевих програм, через мережу комунальних підприємств, установ і закладів для задоволення потреб та інтересів територіальної громади.

3. Основні завдання, функції та права

3.1. Для досягнення мети Відділ вирішує наступні завдання:

3.1.1. Здійснює реалізацію державної політики та політики міської сільської ради в сферах освіти, фізичної культури, молоді та спорту.

3.1.2. Створює рівні та доступні умови для здобуття громадянами дошкільної, повної загальної середньої та позашкільної освіти, забезпечує соціальний захист учасників навчально-виховного процесу, надає населенню якісні послуги в сфері фізичної культури і спорту.

3.1.3. Здійснює навчально-методичне керівництво, контроль за дотриманням стандартів освіти в дошкільних, загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладах.

3.1.4. Здійснює комплектування навчальних закладів педагогічними працівниками на конкурсній основі, в тому числі керівними кадрами; вдосконалення професійної кваліфікації педагогічних працівників, їх перепідготовка та атестація.

3.1.5. Здійснює контроль за організацією матеріально-технічного та фінансового забезпечення дошкільних, загальноосвітніх, позашкільних навчальних закладів та установ освіти та закладів фізкультурно-спортивної спрямованості.

© Компанія Oxford Policy Management (Великобританія) та Партнерство "Кожній дитині" (Україна), 2017

3.1.6. Забезпечує популяризацію фізичної культури та спорту, здорового способу життя та співпрацю з громадськими, відомчими, приватними організаціями та закладами фізкультурно-спортивної спрямованості у вирішенні завдань популяризації здорового способу життя та створенні передумов для заняття фізкультурою і спортом мешканців громади.
3.1.7. Забезпечує розвиток напрямів фізичної культури і спорту та створення умов для зайняття фізкультурою та спортом максимально широкого кола мешканців громади.
3.1.8. Забезпечує розвиток мережі муніципальних закладів та координує діяльність підвідомчих організацій, які забезпечують умови для заняття фізичною культурою та спортом.
3.1.9. Готує проекти розпорядчих актів сільської ради, її виконавчих органів і сільського голови, в т.ч. нормативного характеру.
3.1.10. Здійснює інші повноваження, покладені на Відділ відповідно до чинного законодавства.
3.1.11. Забезпечує формування, публікацію та підтримку в актуальному стані матеріалів, які відносяться до компетенції Відділу на веб-сайті сільської ради.
3.2. При здійсненні повноважень Відділ зобов'язаний:
3.2.1.Забезпечити дотримання конституційних прав та свобод людини і громадянина, які закріплені в Конституції та законодавстві України та Регламенту виконавчого комітету сільської ради інформації відносно особи.
3.2.3. Не допускати в своїй діяльності порушення вимог антикорупційного законодавства.
3.3. Відповідно до покладених на нього завдань Відділ реалізує наступні функції :
3.3.1. Забезпечує в межах визначених законодавством прав членів територіальної громади в сферах освіти, фізичної культури та спорту, шляхом виконання відповідних державних і місцевих освітніх програм, надання населенню якісних послуг через мережу комунальних установ та навчальних закладів.
3.3.2. Контролює дотримання навчальними закладами усіх типів і форм власності законодавства у сфері освіти державних вимог щодо змісту, рівня і обсягу освітніх послуг відповідно до рівня і профілю навчання.
3.3.3. Забезпечує виконання конституційних вимог щодо обов'язковості здобуття дітьми і підлітками міста повної загальної середньої освіти.
3.3.4. Забезпечує в межах своїх повноважень виконання Конституції України щодо функціонування української мови як державної в навчальних закладах і установах освіти.
3.3.5. Сприяє задоволенню освітніх запитів представників національних меншин, надає можливість навчатись рідною мовою чи вивчати рідну мову в державних та комунальних навчальних закладах.
3.3.6. Сприяє організації та реалізації варіативної складової змісту загальної середньої освіти.
3.3.7. Забезпечує формування календарних планів спортивних та фізкультурно-оздоровчих заходів відповідно до календарного плану спортивно-масових заходів управління з питань фізичної культури і спорту обласної державної адміністрації .
3.3.8. Організовує та проводить фізкультурно-спортивні заходи серед широких верств населення, в тому числі заходи, спрямовані на покращення фізичного виховання дітей і молоді.
3.3.9. Розробляє і подає на розгляд сільської ради пропозиції до проектів фінансування та матеріально-технічного забезпечення виконання програм і здійснення заходів, спрямованих на розвиток освіти, фізичної культури та спорту.
3.3.10. Подає в установленому порядку статистичну звітність про стан і розвиток освіти, фізичної культури та спорту в громаді організовує з цією метою збирання та опрацювання інформації і формування банку даних.
3.3.11. Забезпечує виконання рішень сільської ради, виконавчого комітету, розпоряджень міського сільського голови з питань, що віднесені до компетенції Відділу.
3.3.12. Аналізує стан освіти, фізичної культури та спорту в громаді,
прогнозує розвиток дошкільної, загальної середньої та позашкільної освіти, оптимізує мережу відповідних навчальних закладів незалежно від типів і форм власності згідно з освітніми потребами громадян; розробляє та організовує виконання сільської програми розвитку освіти.
3.3.13. Визначає потребу в навчальних закладах усіх типів та подає пропозиції до виконавчого комітету міської ради щодо удосконалення їх мережі відповідно до соціально-економічних і культурно-освітніх потреб міста за наявності необхідної матеріально-технічної, науково-методичної бази, педагогічних кадрів.

© Компанія Oxford Policy Management (Великобританія) та Партнерство "Кожній дитині" (Україна), 2017

3.3.14. Вивчає потребу та вносить пропозиції до виконавчого комітету сільської ради про утворення навчальних закладів для дітей, які потребують соціальної допомоги та реабілітації , організовує їх навчання (у тому числі – й індивідуальне) та виховання у загальноосвітніх та спеціальних навчальних закладах, сприяє повноцінній інтеграції у навчальний процес дітей з обмеженими фізичними можливостями, в тому числі через розвиток інклюзивних форм навчання.
3.3.15. Вивчає потребу та вносить пропозиції до виконавчого комітету міської сільської ради щодо утворення вечірніх (змінних) шкіл, класів, груп з очною та заочною формами навчання при загальноосвітніх навчальних закладах, створює належні умови для складання державної підсумкової атестації екстерном.
3.3.16. Вносить пропозиції до виконавчого комітету сільської ради про відкриття профільних класів, гімназій, ліцеїв, колегіумів, навчально-виховних комплексів, навчально-виховних об'єднань, спеціалізованих шкіл (шкіл-інтернатів), міжшкільних навчально-виробничих комбінатів, центрів дитячої та юнацької творчості, допризовної підготовки тощо, сприяє їх матеріальній підтримці.
3.3.17. Погоджує проекти будівництва загальноосвітніх, дошкільних та позашкільних навчальних закладів, сприяє їх раціональному розміщенню.
3.3.18. Вивчає потребу щодо створення додаткових можливостей для повноцінного і здорового розвитку та творчої самореалізації дітей, забезпечує постійне оновлення мережі гуртків та закладів позашкільної освіти, спортивних секцій, координує роботу навчальних закладів, сім'ї та громадськості, пов'язаної з навчанням та вихованням, оздоровленням дітей, організацією їх дозвілля.
3.3.19. Організовує харчування дітей у навчальних закладах за рахунок місцевого бюджету та залучених коштів.
3.3.20. Вносить пропозиції щодо організації безоплатного медичного обслуговування дітей та учнів у навчальних закладах, здійснення оздоровчих заходів.
3.3.21. Забезпечує організацію роботи з фізичного виховання, фізкультурно-оздоровчої та спортивної роботи в дошкільних, загальноосвітніх, позашкільних навчальних закладах спортивного профілю.
3.3.22. Координує роботу, пов'язану із здійсненням у навчальних закладах професійної орієнтації учнів та їх підготовки до дорослого життя.
3.3.23. Сприяє розширенню діяльності дитячих та молодіжних організацій, творчих об'єднань, товариств.
3.3.24. Сприяє органам опіки і піклування у виявленні дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування; вживає заходів щодо захисту особистих і майнових прав даної категорії дітей.
3.3.25. Сприяє запобіганню бездоглядності та правопорушень серед неповнолітніх у навчальних закладах, насильства у сім'ї , учнівському колективі.
3.3.26. Координує роботу методичного кабінету, спрямовану на науково-методичне забезпечення системи дошкільної, загальної середньої та позашкільної освіти, організацію методичної роботи, підвищення кваліфікації , професійного рівня педагогічних працівників загальноосвітніх, дошкільних та позашкільних навчальних закладів.
3.3.27. Впроваджує навчальні плани і програми, затверджені Міністерством освіти і науки України; затверджує робочі навчальні плани загальноосвітніх та погоджує річні плани роботи позашкільних навчальних закладів; погоджує навчальні плани приватних навчальних закладів, що надають загальну середню освіту; вносить пропозиції щодо застосування експериментальних навчальних планів і програм.
3.3.28. Здійснює в межах своєї компетенції державне інспектування навчальних закладів незалежно від типів і форм власності, що належать до сфери управління місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, забезпечує гласність його результатів.
3.3.29. Забезпечує виявлення та розвиток здібностей обдарованих дітей, організовує їх навчання, проводить в установленому порядку конкурси, олімпіади та інші змагання серед учнів.
3.3.30. Формує замовлення на видання підручників, навчально-методичних посібників та іншої навчально-методичної літератури, навчальних програм, бланків документів про освіту, забезпечує ними навчальні заклади.

© Компанія Oxford Policy Management (Великобританія) та Партнерство "Кожній дитині" (Україна), 2017

3.3.32. Забезпечує участь дітей у Всеукраїнських чемпіонатах, кубках, конкурсах, фестивалях, змаганнях, літніх школах і таборах.
3.3.33. Організовує проведення засідань, координаційних рад, комітетів та інших заходів з питань, які належать до компетенції Відділу.
3.3.34. Сприяє наданню педагогічним працівникам державних гарантій, передбачених законодавством, вживає заходів до соціального захисту учасників навчально-виховного процесу.
3.3.35. Організовує роботу щодо підвищення кваліфікації педагогічних працівників та їх атестації відповідно до Типового положення про атестацію педагогічних працівників України.
3.3.36. Розглядає та вносить в установленому порядку пропозиції щодо заохочення та нагородження працівників освіти.
3.3.37. Здійснює координаційну роботу навчальних закладів та установ освіти, що належать до комунальної власності, аналізує результати господарської діяльності, готує пропозиції та заходи щодо їх ефективності роботи відповідно до компетенції Відділу.
3.3.38. Сприяє матеріально-технічному забезпеченню навчальних закладів; введенню в дію їх нових приміщень, комплектуванню меблями, відповідним обладнанням, навчально-методичними посібниками, підручниками, спортивним інвентарем.
3.3.39. Організує підготовку навчальних закладів до нового навчального року, зокрема до роботи в осінньо-зимовий період, проведення поточного та капітального ремонту приміщень.
3.3.40. Координує дотримання правил техніки безпеки, протипожежної безпеки
і санітарного режиму в навчальних закладах та надає практичну допомогу у проведенні відповідної роботи.
3.3.41. Сприяє фінансовому забезпеченню існуючої мережі навчальних закладів та закладів спортивного спрямування.
3.3.42. Вносить пропозиції щодо обсягів бюджетного фінансування навчальних закладів та установ освіти, закладів спортивного спрямування, які перебувають у комунальній власності, аналізує їх використання.
3.3.43. Координує формування та використання закладами та установами освіти видатків загального та спеціального фондів міського бюджету, а також коштів, залучених закладами з інших джерел.
3.3.44. Надає та реалізує пропозиції по залученню додаткових ресурсів шляхом участі в грантових програмах міжнародних організацій та фондів.
3.4. Відділ має право:
3.4.1. Залучати до розроблення місцевої програми розвитку освіти, фізичної культури та спорту та розгляду питань, що належать до його компетенції , педагогічних, науково-педагогічних працівників, спортсменів і спеціалістів.
3.4.2. Брати участь в утворенні і ліквідації навчальних закладів та установ освіти всіх форм власності.
3.4.3. Скликати міські, у тому числі щороку серпневі, конференції педагогічних працівників, проводити семінари, наради керівників навчальних закладів та установ освіти з питань, що належать до його компетенції .
3.4.4. Вносити органам виконавчої влади та органам місцевого самоврядування пропозиції щодо фінансування навчальних закладів та установ освіти, закладів спортивного спрямування, брати безпосередню участь у формуванні бюджету освітньої галузі громади.
3.4.5. Зупиняти (скасовувати) у межах своєї компетенції дію наказів і розпоряджень керівників навчальних закладів, якщо вони суперечать законодавству або видані з перевищенням їхніх повноважень;
3.4.6. Укладати в установленому порядку угоди про співробітництво, налагоджувати прямі зв’язки з навчальними закладами, науковими установами зарубіжних країн, міжнародними організаціями, фондами тощо.
3.5. Відділ під час виконання покладених на нього завдань взаємодіє з іншими структурними підрозділами сільської ради та виконавчої влади, підприємствами, установами та організаціями усіх форм власності, об’єднаннями громадян.

4. Структура Відділу
4.1. До складу відділу входять навчальні заклади та дошкільні навчальні заклади.

© Компанія Oxford Policy Management (Великобританія) та Партнерство “Кожній дитині” (Україна), 2017

4.2. Структура та чисельність (штатний розпис) Відділу затверджується виконавчим комітетом сільської ради у межах граничної чисельності та фонду оплати праці працівників, затверджених сільською радою.
4.3. Працівники Відділу є посадовими особами органу місцевого самоврядування.
Посадові обов'язки працівників Відділу визначаються посадовими інструкціями, які затверджуються начальником Відділу.
4.4. При Відділі може створюватися рада керівників навчальних закладів, інші громадські ради, комісії з числа учасників навчально-виховного процесу, представників громадськості.

5. Керівництво Відділу
5.1. Відділ очолює начальник, який призначається на посаду і звільняється з посади сільським головою одноосібно.
5.2. Начальник Відділу:
5.2.1. Здійснює керівництво діяльністю Відділу.
5.2.2. Несе персональну відповідальність за невиконання або неналежне виконання покладених на нього завдань, реалізацію його повноважень, дотримання трудової дисципліни.
5.2.3. Діє без доручення від імені Відділу, представляє його інтереси в органах місцевого самоврядування, інших організаціях, у відносинах з юридичними особами та громадами. 5.2.4. Видає в межах своєї компетенції накази, контролює їх виконання.
5.2.5 Подає на затвердження сільському голові штатний розпис Відділу.
5.2.6. Затверджує посадові інструкції працівників Відділу та визначає ступінь їх відповідальності.
5.2.7. Здійснює контроль за ефективним і раціональним використанням бюджетних коштів в межах затвердженого кошторису витрат, пов'язаних із функціонуванням галузі.
5.2.8. Надає пропозиції сільському голові щодо заохочення, притягнення до дисциплінарної відповідальності, призначення на посаду і звільнення з посади працівників Відділу, та підпорядкованих освітніх закладів.
5.2.9. Здійснює інші повноваження, покладені на нього відповідно до діючого законодавства.
5.3. Працівники Відділу діють в межах повноважень, визначених посадовими інструкціями, що затверджуються начальником Відділу.

6. Фінансування діяльності Відділу
6.1 Відділ фінансується за рахунок коштів місцевого бюджету, які виділені на його утримання. Фінансова діяльність Відділу підконтрольна та підзвітна виконавчому комітету Омельницької сільської ради Кременчуцького району Полтавської області.
6.2 Джерелами фінансування Відділу є:
- кошти місцевого бюджету;
- інші кошти, передані Відділу згідно з чинним законодавством.
6.3.Забороняється розподіл отриманих доходів (прибутків) або їх частини серед засновників (учасників), працівників відділу (крім оплати їхньої праці, нарахування єдиного соціального внеску), членів органів управління та інших пов'язаних з ними осіб.
6.4. Майно, яке знаходиться на балансі Відділу є комунальною власністю виконавчого комітету сільської ради та перебуває в оперативному управлінні Відділу.
6.5. Бухгалтерський облік та складання фінансової звітності Відділу проводиться відповідно до вимог чинного законодавства.

7. Заключні положення
7.1 Ліквідація і реорганізація Відділу здійснюється за рішенням сесії сільської ради у встановленому законом порядку.
7.2. Передбачається передача активів одній або кільком неприбутковим організаціям відповідного виду або зарахування до доходу бюджету в разі припинення Відділу (у результаті його ліквідації, злиття, поділу, приєднання або перетворення).
7.3. Зміни і доповнення до цього положення вносяться в порядку, встановленому для його прийняття.

Омельницький сільський голова **О.І.Шереметьєва**

© Компанія Oxford Policy Management (Великобританія) та Партнерство "Кожній дитині" (Україна), 2017

Додаток 2. Положення про центр соціальних послуг відділу охорони здоров'я, праці та соціального захисту населення виконавчого комітету Омельницької сільської ради Кременчуцького району Полтавської області

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказом відділу охорони здоров'я, праці та соціального захисту населення виконавчого комітету Омельницької сільської ради Кременчуцького району Полтавської області

1. Загальна частина

1.1. Центр соціальних послуг виконавчого комітету Омельницької сільської ради Кременчуцького району Полтавської області (далі – ЦСП) – заклад соціального захисту населення, що проводить соціальну роботу та надає соціальні послуги особам, сім'ям, які перебувають у складних життєвих обставинах та потребують сторонньої допомоги, за місцем проживання та денного перебування.
1.2. ЦСП у своїй діяльності керується Конституцією України, законами України «Про соціальні послуги», «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю», іншими законодавчими актами України, актами Президента України, Кабінету Міністрів України, наказами Мінсоцполітики, інших центральних органів виконавчої влади, рішеннями місцевих органів виконавчої влади та Омельницької сільської ради Кременчуцького району Полтавської області з питань надання соціальних послуг, сім'ї, дітей та молоді, цим Положенням (далі – положення).
1.3. Основними принципами діяльності ЦСП є законність, дотримання і захист прав людини, системність, комплексність, адресність та індивідуальний підхід, доступність та відкритість, добровільність вибору отримання чи відмови від надання соціальних послуг, конфіденційність, відповідальність за дотримання етичних та правових норм під час надання послуг, дотримання державних стандартів соціальних послуг, недопущення негуманних і дискримінаційних дій щодо соціально незахищених категорій населення, які перебувають у складних життєвих обставинах.
1.4. ЦСП є бюджетною установою, рішення про створення, ліквідацію або реорганізацію якої приймає Омельницька сільська рада Кременчуцького району Полтавської області (далі – засновник).
ЦСП підпорядковується Відділу охорони здоров'я, праці та соціального захисту населення виконавчого комітету Омельницької сільської ради Кременчуцького району Полтавської області.

2. Організаційно-правові засади

2.1. ЦСП є юридичною особою, не має самостійного балансу, рахунків в органах Казначейства, печатки та штампу. Має свій бланк.
2.2. ЦСП забезпечується засновником необхідною матеріально-технічною базою, в тому числі приміщеннями, що відповідають санітарно-гігієнічним, будівельним і технічним нормам, вимогам пожежної безпеки та іншим нормам відповідно до законодавства, автотранспортними засобами, спеціальними засобами для догляду і самообслуговування.
2.3. Положення про ЦСП, його структура, штатний розпис та кошторис затверджується сесією Омельницької сільської ради Кременчуцького району Полтавської області.

© Компанія Oxford Policy Management (Великобританія) та Партнерство "Кожній дитині" (Україна), 2017

2.4. Методичне забезпечення діяльності ЦСП здійснює Мінсоцполітики, координацію та контроль за забезпеченням його діяльності - в установленому порядку структурний підрозділ з питань соціального захисту населення обласної держадміністрації, організаційно-методичне забезпечення та контроль за додержанням законодавства про надання соціальних послуг – Відділ охорони здоров'я, праці та соціального захисту населення Омельницької сільської ради.
2.5. Для надання соціальних послуг ЦСП має право залучати на договірних засадах інші підприємства, установи, організації та фізичних осіб, зокрема, волонтерів.
Перелік, умови та порядок надання таких соціальних послуг визначаються ЦСП за погодженням з місцевими органами виконавчої влади.
2.6. ЦСП має право в установленому порядку отримувати гуманітарну та благодійну допомогу, в тому числі із-за кордону, яка використовується для надання допомоги особам, сім'ям, які отримують послуги в ЦСП, та поліпшення матеріально-технічної бази ЦСП.
2.7. Для забезпечення реалізації соціальної політики щодо надання соціальних послуг ЦСП взаємодіє із особами, які перебувають у складних життєвих обставинах, їхніми опікунами й офіційними представниками; структурними підрозділами органу виконавчої влади (департаменти, управління соціального захисту відповідної адміністративно-територіальної одиниці); підприємствами, установами та організаціями всіх форм власності, а також фізичними особами-підприємцями; іншими закладами соціальної сфери на місцевому рівні.

3.Мета та завдання ЦСП

3.1. Основною метою діяльності ЦСП є сприяння у розв'язанні проблемних питань і надання соціальних послуг громадянам України, іноземцям та особам без громадянства, які проживають на території України на законних підставах, перебувають у складних життєвих обставинах й потребують сторонньої допомоги.
3.2. Основними завданнями ЦСП є:
3.2.1. Виявлення та формування інформаційної бази щодо осіб, сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах та потребують сторонньої допомоги.
3.2.2. Визначенні індивідуальних потреб зазначених осіб у соціальних послугах.
3.2.3. Організація, планування та якісне надання соціальних послуг, здійснення інших заходів, зокрема щодо відновлення соціальних функцій, психологічного і фізичного стану осіб, сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах та потребують сторонньої допомоги.
3.2.4.Проведення соціально-профілактичної роботи, спрямованої на запобігання складним життєвим обставинам осіб, сімей.
3.2.5. Проведення інформаційно-просвітницької роботи з особами, сім'ями.
3.2.6. Забезпечення взаємодії із структурними підрозділами місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями, а також залучення потенціалу територіальної громади до надання соціальних послуг та проведення соціальної роботи з особами, сім'ями.
3.2.7. Проведення оцінки потреб дитини, сім'ї та молодої особи, обстеження матеріально-побутових умов за згодою сім'ї, визначення плану та методів соціальної роботи.
3.2.8. Забезпечення надання необхідних соціальних послуг особам, які зазнали жорстокості та насильства, постраждали від торгівлі людьми.
3.2.9. Забезпечення соціальної підтримки ВІЛ-інфікованих дітей, молоді та членів їх сімей.
3.2.10. Здійснення заходів із соціального патронажу осіб, які відбували покарання у вигляді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк, у тому числі за повідомленням установ виконання покарань.
3.2.11. Інформування сім'ї, дітей та молодь про можливість отримання інших видів соціальної допомоги і послуг.
3.2.12. Проведення у сім'ях, серед дітей та молоді за місцем проживання інформаційно-просвітницької роботи, спрямованої на формування стандартів позитивної поведінки, здорового способу життя шляхом розповсюдження соціальної реклами і проведення консультацій.
3.2.13. Перенаправлення членів сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах та потребують соціальних послуг чи різних видів допомоги до закладів, установ та організацій (різних форм власності та господарювання).

© Компанія Oxford Policy Management (Великобританія) та Партнерство "Кожній дитині" (Україна), 2017

3.2.14. Здійснення заходів, розповсюдження інформаційних матеріалів з питань пропагування сімейних форм виховання та питань соціального захисту населення.
3.3. ЦСП, відповідно до покладених на нього завдань виконує такі функції:
3.3.1. здійснює виявлення та веде облік:
сімей, дітей та молоді, які перебувають у складних життєвих обставинах;
осіб з числа випускників інтернатних закладів;
дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, осіб з їх числа;
прийомних сімей, дитячих будинків сімейного типу, сімей опікунів, піклувальників;
осіб з інвалідністю;
осіб, які звільнилися з місць позбавлення волі;
осіб, які зазнали жорстокості та насильства, постраждали від торгівлі людьми, залучалися до найгірших форм дитячої праці;
осіб похилого віку, інвалідів, хворих (з числа осіб працездатного віку на період до встановлення їм групи інвалідності, але не більш як чотири місяці), які не здатні до самообслуговування і потребують сторонньої допомоги;
осіб, які перебувають у складній життєвій ситуації у зв'язку з безробіттям, стихійним лихом, катастрофою і зареєстровані в державній службі зайнятості як такі, що шукають роботу (і мають на своєму утриманні неповнолітніх дітей, дітей-інвалідів, осіб похилого віку, інвалідів), якщо середньомісячний сукупний дохід їх сімей нижчий ніж прожитковий мінімум для сім'ї.
3.3.2. проводить оцінку потреб особи, сім'ї, обстеження матеріально-побутових умов за їх згодою, визначає планування надання соціальних послуг та методи соціальної роботи; впроваджує нові соціальні технології, спрямовані на виявлення отримувачів соціальних послуг на ранніх стадіях життєвих проблем;
3.3.3. надає, відповідно до визначених індивідуальних потреб особи, сім'ї, наступні соціальні послуги:
консультування, представництво інтересів, посередництво, соціальну профілактику, соціальний супровід/патронаж, соціальну адаптацію, соціальну реабілітацію, абілітацію, соціально-психологічну реабілітацію, соціальну інтеграцію та реінтеграцію, кризове та екстрене втручання, догляд вдома, стаціонарний догляд, денний догляд, паліативний догляд, надання притулку, натуральну допомогу особам, які перебувають на обслуговування у ЦСП, у разі потреби;
3.3.4. узагальнює на місцевому рівні статистичні та готує інформаційно-аналітичні матеріали стосовно наданих соціальних послуг та проведеної соціальної роботи, які подає відповідному місцевому органу виконавчої влади з питань соціального захисту населення;
3.3.5. забезпечує захист персональних даних осіб, сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах, відповідно до Закону України "Про захист персональних даних".
3.3.6. Забезпечує підвищення професійної кваліфікації працівників ЦСП відповідно до чинного законодавства.
3.4. ЦСП має право:
вносити місцевим органам виконавчої влади та органам місцевого самоврядування пропозиції щодо вдосконалення надання соціальних послуг та проведення соціальної роботи;
подавати пропозиції до проектів відповідних місцевих бюджетів з питань, що належать до їх компетенції;
укладати в установленому порядку договори з підприємствами, установами та організаціями (в тому числі іноземними) щодо проведення робіт, спрямованих на виконання покладених на нього завдань;
залучати фахівців інших закладів, установ та організацій різних форм власності для надання соціальних послуг особам, сім'ям, які перебувають у складних життєвих обставинах; в установленому порядку одержувати від підприємств, установ та організацій інформацію з питань, що належать до його компетенції;
вживати заходів для забезпечення захисту прав, свобод і законних інтересів осіб, сімей;
здійснювати посередництво у представництві інтересів осіб, сімей та порушувати клопотання про притягнення до відповідальності посадових осіб, винних у порушенні вимог законодавства з питань надання соціальних послуг та проведення соціальної роботи.

© Компанія Oxford Policy Management (Великобританія) та Партнерство "Кожній дитині" (Україна), 2017

4. Умови прийняття до ЦСП та надання соціальних послуг

4.1. Прийняття до ЦСП здійснюється на підставі особистої заяви особи, яка перебуває у складних життєвих обставинах, або її законного представника, доповненої визначення індивідуальних потреб.

4.1.1. ЦСП протягом:

3 робочих днів з дня подання заяви розглядає заяву особи, надає їй допомогу в підготовці необхідних документів, визначених з урахуванням спеціалізації відділень ЦСП, де ця особа, сім'я буде отримувати соціальні послуги;

у разі необхідності, протягом 3 робочих днів після звернення особи надсилає запит до закладу охорони здоров'я за місцем проживання цієї особи для одержання медичного висновку про здатність до самообслуговування та потребу у сторонній допомозі й наданні соціальних послуг; до відповідного підприємства, установи, організації, що надають послуги з утримання будинків і споруд та прибудинкових територій, або виконавчого органу сільської (селищної) ради за місцем реєстрації громадянина – для отримання довідки про зареєстрованих у житловому приміщенні/будинку осіб;

5 робочих днів після розгляду заяви визначає індивідуальні потреби особи, сім'ї та готує рекомендації щодо організації надання цій особі, сім'ї соціальних послуг, у т.ч. щодо необхідності здійснення соціального супроводу;

заклад охорони здоров'я протягом 10 календарних днів після надходження запиту надає медичний висновок ЦСП, який приймає рішення про необхідність або відмову в наданні соціальних послуг;

10 робочих днів (якщо не потрібен медичний висновок) після подання заяви приймає рішення на підставі заяви та пакета необхідних документів, визначених індивідуальних потреб щодо надання соціальних послуг.

При прийнятті рішення про надання соціальних послуг та визначенні їх обсягу або відмову у наданні певних соціальних послуг вирішальною є інформація з карти визначення індивідуальних потреб. Про прийняте рішення особа, її опікун/піклувальник, законний представник, сім'я повідомляється письмово.

4.1.2. У разі необхідності надання невідкладної допомоги особі, сім'ї, яка перебуває у складних життєвих обставинах, ЦСП приймає рішення про можливість організації та надання соціальних послуг протягом 3 робочих днів.

4.1.3. ЦСП може відмовити особі, сім'ї у наданні соціальних послуг у разі, якщо за наявних ресурсів у ЦСП не в змозі задовольнити визначених потреб у соціальних послугах.

У разі неможливості надання сім'ї, особі, яка перебуває у складних життєвих обставинах, відповідної соціальної послуги ЦСП сприяє у наданні таким сім'ям та особам соціальних послуг чи різних видів допомоги іншими закладами, установами та організаціями (різних форм власності та господарювання).

У разі відмови у наданні соціальних послуг, особа, сім'я інформується про відмову письмово протягом 5 робочих днів (якщо не потрібен медичний висновок) з дня подання нею заяви із зазначенням причин відмови та рекомендаціями щодо можливих шляхів вирішення її проблемних питань.

4.1.4. У разі потреби та за згодою особи, сім'ї з метою визначення додаткової потреби у натуральній чи грошовій допомозі проводиться обстеження їх матеріально-побутових умов. Для цього утворюється комісія, до складу якої входить не менш як три особи (із числа працівників відділу визначення індивідуальних потреб, завідувач (заступник завідувача) відділення у якому передбачається надавати основний комплекс соціальних послуг, соціальний працівник та соціальний робітник).

4.1.5. У разі коли особа, яка потребує надання соціальних послуг, за віком або за станом здоров'я неспроможна самостійно прийняти рішення про необхідність їх надання, таке рішення може прийняти її законний представник.

4.1.6. У разі прийняття рішення про надання соціальних послуг особі, сім'ї, з ним/ними або опікуном/піклувальником, законним представником укладається договір про надання соціальних послуг і видається відповідний наказ.

Терміни та умови перебування у ЦСП, умови надання та припинення послуг, права та обов'язки сторін зазначаються у договорі, що укладається між ЦСП та сім'єю, особою, яка

© Компанія Oxford Policy Management (Великобританія) та Партнерство "Кожній дитині" (Україна), 2017

потребує соціальних послуг, за винятком послуг, що надаються на разовій основі, зокрема консультаційних. Зміст, обсяг та періодичність надання соціальних послуг зазначаються у індивідуальному плані надання послуг, примірник якого у якості додатка є невід'ємною частиною договору.

4.1.7. На кожного громадянина, який отримує соціальні послуги у ЦСП ведеться особова справа.

Перелік документів, необхідних для прийняття рішення про надання соціальних послуг у ЦСП та оформлення особової справи, визначається окремо з огляду на те, яких соціальних послуг потребує особа, сім'я, яка знаходиться у складних життєвих обставинах та у яких структурних підрозділах передбачається їх надання.

Особові справи оформляються, обліковуються й зберігаються з дотриманням принципів конфіденційності у відділенні визначення індивідуальних потреб у соціальних послугах.

4.1.8. Особи, сім'ї які знаходяться у складних життєвих обставинах й отримують соціальні послуги у ЦСП, або їх опікуни/піклувальники, законні представники мають право, після подання письмового запиту на ім'я директора ЦСМ, переглянути свою особову справу.

4.1.9. Надання соціальних послуг особі, сім'ї працівниками структурних підрозділів ЦСМ здійснюється згідно індивідуального плану надання соціальних послуг (примірник плану передається працівниками відділенні визначення індивідуальних потреб до відповідних структурних підрозділів).

4.1.10. Надання соціальних послуг у ЦСП припиняється за письмовим повідомленням особи, яка перебуває у складних життєвих обставинах або її законних представників у разі:

поліпшення стану здоров'я, виходу із складних життєвих обставин, у результаті чого втрачається потреба у наданні соціальних послуг;

направлення особи до стаціонарного відділення, будинку-інтернату для громадян похилого віку, пансіонату, психоневрологічного інтернату, будинку для ветеранів та інших закладів постійного проживання;

зміни місця проживання особи, сім'ї, яка перебуває у складних життєвих обставинах;

поліпшення матеріально-побутових умов (для осіб, сімей, які потребували надання цих послуг у відділенні організації надання адресної натуральної та грошової допомоги);

грубого, принизливого ставлення особи, яка перебуває у складних життєвих обставинах до обслуговуючого персоналу, соціальних працівників, соціальних робітників та інших працівників ЦСП;

порушення громадського порядку (сварки, бійки тощо);

систематичного перебування в стані алкогольного, наркотичного сп'яніння;

у разі смерті особи, яка перебуває у складних життєвих обставинах.

4.2. Про припинення надання соціальних послуг особі, сім'ї видається наказ, на підставі якого вноситься інформація до електронної бази даних ЦСП і робиться позначка в журналі обліку та в особовій справі із зазначенням дати за підписом завідувача відділення, у якому надавалися соціальні послуги.

4.3. Типові форми заяви, повідомлення про прийняття рішення про надання/відмову у наданні соціальних послуг, медичного висновку, карти визначення стану та індивідуальних потреб отримувача у надані соціальних послуг, акта обстеження матеріально-побутових умов, індивідуального плану надання соціальних послуг, договору про надання соціальних послуг, журналу обліку громадян, яких обслуговує ЦСП, затверджує Мінсоцполітики в установленому порядку.

4.4. Соціальні послуги в ЦСП можуть надаватися як за плату, так і безоплатно.

4.4.1. Безоплатно в обсягах, визначених державними стандартами соціальних послуг, надаються:

сім'ям, дітям та молоді, які знаходяться у складній життєвій ситуації;

особам з числа випускників інтернатних закладів;

дітям-сиротам та дітям, позбавленим батьківського піклування, особам з їх числа, а також їх біологічним батькам, опікунам, піклувальникам, прийомним батькам, батькам-вихователям та усиновлювачам;

особам з інвалідністю;

особам, які звільнилися з місць позбавлення волі;

© Компанія Oxford Policy Management (Великобританія) та Партнерство "Кожній дитині" (Україна), 2017

особам, які зазнали жорстокості та насильства, постраждали від торгівлі людьми, залучалися до найгірших форм дитячої праці;
особам похилого віку, інвалідам, хворим (з числа осіб працездатного віку на період до встановлення їм групи інвалідності, але не більш як чотири місяці), які не здатні до самообслуговування і не мають рідних, які повинні забезпечити їм догляд і допомогу, або рідні є громадянами похилого віку чи визнані інвалідами в установленому порядку;
особам, які перебувають у складній життєвій ситуації у зв'язку з безробіттям, стихійним лихом, катастрофою і зареєстровані в державній службі зайнятості як такі, що шукають роботу (і мають на своєму утриманні неповнолітніх дітей, дітей-інвалідів, осіб похилого віку, інвалідів), якщо середньомісячний сукупний дохід їх сімей нижчий ніж прожитковий мінімум для сім'ї.
4.4.2. Безоплатне надання соціальних послуг у ЦСП припиняється у разі:
виявлення в особи похилого віку, яку безоплатно обслуговує ЦСП, працездатних рідних (батьків, дітей, чоловіка, дружини) або осіб, які відповідно до законодавства повинні забезпечити йому догляд і допомогу, або осіб, з якими укладено договір довічного утримання (догляду);
надання особі, яка перебуває у складних життєвих обставинах, соціальних послуг фізичною особою, якій призначено грошову компенсацію у встановленому законодавством порядку.
4.4.3. Іншим особам соціальні послуги в обсягах, визначених державними стандартами, можуть надаватися із встановленням диференційованої плати залежно від доходу таких осіб відповідно до діючого законодавства.
4.4.4.Соціальні послуги понад обсяги, визначені державними стандартами, надаються за плату.
4.4.5. Обмеження чи відмова в отриманні одних соціальних послуг не може бути підставою для обмеження чи відмови в інших соціальних послугах.
4.4.6. Тарифи на платні соціальні послуги встановлюються ЦСП відповідно до «Методичних рекомендацій щодо обрахунку вартості соціальних послуг, що надаються за рахунок бюджетних коштів» і затверджуються виконавчим комітетом Омельницької сільської ради .
4.4.7. Кошти, що надходять від надання платних соціальних послуг, використовуються відповідно до чинного законодавства.
4.4.8. У виняткових випадках громадяни похилого віку, що мають рідних, які повинні забезпечити їм догляд і допомогу, можуть звільнятися від плати за надання соціальних послуг у структурних підрозділах ЦСП у разі, коли такі рідні належать до малозабезпечених осіб і отримують державну соціальну допомогу в установленому законодавством порядку, залежні від психоактивних речовин, перебувають у місцях позбавлення волі тощо. Для цього засновник самостійно або через утворену ним комісію приймає рішення (розпорядження) про звільнення громадян від зазначеної плати.

5. Організація роботи ЦСП

5.1. Надання соціальних послуг здійснюється у відділеннях ЦСП.
5.1.1. Відділення ЦСП очолюються керівниками відділень, які призначаються на посаду і звільняються з посади директором ЦСП за погодженням з начальником Відділу охорони здоров'я, праці та соціального захисту населення.
Керівник відділення повинен мати вищу освіту (магістр, спеціаліст) відповідного напряму підготовки і стаж роботи за фахом не менш як три роки.
5.1.2. Керівники відділень ЦСП розробляють положення про відділення, у якому відображається інформація про зміст соціальних послуг, що надаються у підрозділі, порядок їх надання, режим роботи підрозділу й графік проведення заходів для отримувачів соціальних послуг.
Положення про відділення затверджується директором ЦСП.
5.2. Надавачами соціальних послугу ЦСП є: соціальні працівники; соціальні робітники; інші фахівці та професіонали (соціальний педагог, юрист, психолог та інші, передбачені стандартами соціальних послуг).
5.3. Надання соціальних послуг у ЦСП здійснюється згідно з планами роботи на рік, щоквартальними планами діяльності, щоквартальними планами діяльності його структурних підрозділів, щоквартальними планами роботи персоналу, який надає соціальні послуги.

© Компанія Oxford Policy Management (Великобританія) та Партнерство "Кожній дитині" (Україна), 2017

5.4. Для виконання завдань у ЦСП створено такі структурні підрозділи:
- відділення соціальної допомоги вдома;
- відділення соціальної роботи для сім'ї, дітей та молоді;
- інформаційний центр.

Крім того, можуть бути створені інші підрозділи, діяльність яких спрямована на надання соціальних послуг особам, сім'ям, відповідно до встановлених потреб.

5.5. Надання соціальних послуг відділеннями ЦСП може здійснюватися впродовж дня, почасово, за місцем проживання, в закладі, на разовій, періодичній, тимчасовій (до 6 місяців), постійній основі або терміново. У разі потреби, допускається застосування гнучкого режиму робочого часу для працівників ЦСП, відповідно до Наказу Міністерства праці та соціальної політики «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо встановлення гнучкого режиму робочого часу» від 04.10.2006 №359.

5.6. Час (тривалість), місце та термін (періодичність), умови та обсяг надання соціальних послуг особі, сім'ї в ЦСП залежить від встановлених індивідуальних потреб та конкретних умов, що сприяють реабілітації, реінтеграції та соціальній адаптації цієї особи, сім'ї.

5.7. Для організації надання соціальних послуг у ЦСП вивчаються індивідуальні потреби сім'ї, особи, яка перебуває у складних життєвих обставинах, та спільно з сім'єю, особою розробляється індивідуальний план роботи з нею.

5.8. До вивчення індивідуальних потреб особи, сім'ї та підготовки індивідуального плану надання послуг можуть залучатися необхідні фахівці – члени мультидисциплінарної команди: психіатр, реабілітолог, психотерапевт, нарколог, юрист та ін.

5.9. Надання соціальних послуг особі, сім'ї здійснюється працівниками визначених відділеннями ЦСП за індивідуальними планами надання соціальних послуг. Працівники забезпечують надання відповідних соціальних послуг згідно встановлених стандартів та нормативів соціальної послуги. У відділеннях можуть надаватись як одиничні соціальні послуги, так і комплекс соціальних послуг.

5.10. Відділення ЦСП можуть бути територіально віддалені один від одного.

5.11. ЦСП може створювати в разі потреби у сільських населених пунктах робочі місця соціальних працівників(соціальних робітників) для надання соціальних послуг особам, сім'ям за їх місцем проживання.

5.12. З метою проведення працетерапії осіб при ЦСП можуть утворюватися майстерні, підсобні сільські господарства тощо.

5.13. Для надання транспортних послуг ЦСП може мати спеціальний автотранспорт для обслуговування громадян або брати в оренду автотранспортні засоби.

5.14. Під час надання соціальних послуг ЦСП може надавати у тимчасове користування громадян наявні у нього технічні та інші засоби реабілітації, засоби малої механізації, предмети першої необхідності, окремі побутові прилади тощо.

5.15. ЦСП може організовувати пункти прийому від громадян, підприємств, установ та організацій продуктів харчування, одягу, взуття, меблів, предметів першої потреби, побутової техніки, коштів, робіт та послуг для задоволення потреб осіб, які отримують соціальні послуги у ЦСП.

5.16. Кількість отримувачів, яким надає соціальні послуги соціальний працівник, соціальний робітник, інший фахівець, обсяг їх роботи визначає керівник структурного підрозділу (заступник керівника) з урахуванням стану здоров'я отримувача, його віку, рівня рухової активності, здатності до самообслуговування, місця та умов проживання, наявності транспортного сполучення, інших факторів, що можуть вплинути на якість надання соціальних послуг. При визначенні кількості отримувачів враховуються положення «Класифікації категорій отримувачів соціальних послуг» та «Норм часу надання соціальної послуги для різних категорій отримувачів соціальних послуг».

6. Завдання та функції відділень ЦСП

6.1. Відділення соціальної допомоги вдома

6.1.1. Відділення соціальної допомоги вдома Центру соціальних послуг (далі – відділення соціальної допомоги вдома) утворюється для надання соціальних послуг за місцем проживання/перебування не менш як 80 одиноким громадянам, які не здатні до самообслуговування у зв'язку з частковою втратою рухової активності (мають III, IV, V групи

© Компанія Oxford Policy Management (Великобританія) та Партнерство "Кожній дитині" (Україна), 2017

рухової активності) та потребують сторонньої допомоги, надання соціальних послуг в домашніх умовах згідно з медичним висновком, а саме:
· похилого віку;
· інвалідів (які досягли 18-річного віку), крім інвалідів унаслідок нещасного випадку на виробництві або професійного захворювання, які отримують соціальну допомогу на постійний сторонній догляд, побутове та спеціальне медичне обслуговування відповідно до Закону України "Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності";
· хворих (з числа одиноких осіб працездатного віку на період до встановлення їм групи інвалідності, але не більш як чотири місяці).
Відділення не здійснює надання соціальних послуг громадян, які потребують цілодобового стороннього догляду.
6.1.2. Право на позачергове надання соціальних послуг відділенням соціальної допомоги вдома мають одинокі ветерани війни, особи, на яких поширюється дія Закону України "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту" (3551-12), жертви нацистських переслідувань, особи, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи і віднесені до 1, 2 і 3 категорії, особи, депортовані за національною ознакою.
6.1.3. У ЦСП може бути утворено кілька відділень соціальної допомоги вдома або одне відділення з відповідною структурою, штатним розписом і фондом оплати праці.
6.1.4. У разі виявлення не менш як 50 непрацездатних громадян з порушеннями опорно-рухового апарату, зору, слуху, з психічними розладами (соціально-безпечні, які не перебувають на спеціальному диспансерному обліку), інших категорій громадян, які не здатні до самообслуговування та які потребують надання соціальних послуг вдома, місцеві органи виконавчої влади або органи місцевого самоврядування можуть утворювати спеціалізовані відділення, в тому числі паліативного/хоспісного догляду.
6.1.5. Якщо громадян, які потребують надання соціальних послуг, виявлено менш як 80 осіб (для спеціалізованого відділення - менш як 50 осіб), їх обслуговування може здійснюватися згідно з договором, який укладається з непрацюючою фізичною особою і ЦСП, про оплату відповідної роботи за рахунок коштів, що виділяються для цієї мети.
6.1.6. Відділення соціальної допомоги вдома надає відповідно до державних стандартів соціальних послуг такі послуги:
1) догляд вдома;
2) паліативний/хоспісний догляд.
6.1.7. Відділення соціальної допомоги вдома може здійснювати обслуговування громадян похилого віку, інвалідів (які досягли 18-річного віку), хворих (з числа осіб працездатного віку на період до встановлення їм групи інвалідності, але не більш як чотири місяці), які не здатні до самообслуговування, але мають рідних, що повинні забезпечити їм догляд і допомогу.
Обслуговування таких громадян здійснюється за плату відповідно до тарифів на платні соціальні послуги або з установленням диференційованої плати.
6.1.8. Сесія Омельницької сільської ради може приймати, як виняток, рішення (розпорядження) про звільнення від плати за надання соціальних послуг відділенням соціальної допомоги вдома громадян, які мають рідних, що повинні забезпечити їм догляд і допомогу. В такому разі видатки, пов'язані із наданням соціальних послуг громадян, передбачаються в кошторисі ЦСП за рахунок додаткових коштів місцевих бюджетів.
6.1.9. Кількість громадян, яких повинен обслуговувати соціальний працівник, соціальний робітник, обсяг їх роботи визначає начальник відділення з урахуванням стану здоров'я громадянина, який обслуговується, його віку, рівня рухової активності, здатності до самообслуговування, місця та умов проживання, наявності транспортного сполучення, інших факторів, що можуть вплинути на якість надання соціальних послуг (один соціальний робітник обслуговує шістьох громадян у сільській (приміській) місцевості, інших місцевостях, що не мають транспортного сполучення, у приватному або державному секторі без комунальних зручностей і десять громадян у містах з комунальними зручностями; один соціальний робітник обслуговує двох непрацездатних громадян, яким установлена V група рухової активності).
6.1.10. На кожного громадянина, якого обслуговує відділення соціальної допомоги вдома, ведеться особова справа, в якій міститься:
1) письмова заява громадянина;

© Компанія Oxford Policy Management (Великобританія) та Партнерство “Кожній дитині” (Україна), 2017

2) медичний висновок про не здатність до самообслуговування, потребу в постійній сторонній допомозі та догляді в домашніх умовах;
3) карта визначення індивідуальних потреб отримувача соціальних послуг.
4) один примірник договору, укладеного громадянином і ЦСП;
5) довідка про склад сім'ї або зареєстрованих у житловому приміщенні/будинку осіб;
6) інформація з Державного реєстру прав, отримана посадовою особою структурного підрозділу з питань соціального захисту населення місцевої державної адміністрації або виконавчого органу відповідної ради шляхом безпосереднього доступу до цього Реєстру;
7) копія довідки про встановлення групи інвалідності (за наявності);
8) копія рішення (розпорядження) сесії Омельницької сільської ради, або утвореної ним комісії, про звільнення від плати громадян похилого віку, інвалідів (які досягли 18-річного віку), хворих (з числа осіб працездатного віку на період до встановлення їм групи інвалідності, але не більш як чотири місяці), які не здатні до самообслуговування, але мають рідних, що повинні забезпечити їм догляд і допомогу (за наявності);
9) копія наказу про здійснення (припинення) надання соціальних послуг;
10) довідка про доходи за останні шість місяців, що передують місяцю звернення за встановленням диференційованої плати за надання соціальних послуг;
11) індивідуальний план надання соціальної послуги;
12) копія довідки про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи (для внутрішньо переміщених осіб).
6.1.11. На підставі даних карти визначення індивідуальних потреб отримувача соціальної послуги та медичного висновку складається індивідуальний план надання соціальної послуги, після чого між громадянином і ЦСП укладається договір, в якому зазначаються зміст та обсяг послуги, порядок оплати, обумовлюються періодичність, строки надання соціальної послуги відділенням соціальної допомоги вдома, інші умови.
Відділення соціальної допомоги вдома згідно з умовами договору, затвердженим графіком роботи та індивідуальним планом надання соціальної послуги з догляду вдома надає соціальну послугу з догляду вдома постійно (III група рухової активності - два рази на тиждень, IV - три рази, V - п'ять разів), періодично (два рази на місяць), тимчасово (визначений у договорі період), організовує надання передбачених договором послуг, контролює їх якість, визначає додаткові потреби, вживає заходів до їх задоволення.

6.2. Відділення соціальної роботи для сім'ї, дітей та молоді
6.2.1. Відділення допомоги для сім'ї, дітей та молоді Центру соціальних послуг (далі – відділення допомоги сім'ї) утворюється для проведення соціальної роботи зі сім'ями, дітьми та молоддю, які перебувають у складних життєвих обставинах та потребують сторонньої допомоги.
6.2.2. Відділення допомоги сім'ї у своїй діяльності керується Конституцією та законами України, актами Президента України і Кабінету Міністрів України, наказами Мінсоцполітики, іншими нормативно-правовими актами з питань сім'ї, дітей та молоді, а також цим Положенням.
6.2.3. Відділення допомоги сім'ї надає послуги на безоплатній основі.
6.2.4. Основними принципами діяльності відділення допомоги сім'ї є:
- законність;
- соціальна справедливість;
- доступність та відкритість;
- конфіденційність та відповідальність за дотримання етичних і правових норм;
- додержання і захист прав людини;
- адресність та індивідуальний підхід;
- добровільність вибору в отриманні чи відмові від отримання соціальних послуг;
- комплексність та системність під час надання соціальних послуг;
- дотримання державних стандартів і нормативів соціальних послуг;
- максимальна ефективність використання бюджетних та позабюджетних коштів.
6.2.5. Основними завданнями відділення допомоги сім'ї є:
· проведення соціально-профілактичної роботи, спрямованої на запобігання потраплянню в складні життєві обставини сімей, дітей та молоді;

© Компанія Oxford Policy Management (Великобританія) та Партнерство "Кожній дитині" (Україна), 2017

· виявлення сімей, дітей та молоді, які перебувають у складних життєвих обставинах і потребують сторонньої допомоги;
· здійснення соціального супроводу сімей, дітей та молоді, які перебувають у складних життєвих обставинах і потребують сторонньої допомоги, надання їм соціальних послуг за результатами проведеної оцінки потреб їх у таких послугах;
· забезпечення взаємодії із структурними підрозділами Омельницької сільської ради, підприємствами, установами та організаціями, а також залучення потенціалу територіальної громади до проведення соціальної роботи із сім'ями, дітьми та молоддю.
6.2.6. Відділення відповідно до покладених на нього завдань:
1) здійснює виявлення та веде облік:
- сімей, дітей та молоді, які перебувають у складних життєвих обставинах;
- осіб з числа випускників інтернатних закладів;
- дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, осіб з їх числа;
- прийомних сімей, дитячих будинків сімейного типу, сімей опікунів, піклувальників;
- осіб з інвалідністю;
- осіб, які звільнилися з місць позбавлення волі;
- осіб, які зазнали жорстокості та насильства, постраждали від торгівлі людьми, залучалися до найгірших форм дитячої праці;
2) проводить оцінку потреб дитини, сім'ї та молодої особи, обстеження матеріально-побутових умов за згодою сім'ї, визначає планування та методи соціальної роботи;
3) здійснює у разі потреби соціальний супровід та надання соціальних послуг, зокрема:
· забезпечує надання необхідних соціальних послуг особам, які зазнали жорстокості та насильства, постраждали від торгівлі людьми;
· забезпечує соціальну підтримку ВІЛ-інфікованих дітей, молоді та членів їх сімей;
· здійснює заходи із соціального патронажу осіб, які відбували покарання у вигляді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк, у тому числі за повідомленням установ виконання покарань;
· здійснює соціальну та психологічну адаптацію дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, осіб з їх числа з метою підготовки до самостійного життя;
· інформує населення про форми сімейного виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування;
· надає юридичну, психологічну та соціальну допомогу дітям-сиротам та дітям, позбавленим батьківського піклування, особам з їх числа, а також їх біологічним батькам, опікунам, піклувальникам, прийомним батькам, батькам-вихователям та усиновлювачам;
· здійснює соціальне супроводження прийомних сімей та дитячих будинків сімейного типу; бере участь у підготовці до самостійного життя дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, з числа випускників інтернатних закладів;
4) інформує сім'ї, дітей та молодь про можливість отримання інших видів соціальної допомоги і послуг;
5) проводить у сім'ях, серед дітей та молоді за місцем проживання інформаційно-просвітницьку роботу, спрямовану на формування стандартів позитивної поведінки, здорового способу життя шляхом розповсюдження соціальної реклами і проведення консультацій;
6) впроваджує нові соціальні технології, спрямовані на виявлення отримувачів соціальних послуг на ранніх стадіях життєвих проблем; формує навички відповідального батьківства, здійснює профілактику соціального сирітства;
7) узагальнює статистичні та готує інформаційно-аналітичні матеріали стосовно проведеної соціальної роботи, які подає до Черкаського обласного центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді;
8) дотримується державних стандартів і нормативів під час проведення соціальної роботи з сім'ями, дітьми та молоддю;
9) забезпечує захист персональних даних сімей, дітей та молоді, які перебувають у складних життєвих обставинах, відповідно до Закону України "Про захист персональних даних";
10) забезпечує доступ до публічної інформації, розпорядником якої він є.

6.3. Інформаційний центр

© Компанія Oxford Policy Management (Великобританія) та Партнерство "Кожній дитині" (Україна), 2017

6.3.1. Інформаційний центр входить до складу Центру соціальних послуг і утворюється з метою покращення забезпечення соціального захисту малозабезпечених громадян, сприяння доступу громадян до інформації в сфері надання соціальної допомоги та соціальних послуг та процедури їх призначення.
6.3.2. Інформаційний цент у своїй діяльності керується Конституцією України і Законами України, постановами Верховної Ради України та розпорядженнями Кабінету Міністрів, рішеннями сільської ради та її виконавчого комітету, наказами Міністерства праці та соціальної політики, іншими нормативно-правовими актами з питань соціального захисту, а також цим Положенням.
6.3.3. Основними завданнями Інформаційного центру є:
- забезпечення у межах своїх повноважень дотримання законодавства в сфері соціального захисту населення;
- надання методичної та практичної допомоги особам, що звернулися до ЦСП, з питань надання соціальної допомоги і соціальних послуг та процедури їх призначення.
6.3.4. Інформаційний центр, відповідно до покладених на нього завдань:
- дає роз'яснення громадянам з питань оформлення документів для призначення соціальної допомоги, субсидії на житлово-комунальні послуги і компенсації, а також сприяє громадянам в одержанні необхідних для цього документів;
- проводить роз'яснювальну роботу серед населення з питань соціального забезпечення і соціального захисту, застосування законодавства по наданню всіх видів допомоги;
- забезпечує оновлення інформації з питань соціального забезпечення та соціального захисту на інформаційних стендах;
- надає заявникам допомогу при заповненні заяв на призначення всіх видів допомоги;
- проводить аналіз звернень за наданням соціальної допомоги;
- забезпечує своєчасне надання необхідних даних для складання звітності та проведення аналізу впливу заходів щодо вдосконалення технології надання соціальної допомоги громадянам;
- в установлені терміни розглядає звернення громадян з питань, що належать до компетенції сектору, і вживає відповідні заходи;
- проводить інвентаризацію особових справ осіб, які одержують державну допомогу;
- здійснює інші повноваження відповідно до законодавства.
6.3.5. Інформаційний центр під час виконання покладених на нього завдань взаємодіє з іншими відділеннями ЦСП, Відділу охорони здоров'я, праці та соціального захисту населення, виконавчими органами сільської ради, а також підприємствами, установами, організаціями, громадянами та їх об'єднаннями.

7. Керівництво ЦСП

7.1. ЦСП очолює директор, який призначається на посаду та звільняється з посади засновником за поданням начальника Відділу охорони здоров'я, праці та соціального захисту населення виконавчого комітету Омельницької сільської ради Кременчуцького району Полтавської області.
Посаду директора ЦСП може обіймати особа, яка має вищу освіту (магістр, спеціаліст) відповідного напряму підготовки і стаж роботи на керівній посаді не менше п'яти років.
7.2. Директор ЦСП:
здійснює керівництво діяльністю ЦСП;
несе персональну відповідальність за виконання покладених на ЦСП завдань;
представляє ЦСП без довіреності на підприємствах, в установах, організаціях, укладає договори;
видає в межах своєї компетенції накази організаційно-розпорядчого характеру, організовує і контролює їх виконання, затверджує функціональні обов'язки працівників, контролює дотримання трудової дисципліни, вживає заходів заохочення (стягнення);
призначає на посади і звільняє з посад працівників ЦСП;
затверджує структуру ЦСП;
розробляє проекти штатного розпису та кошторису витрат ЦСП та подає на затвердження засновнику;

© Компанія Oxford Policy Management (Великобританія) та Партнерство "Кожній дитині" (Україна), 2017

затверджує правила внутрішнього трудового розпорядку, регламент роботи ЦСП та положення про його структурні підрозділи, посадові інструкції працівників ЦСП;
розпоряджається майном, коштами ЦСП;
забезпечує дотримання вимог законодавства щодо охорони праці, дитинства, санітарно-гігієнічних, протиепідемічних, протипожежних норм і правил техніки безпеки;
організовує проведення щорічних профілактичних медичних оглядів соціальних працівників та соціальних робітників ЦСП, які безпосередньо надають соціальні послуги;
забезпечує працівників ЦСП спецодягом, взуттям, велосипедами, проїзними квитками (або грошовою компенсацією за їх придбання).

8. Діяльність ЦСП

8.1. Діяльність ЦСП здійснюється за рахунок:
· коштів місцевого бюджету, у тому числі за рахунок коштів, які відповідно до Бюджетного кодексу України виділяються на соціальний захист та соціальне забезпечення і враховуються під час визначення обсягу міжбюджетних трансфертів;
· благодійних внесків юридичних та фізичних осіб;
· коштів від діяльності підсобних господарств та надання платних соціальних послуг;
· інших джерел, не заборонених чинним законодавством України.
Кошти ЦСП використовуються виключно на його утримання та розвиток.
8.2. Умови оплати праці, тривалість робочого часу та відпусток працівників ЦСП встановлюються відповідно до умов, передбачених для працівників закладів, установ соціального обслуговування відповідно до чинного законодавства.
8.3. Гранична чисельність працівників ЦСП затверджується засновником. Посади та їх чисельність вводяться залежно від вимог державних стандартів соціальних послуг та умов надання соціальних послуг працівниками конкретного ЦСП за погодженням із засновником.
8.4. Методичне забезпечення діяльності ЦСП здійснює Мінсоцполітики, контроль за забезпеченням його діяльності - в установленому порядку Відділ охорони здоров'я, праці та соціального захисту населення, координацію та організаційно-методичне забезпечення – структурний підрозділ з питань соціального захисту обласного управління соціального захисту населення.
8.5. Ведення діловодства, бухгалтерського обліку та статистичної звітності здійснюється відповідно до чинного законодавства.
8.6.Прийом осіб, які знаходяться у складних життєвих обставинах зі зверненнями, пропозиціями та скаргами, здійснюється директором, заступниками директора, начальниками структурних підрозділів згідно з графіком, затвердженим наказом директора ЦСП.
Розгляд пропозицій (зауважень), заяв та скарг громадян проводиться відповідно до статей 14, 15 та 16 Закону України «Про звернення громадян».
Діловодство за зверненнями громадян у ЦСП ведеться окремо від інших видів діловодства.
Особисту відповідальність за стан діловодства за зверненнями громадян несе директор ЦСП.
8.7. Моніторинг і контроль діяльності, пов'язаної із надання соціальних послуг, ревізія фінансово-господарської діяльності проводяться відповідно до законодавства України.
Для проведення внутрішнього моніторингу й контролю якості надання соціальних послуг у ЦСП розробляється внутрішня система моніторингу й контролю якості надання соціальних послуг.
Громадський контроль якості надання соціальних послуг реалізується шляхом створення громадських, наглядових рад та шляхом залучення до роботи зовнішніх відомчих комісій з контролю якості надання соціальних послуг представників громадськості.

9. Заключні положення
9.1. Це Положення набирає чинності з моменту його державної реєстрації відповідно до чинного законодавства України, попередня редакція та попередні зміни втрачають чинність. Зміни та доповнення до Положення вносяться в порядку, визначеному чинним законодавством України, та набувають юридичної сили з моменту їх державної реєстрації.

Начальник відділу **Н.І. Мельник**

© Компанія Oxford Policy Management (Великобританія) та Партнерство "Кожній дитині" (Україна), 2017

Додаток 3. Посадова інструкція начальника відділу охорони здоров'я, праці та соціального захисту населення виконкому Омельницької сільської ради Кременчуцького району Полтавської області

ЗАТВЕРДЖУЮ
Сільський голова
Омельницької сільської ради
О.І.Шереметьєва

І. Загальні положення

1.1 Призначення на посаду начальника відділу охорони здоров'я, праці та соціального захисту населення виконкому Омельницької сільської ради Кременчуцького району полтавської області (далі – начальника відділу) та звільнення з неї здійснюється розпорядженням сільського голови сільської ради з дотриманням вимог Кодексу Законів про працю України та чинного законодавства.

1.2 Начальник відділу безпосередньо підпорядковується сільському голові сільської ради.

1.3 Кваліфікаційні вимоги: повна вища освіта відповідного напряму підготовки (магістр, спеціаліст), післядипломна освіта в галузі управління.

ІІ. Завдання та обов'язки

Начальник відділу:

2.1. Здійснює керівництво діяльністю відділу, розподіляє обов'язки між працівниками, очолює та контролює їхню роботу.

2.2. Забезпечує виконання покладених на відділ завдань. Визначає рівень відповідальності працівників у відділі. У межах своєї компетенції організовує підготовку проектів рішень сесії та проектів розпоряджень сільського голови сільської ради, контролює їх виконання.

2.3. Розробляє положення про відділ, посадові інструкції працівників відділу та подає на затвердження сільському голові сільської ради. Визначає потреби і пріоритетні напрями підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації відповідних працівників відділу. Керує розробкою проектів місцевих програм (розділів програм), аналітичних матеріалів, балансових розрахунків, планових показників, комплексів заходів, пропозицій.

2.4. Здійснює організаційну роботу, спрямовану на реалізацію завдань із питань охорони здоров'я, праці та соціального захисту населення.

2.5. Забезпечує своєчасне і правильне призначення пенсій та допомоги, субсидій, їх перерахунків, а також їх виплату населенню в повному обсязі, реалізацію пільг, передбачених діючим законодавством, компенсації, повну наявність і збереження пенсійних справ і виплатних документів.

2.6. Забезпечує контроль, знання і дотримання працівниками вимог посадових інструкцій, норм санітарії, техніки безпеки і заходів протипожежної безпеки.

2.7. Забезпечує розвиток змагання між працівниками, учасниками, з іншими сільськими радами по безпомилковому оформленню документів, перерахунку і виплаті пенсій і допомоги, задоволенню установлених пільг і переваг окремим категоріям осіб з інвалідністю і пенсіонерів. Своєчасно підводить підсумки роботи і виділяє переможців, підвищує роль морального стимулювання.

2.8. Забезпечує додержання фінансово-штатної дисципліни, збереження коштів та матеріальних цінностей. За погодженням сільського голови та його заступника комплектує відділ кваліфікованими фахівцями.

2.9. У процесі виконання завдань, покладених на відділ, забезпечує співпрацю з іншими органами місцевого самоврядування, представницькими органами, а також з підприємствами, установами, організаціями, об'єднаннями громадян.

2.10. Подає в межах своїх повноважень пропозиції щодо призначення на посади, звільнення з посад та переміщення працівників відділу, своєчасного заміщення вакансій, заохочення та

© Компанія Oxford Policy Management (Великобританія) та Партнерство "Кожній дитині" (Україна), 2017

накладання стягнень. Забезпечує роботу з ведення діловодства у відділі. Контролює стан трудової та виконавської дисципліни відділу.
2.11. Інформує сільського голову сільської ради про стан виконання повноважень, покладених на відділ. У межах наданих повноважень організовує ділове листування з органами державної виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями з питань, що належать до компетенції відділу.
2.12. Здійснює особистий прийом громадян з питань, що стосуються діяльності відділу, та вживає заходів щодо своєчасного розгляду їхніх пропозицій, заяв, скарг.

III. Права

Начальник відділу охорони здоров'я, праці та соціального захисту населення має право:
3.1. За дорученням керівництва виконкому сільської ради представляти сільську раду в інших управлінських структурах з питань, що належать до компетенції відділу.
3.2. У межах своїх повноважень та на виконання завдань відділу, ставити завдання, організовувати та контролювати їх виконання.
3.3. Одержувати в установленому порядку від органів державної виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, підвідомчих підприємств, установ та організацій інформацію, необхідну для виконання покладених на відділ завдань.
3.4. Проводити перевірки, інспекції та контроль підвідомчих підприємств, установ та організацій з питань, що належать до його компетенції. Залучати фахівців органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій (за погодженням з їх керівниками) для розгляду питань, що належать до компетенції.
3.5. Скликати в установленому порядку наради з питань, що належать до компетенції відділу.
3.6. Вимагати якісного та у повному обсязі виконання посадових обов'язків працівниками відділу.
3.7. Вносити на розгляд керівництва пропозиції щодо вдосконалення роботи відділу.
3.8. Вносити на розгляд сільського голови сільської ради пропозиції про заохочення підпорядкованих йому працівників та про накладення стягнень на порушників виробничої і трудової дисципліни.

IV. Відповідальність

Начальник відділу несе відповідальність:
4.1. За неналежне виконання або невиконання своїх посадових обов'язків, що передбачені цією посадовою інструкцією, в межах, визначених чинним законодавством України про працю.
4.2. За правопорушення, скоєні в процесі здійснення своєї діяльності, в межах, визначених чинним законодавством України.
4.3 За невідповідність прийнятих ним рішень вимогам законодавства, бездіяльність або невикористання наданих йому прав, порушення норм етики поведінки посадової особи місцевого самоврядування та обмежень, пов'язаних з прийняттям на службу та її проходженням, невиконання обов'язків, передбачених посадовою інструкцією.

Заступник сільського голови О.В. Лагай

Ознайомлена

начальник відділу охорони здоров'я,
праці та соціального захисту населення

© Компанія Oxford Policy Management (Великобританія) та Партнерство "Кожній дитині" (Україна), 2017

Додаток 4. Посадова інструкція спеціаліста відділу охорони здоров'я, праці та соціального захисту населення виконкому Омельницької сільської ради Кременчуцького району Полтавської області

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ відділу охорони здоров'я,
праці та соціального захисту населення

«___» _____ 2017 р.
_____Н.І.Мельник

ПОГОДЖЕНО
рішення виконавчого комітету
Омельницької сільської ради
№ ___ від « » _____ 2017 року

І. Загальні положення

1.1. Спеціаліст відділу охорони здоров'я, праці та соціального захисту населення, призначається на посаду та звільняється з посади начальником відділу за погодженням сільського голови Омельницької сільської ради згідно з вимогами Кодексу Законів про працю України.
1.2. Спеціаліст у своїй роботі підпорядковується начальнику відділу.
1.3. У разі відсутності начальника відділу спеціаліст виконує його обов'язки без відповідного на те розпорядження.
1.4. Спеціаліст у своїй діяльності керується Конституцією України, Законами України, Постановами Верховної Ради України, Указами і Розпорядженнями Президента України, постановами і розпорядженнями Кабінету Міністрів України, нормативно-правовими актами з питань охорони праці, життя та здоров'я людей на виробництві та у невиробничій сфері, рішеннями Національної ради з питань безпечної життєдіяльності населення; рішеннями голови сільської ради, та цією інструкцією.
1.5. Кваліфікаційні вимоги: на посаду спеціаліста відділу охорони здоров'я, праці та соціального захисту населення (з питань соціального захисту населення) призначається особа, яка має базову вищу освіту. Стаж роботи повинен складати за фахом не менше 3 років.

ІІ. Завдання та обов'язки

Спеціаліст (з питань соціального захисту населення):
- є уповноваженою особою з прав дитини;
- виконує роботу згідно з планами роботи відділу охорони здоров'я, праці та соціального захисту населення в тісній взаємодії з працівниками інших структурних підрозділів сільської ради, органів місцевого самоврядування, організацій та установ.
- приймає участь у роботі комісії, надає необхідну методичну та практичну допомогу підприємствам, установам та організаціям незалежно від форм власності і господарювання у застосуванні законодавчих актів з питань оплати, нормування, та продуктивності праці, здійснення індексації заробітної плати та компенсації втрат через несвоєчасність її виплати; готує в межах компетенції інформаційні та статистичні звіти щодо питань погашення заборгованості із виплати заробітної плати, пенсій, стипендій та соціальних виплат;
- розробляє та забезпечує виконання заходів, які направлено на реалізацію державної політики з розвитку трудового потенціалу в громаді;
- у межах своєї компетентності проводить аналіз стану укладання колективних договорів на підприємствах, в установах, організаціях;
- проводить експертизу колективних договорів щодо їх відповідності нормам чинного законодавства та надає сторонам переговорного процесу організаційно-методичну допомогу;
- здійснює реєстрацію, облік, зберігання колективних договорів, змін та доповнень до них;

© Компанія Oxford Policy Management (Великобританія) та Партнерство "Кожній дитині" (Україна), 2017

- надає необхідну методичну та практичну допомогу підприємствам, установам та організаціям незалежно від форм власності і господарювання у застосуванні законодавчих актів з питань трудових відносин;
- забезпечує урегулювання трудових відносин та оплати праці керівників підприємств комунальної власності відповідно до чинного законодавства, підвищення їхньої відповідальності за урегулювання соціально-трудових відносин на підприємствах;
- розробляє та забезпечує виконання заходів, які направлено на реалізацію державної політики з розвитку трудового потенціалу в громаді;
- вивчає стан використання трудових ресурсів, їх використання, аналізує розвиток процесів на ринку праці та у сфері професійного навчання, бере участь у формуванні професійного кваліфікаційного складу робочої сили громади;
- приймає участь у розробленні річних (перспективних) програм зайнятості;
- готує пропозиції щодо встановлення нормативів робочих місць, призначених для працевлаштування осіб з інвалідністю, професійно-технічному навчанню і перекваліфікації осіб з інвалідністю;
- приймає участь у розробленні заходів щодо використання праці громадян, які неспроможні конкурувати на ринку праці і потребують соціального захисту, та контролює їх виконання;
- готує матеріали щодо питань трудових відносин та соціального партнерства для їх розгляду на сесіях сільської ради;
- організовує інформаційно-роз'яснювальну роботу із засобами масової інформації щодо нормативно-правових актів з питань, що відносяться до його компетентності;
- готує проекти відповідей на запити від підприємств, установ, організацій та громадян в межах компетентності;
- надає консультації громадянам через прийомну громадян та телефоном;
- забезпечує організацію охорони праці працівників виконкому, організацій, установ, закладів освіти, культури Омельницької сільської ради згідно із Законом України “Про охорону праці”;
- виконує інші доручення начальника відділу, пов'язані з функціональними обов'язками.

III. Права

Спеціаліст має право:
- за дорученням керівництва представляти сільську раду в державних та громадських установах при розгляді питань трудових відносин та соціального партнерства;
- запитувати та отримувати інформацію, необхідну для виконання посадових обов'язків;
- вносити пропозиції щодо вдосконалення роботи відділу;
- безперешкодно знайомитись з інструктивними, методичними та іншими матеріалами, які стосуються виконання службових обов'язків.
- брати участь за дорученням начальника у нарадах, зборах, засіданнях з питань, пов'язаних з виконанням посадових обов'язків.
- безперешкодно відвідувати підприємства, установи та організації різних форм власності з метою проведення перевірок дотримання законодавства.

IV. Відповідальність

4.1. Спеціаліст відповідає за невідповідність прийнятих ним рішень вимогам законодавства з питань охорони праці, бездіяльність або невикористання наданих йому прав, невиконання обов'язків, передбачених посадовою інструкцією.
4.2. Оцінка роботи складається з поточної оцінки, яка здійснюється начальником відділу під час виконання обов'язків та періодичної оцінки в порядку, визначеному законодавством та іншими нормативними актами.
Основними критеріями оцінки роботи є:
- оперативність, компетентність, відповідальність за виконання посадових обов'язків;
- витрати часу на виконання функцій та завдань;
- ініціативність та самостійність під час роботи;
- здатність до аналізу, здатність концентруватися на головному та одночасно виконувати декілька функцій;
- працездатність, культура роботи, чесність, комунікабельність, принциповість, шанобливе ставлення до людей.

© Компанія Oxford Policy Management (Великобританія) та Партнерство “Кожній дитині” (Україна), 2017

V. Повинен знати

5.1. Конституцію України; акти законодавства, нормативні документи, що стосуються органів місцевого самоврядування; укази та розпорядження Президента України, постанови Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, органів вищого рівня, прийняті у межах їх повноважень, що регулюють розвиток відповідної сфери управління; практику застосування чинного законодавства; інструкцію з діловодства.

5.2. Повинен вільно володіти державною мовою та знати:

- форми та методи роботи із засобами масової інформації;
- правила ділового етикету;
- правила та норми праці, правила протипожежного захисту;
- основні принципи роботи на комп'ютерні та відповідні програмні засоби.

5.3. Повинен знати і сумлінно виконувати свої посадові обов'язки, знати свої права і порядок їх реалізації.

Заступник сільського голови О.В. Лагай

Ознайомлена:
Спеціаліст відділу Т.А. Степанюк

© Компанія Oxford Policy Management (Великобританія) та Партнерство "Кожній дитині" (Україна), 2017

Додаток 5. Посадова інструкція соціального робітника відділення соціальної допомоги вдома центру соціальних послуг відділу охорони здоров'я, праці та соціального захисту населення виконавчого комітету Омельницької сільської ради Кременчуцького району Полтавської області

1. Загальні положення.

1.1. Соціальний робітник відділення соціальної допомоги вдома центру соціальних послуг відділу охорони здоров'я, праці та соціального захисту населення виконавчого комітету Омельницької сільської ради Кременчуцького району Полтавської області (далі – соціальний робітник) призначається на посаду та звільняється з посади головою Омельницької сільської ради.
1.2. У своїй діяльності соціальний робітник підпорядковується директору центру соціальних послуг, завідувачу відділення соціальної допомоги вдома.
1.3. У роботі соціальний робітник керується Конституцією України, Законами України, актами Президента України, Кабінету Міністрів України, наказами Міністерства праці та соціальної політики України, Департаменту соціального захисту населення Полтавської облдержадміністрації, рішеннями обласної та районної рад народних депутатів, положенням про центр соціальних послуг відділу охорони здоров'я, праці та соціального захисту населення виконавчого комітету Омельницької сільської ради Кременчуцького району Полтавської області, положенням про відділення соціальної допомоги вдома, даною інструкцією та іншими нормативними документами.
1.4. Повинен знати:
- Конституцію України, акти законодавства, інструктивні та методичні документи, що стосуються діяльності відділення соціальної допомоги вдома, основи психології людини та соціально-психологічні аспекти допомоги особам пенсійного віку та особам з інвалідністю, правила охорони праці та протипожежного захисту;
- практику застосування чинного законодавства під час роботи з різними групами населення;
- державну мову;
- правила ділового етикету та спілкування.

2. Посадові обов'язки.

Соціальний робітник:
Виконує комплекс робіт та надає послуги, передбачені договором, укладеним між одиноким непрацездатним громадянином і відділенням соціальної допомоги вдома центру соціальних послуг відділу охорони здоров'я, праці та соціального захисту населення виконавчого комітету Омельницької сільської ради Кременчуцького району Полтавської області, зокрема:
2.1. Приймає участь у виявленні, обстеженні матеріально-побутових умов проживання і оформленні на обслуговування непрацездатних громадян, які його потребують.
2.2. Аналізує матеріально-побутовий стан підопічних громадян, їхні потреби і своєчасно вносить пропозиції щодо їх вирішення завідувачу відділення.
2.3. Доставляє додому на замовлення їжу, продукти харчування, медикаменти, промислові та інші товари.
2.4. Готує звичайні страви, а також страви за рекомендацією лікаря.
2.5. Прибирає житлові приміщення.
2.6. Здає, одержує і доставляє речі та предмети домашнього вжитку з пральні, підприємств хімічного очищення, ремонтування, за необхідності проводить прання одягу підопічного за місцем проживання тощо.
2.7. Вносить за дорученням плату за комунальні та інші послуги, одержує пенсію.

© Компанія Oxford Policy Management (Великобританія) та Партнерство "Кожній дитині" (Україна), 2017

2.8. Вимірює температуру, викликає лікарів і супроводжує підопічного до лікувальної установи, відвідує його під час лікування.
2.9. Допомагає підопічному під час умивання, купання та інших заходів особистої гігієни.
2.10. Виконує роботи щодо ведення, обслуговування і впорядкування домашнього господарства.
2.11. Бере участь у простому ремонті житлових та допоміжних приміщень, збиранні врожаю на городі чи присадибній ділянці (не більше 0,02 га), забезпечує підопічного паливом тощо.
2.12. Веде облік виконаної роботи, щомісячно складає звіт про проведену роботу і графік відвідувань на наступний місяць, подає їх завідувачу відділення соціальної допомоги вдома.
2.13. Негайно інформує директора центру соціальних послуг про обставини, які можуть бути підставою для припинення обслуговування.
2.14. Згідно з положенням про відділення соціальної допомоги вдома та договору не рідше двох разів на тиждень відвідує закріплених за ним одиноких громадян для надання їм необхідних послуг.
2.15. Приймає участь в організації поховань померлих громадян, які знаходились на обслуговуванні.
2.16. Постійно веде контроль у домівках підопічних за станом газового обладнання, пічного опалення, електроприладів та електромереж, нагадує підопічним правила протипожежної, електричної та газової безпеки.
2.17. Соціальний робітник не має права на спадщину житла та майно підопічного.

3. Права.
Соціальний робітник має право:
3.1. Вносити пропозиції керівництву територіального центру щодо удосконалення роботи відділення.
3.2. Вимагати від директора територіального центру забезпечення інвентарем, велосипедом для виконання посадових обов'язків.
3.3. На повагу гідності та відповідного ставлення зі сторони підопічного.

4. Відповідальність.
Соціальний робітник несе відповідальність за:
4.1. Невиконання посадових обов'язків, що передбачені посадовою інструкцією.
4.2. Несвоєчасне виконання доручень директора територіального центру, завідувача відділення соціальної допомоги вдома.
4.3. Неякісне виконання посадових інструкцій.
4.4. Порушення трудової дисципліни та правил етики поведінки.

5. Кваліфікаційні вимоги.
5.1. Повна загальна середня освіта та професійно-технічна освіта або повна загальна середня освіта та професійна підготовка на виробництві без вимог до стажу роботи.

Директор центру соціальних послуг відділу охорони здоров'я, праці та соціального захисту населення виконавчого комітету Омельницької сільської ради Кременчуцького району Полтавської області

Омельницької сільської ради _____Мельник Л.А

Посадову інструкцію отримав: _____

© Компанія Oxford Policy Management (Великобританія) та Партнерство "Кожній дитині" (Україна), 2017

ВИКОНАВЦІ ПРОЕКТУ:

Oxford Policy Management (OPM) – консалтингова компанія з 30-річним досвідом, яка займається розвитком і дослідженнями. Компанія спеціалізується у наданні точного аналізу, консультацій з питань політики, управління та розробці навчальних курсів для національних урядів, міжнародних агентств, які займаються допомогою, та інших державних та неурядових організацій. OPM використовує спільний підхід до розв'язання політичних проблем, працює у партнерстві з клієнтами з метою покращення знань та компетенції.

За останнє десятиліття команда OPM мала багаторічні і дуже складні проекти на підтримку національної реформи соціального забезпечення, з особливим акцентом на деінституалізації послуг для дітей, які потребують догляду або захисту. Команда має репутацію такої, що надає технічну допомогу високої якості, спираючись на значний власний досвід і співпрацю з довіреними партнерами.

http://www.opml.co.uk/

Партнерство «Кожній дитині» - міжнародна благодійна організація, яка розпочала свою діяльність у 1998 році, до 2010 року відома як Представництво благодійної організації «Кожній дитині» (EveryChild, Велика Британія).

Місія Партнерства – професійно допомагати сім'ям, громадам та державі забезпечувати право кожної дитини зростати і розвиватися у безпечному та сприятливому сімейному середовищі. Протягом 1998-2016 років організація реалізувала понад 40 соціальних проектів, спрямованих на допомогу вразливим сім'ям з дітьми та попередження соціального сирітства.

Пріоритетними напрямами діяльності Партнерства є профілактика соціального сирітства, зокрема: відпрацювання механізмів раннього виявлення вразливих сімей з дітьми, розвиток сімейно орієнтованих послуг на рівні громади, розробка системи прийняття рішень в найкращих інтересах дитини, впровадження ефективних технологій та методик соціальної роботи, моніторинг забезпечення прав дитини, розвиток професійної компетентності спеціалістів та представників громадських організацій, які працюють в інтересах дітей.

www.p4ec.org.ua

ПРОЕКТ ВПРОВАДЖУЄТЬСЯ ЗА ПІДТРИМКИ ДИТЯЧОГО ФОНДУ ООН (ЮНІСЕФ)

Дитячий фонд ООН (ЮНІСЕФ) відкрив своє представництво у Києві у 1997 році. Основне його завдання - покращення життя дітей та сімей на всій території України.

Протягом останніх років ЮНІСЕФ постійно збільшував масштаби своєї підтримки Уряду України у створенні програм з охорони здоров'я, харчування, освіти та захисту для дітей.

Програми співпраці з Урядом України, яка триває з 2012 року складається із чотирьох компонентів:

- Адвокація, Інформація та Соціальна політика
- ВІЛ/СНІД, Діти та Молодь
- Захист Дитини
- Здоров'я та Розвиток Дитини

https://www.unicef.org/ukraine/ukr

© Компанія Oxford Policy Management (Великобританія) та Партнерство "Кожній дитині" (Україна), 2017